

PAUL RASSINIER

II. EXPERIENȚIA ALTORA

(Publicat în 1950 sub titlul *Le mensonge d'Ullyse*)

Celor ce n-au acceptat nici patriotis-
mul desuet ce se reduce la ură, nici anti-
fascismul superficial și fără substanță,
legitim de baionetele învingătorilor...

Și altor câtorva.

P.R.

CAPITOLUL I

LITERATURA CONCENTRAȚIONARĂ

Din punct de vedere politic, lagărele de concentrare germane sunt depășite. Din punct de vedere literar ele s-au banalizat. Cedând parcă unui impuls misterios și aproape de la o zi la alta, opinia publică se ocupă acum de Gulag.

Conștient de aceasă stare de fapt, am publicat totuși o mărturie asupra regimului concentraționar hitlerist, riguros limitaă la experiența mea personală. Bine înțeles, mărturia mea venea cu oarecare întârziere, ceea ce mi s-a reproșat. Recidivez acum într-o altă formă. Nu vor lipsi cei care vor spune că mă încăpăținez să suflu contra vântului, în loc să-mi cer, mai întâi, iertare. Încă din lagăr, conversațiile pe care rarele noastre momente de repaos ni le permiteau erau centrate pe trei subiecte: data probabilă a încetării ostilităților și șansele noastre individuale sau colective de supraviețuire, rețete de bucătărie pentru zilele următoare și ceea ce s-ar putea numi “bârfa” de pușcărie, dacă cuvântul ar avea vreo legătură cu tragica realitate pe care o desemnează. Aceste subiecte nu ne ofereau posibilitatea de a evada din condiția noastră de prizonieri. Din contră, toate trei, separat sau împreună, funcție de timpul de care dispuneam pentru a face turul universului nostru restrâns, se readuceau la leitmotivul că atunci “*când vom povesti asta...*”. Nu mai vorbesc de tonul și de privirile înspăimântătoare ce însoțeau această sentință ! Neputînd depăși trista realitate prin aceste injecții de conștiință, mă retrăgeam în mine-însumi, martor mut ca peștele. Instinctiv mă raportam la Primul război mondial, la foștii combatanți, la întreaga literatură. Față de primul, al doilea Război mondial va etala pe foștii deportați, întorși la căminele lor cu amintiri și mai oribile. Cale liberă pentru anatema și răzbunare ! În măsura în care îmi era posibil să uit de mine însumi în marea dramă care se juca, istoria, cu faimoșii Montaigus și Capulets, cu Armagnacii și Bourgunzii în eternă gâlceavă, sarabanda în fața ochilor mei într-un nestăpânit dans al cuțitelor pe scena întregii Europe. Un lucru era clar : oricare urma să fie soarta războiului, valul de ură ce creștea sub

ochii mei nu mai putea fi îndiguit. Dacă încercam să măsoz consecințele acestui fapt, era suficient să-mi amintesc că aveam un fiu, pentru a ajunge nu numai să mă întreb dacă nu ar fi mai bine ca nimeni să nu se mai întoarcă, dar chiar pentru a spera că instanțele superioare ale Reichului vor înțelege că nu pot obține iertare decât oferind, într-un imens și îngrozitor holocaust, ceea ce ar mai fi rămas din populația lagărelor, spre izbăvirea atâtor rele.

În această stare de spirit, am hotărât și am jurat : de mă voi întoarce, nu voi face nici cea mai mică aluzie la detenția mea. Vreme de câțiva ani, ce mi s-au părut foarte lungi, m-am ținut de cuvânt. Nu mi-a fost ușor ! Mai întâi, a trebuit să lupt cu mine însumi. Nu voi uita niciodată mitingul de reîntoarcere, organizat la Belfort. Orașul se pusese în mișcare pentru a asculta mesajul foștilor deportați. Sala imensă a *Casei Poporului* era plină ochi. Esplanada gema de lume. S-au instalat megafoane pe strazi. Spre regretul meu, sănătatea nu mi-a permis să asist nici ca orator nici ca auditor. Am regretat și mai mult a doua zi, când ziarele mi-au adus proba că din cele spuse era absolut imposibil să se înțeleagă ceva cu sens. Temerile mele se adevereau. De altfel oamenii nu s-au lăsat păcăliți : niciodată nu s-a mai adunat atâta lume și țară la un miting al foștilor deportați! De asemenea, a trebuit să lupt împotriva celorlalți. Oriunde mergeam, peste tot se găsea unul pe rol, între două fripturi, la un pahar... Ba un distins papagal în căutare de emoții rare, ba un amic doritor să-mi salte mingea la fileu: "*Este adevărat că...? Credeți că...? Ce credeți despre cartea lui cutare...?*" Întrebări exasperante, de o curiozitate maladivă, ce trădau confuzia și nevoia de confruntare. Le-o tăiam scurt, ceea ce provoca uneori judecăți severe. Îmi dădeam prea bine seama și mi-o imputam uneori, făcându-i responsabili pe camarazii mei de detenție, supraviețuitori ca și mine, ce nu mai conteneau să publice relatări adesea fanteziste, în care se prezentau drept sfinți, eroi sau martiri. Scrierile lor se adunau pe masa mea invitându-mă să strig adevărul. Convins că se apropia momentul când voi fi constrâns să ies din rezerva mea și să deschid publicului sanctuarul amintirilor mele, m-am surprins gândindu-mă că cel ce a spus că după fiecare război trebuie omorâți fără milă toți foștii combatanți nu s-a înșelat prea tare. Mi-am dat seama că opinia publică își făurise o idee falsă despre lagărele germane, că problema concentraționară rămânea nerezolvată în ciuda a tot ceea ce se spusese și că deportații, deși compromiși, contribuiseră în mare măsură la orientarea politicii internaționale pe căi periculoase. Răul era consumat, problema depășea cadrul saloanelor și lăcomia fripturiștilor. Prin tăcere deveneam complicele minciunii. Așa se face că dintr-un singur condei, fără nici o preocupare de ordin literar, într-o formă cât mai simplă posibil, am scris *Intoarcerea lui Ulise*. Speram să pot pune lucrurile la punct. Să repun pe picioare atât simțul obiectivității cât și probitatea intelectuală. Aceiași oameni care au scris despre lagărele de concentrare germane scriu astăzi despre cele rusești. De aici controversa dintre David Rousset pe de o parte și Jean-Paul Sartre plus Merleau-Ponty pe de alta. O controversă în care totul nu poate fi decât fals. Ea se bazează în mod esențial pe comparația între mărturiile poate inatacabile (spun *poate !*) ale supraviețuitorilor din lagărele sovietice și cele care nu sunt absolut deloc astfel, ale supraviețuitorilor lagărelor germane... Nu există probabil nici o

șansă de a repune această controversă pe făgașul ei normal. Zarurile sunt aruncate : adversarii se supun unor imperative mult mai categorice decât însăși natura lucrurilor în controversă. În viitor, discuțiile în jurul problemei concentraționare vor ajunge la o reconsiderare generală a evenimentelor al căror teatru au fost lagărele germane. Este convingerea care mă obligă să public primele elemente ale acestei reconsiderări. Ea explică și justifică paginile următoare cu privire la **Literatura concentraționară**. Acum, după ce am întârziat atât să vorbesc, mă pornesc să scriu, în vreme ce toți ceilalți și-au epuizat cuvintele. O fac pentru a împrăști un subiect în ochii mei prematur învechit. Cititorul va înțelege de ce prima mea grijă este de a-i cere circumstanțe atenuante pentru tăcerea vinovată de până acum.

*

* *

Experiența foștilor combatanți, atât de proaspătă încă pentru a fi fost gratuită, oferă posibilitatea unei paralele pe care o cred edificatoare. Lăsați la vatră cu o mare dorință de pace, foștii combatanți jurau pe toți sfinții că vor face totul pentru ea. Le-am fost recunoscători, o recunoștință dublată de admirație. Cu bucurie, speranță și entuziasm, Franța le-a făcut o primire afectuoasă, plină de încredere. În ajunul războiului au fost foarte contestați. Mărturiile lor erau comentate în cele mai diverse sensuri. Uneori injustă, opinia publică nu avea despre ei sentimente prea tandre. Uneori chiar era nedreaptă. Făcea diferența între discursurile și relatările lor, dar pronunța, nu mai puțin, asupra unora ca și asupra celorlalte, judecăți pe cât de definitive pe atât de pripite. Inevitabilul flecar (acesta era cuvântul folosit) acapara toate conversațiile cu amintirile lui, liderii asociațiilor departamentale și naționale cădelnițau veșnica pomenire a revendicărilor duminicale. Opinia publică era categorică, nu recunoștea decât o singură și unică mărturie : **Focul**¹ lui Barbusse. Când, în rarele sale momente de tandrețe, i s-a întâmplat să facă o excepție, a fost pentru Galtier-Boissiere sau pentru Dorgelès², dar din alte motive: pacifismul popular și de nezdruncinat în cazul unuia, realismul pe gustul său al celuilalt. Cine poate spune motivele exacte ale acestei răsturnări? Ele se înscriu în cadrul adevărului general că oamenii sunt mai atrași de viitorul care-i aspiră, decât de trecutul de la care nu mai au nimic de așteptat. Viața popoarelor nu poate încremeni în fața unui eveniment, oricât de extraordinar ar fi acesta, cu atât mai mult în fața unui război, care tinde să se banalizeze și să se demodeze în ceea ce îi este caracteristic. În ajunul lui 1914, bunicul meu, care nu digerase încă războiul din 1870, îl povestea duminica tatălui meu, care căsca de plictiseală... În 1939, tatăl meu nu terminase încă de povestit războiul său și, pentru a nu rămâne

¹ . Roman despre primul Război mondial și viața de tranșee, premiul Goncourt pe 1916. (NT).

² . Dorgelès (R. Lécavelle) zis Roland, 1886-1973. Scriitor francez popular, autor al **Crucilor de lemn** (*Les Croix de bois*), mărturie simplă și emoționantă despre viața în tranșeele primului Război mondial. (NT).

dator nici eu, de fiecare dată când aborda subiectul, mă gândeam că Du Guesclin³, de-ar veni printre noi să ne cicălească cu isprăvile arbaletelor sale, n-ar putea fi mai ridicol. Generațiile se contrazic prin concepțiile și prin interesele lor. Ceea ce mă face să cred, pentru a fi bine înțeles, că generația dintre cele două războaie a avut sentimentul că-i era imposibil să încerce cel mai mic elan spre realizarea destinului propriu, fără a se lovi de pretențiile exagerate ale foștilor combatanți, în fața cărora până și soarele trebuia să-și încetinească viteza pe bolta cerească! Fostul combatant avea “drepturi asupra noastră”, de care a profitat pentru a cere fără încetare altele. Există însă drepturi pe care nu le conferă nici chiar faptul de a fi trăit un lung război și de a-l fi câștigat. Nimeni nu-și poate aroga dreptul exclusiv de a construi pacea, nici pe acela de a trece înaintea celor merituoși. Un fost combatant este una, iar un comerciant, un slujbaș comunal sau un profesor este alta. Criza economică din anii '30 a adâncit și mai mult prăpastia dintre generații, care s-a agravat apoi prin uitare din partea unora, prin ușurința cu care aceștia acceptau eventualitatea unui nou război, și prin voința de pace a celorlalți. Tinerile generații sunt pacifiste. Este o lege a evoluției istorice. Prin ele, de-a lungul secolelor, omenirea s-a consolidat în căutarea păcii universale. Războiul este totdeauna, într-o anumită măsură, opera gerontocrației. Acestea fiind spuse și cu rezervele cunoscute, foștii combatanți au comis o eroare de optică dublată de o greșală de psihologie. După douăzeci de ani de gesticulație neîntreruptă și de înaltă răspundere patriotică, problema războiului și a păcii era nerezolvată, abia dacă fusese atinsă. Totuși, sub un anumit aspect, trebuie să ridicăm pălăria în fața combatanților din primul Război mondial : au povestit războiul, așa cum a fost el. Nu există nimic în spusurile lor pe care să nu îl simți profund adevărat sau, cel puțin, plauzibil⁴. Nu același lucru se poate spune despre supraviețuitorii lagărelor germane de concentrare. Aceștia au revenit cu ură pe limbă și resentimente în vârful peniței, săvârșind aceeași eroare de optică, aceeași greșală de psihologie ca și foștii combatanți. Mai mult. Nesățui parcă de război cereau răzbunare. Complexul lor evident de inferioritate (30 000 de penibili foști deportați la 40 de milioane de locuitori), îi împiedica să inspire o milă eficientă... Pentru a-și satisface lăcomia, s-au pus să joace comedia ororii în fața unui public care după Oradour⁵ cerea ceva și mai și !

³ . Du Guesclin, Bertrand, războinic francez din secolul al XIV-lea. (NT).

⁴ . Fără să punem la îndoială buna credință a supraviețuitorilor din tranșeele primului Război mondial, autorul acordă prea ușor certificat de onorabilitate tuturor celor care au analizat acest război. Fără a aminti credibilitatea presei englezești ce vorbea încă din 1916 de camerele de gazare austro-ungare, să nu uităm minciunile din anii '20 ai secolului trecut pe seama învingătorilor Primului război : Germania, unica vinovată de război, copiii belgieni cărora nemții le-ar fi tăiat mâinile, canadianul răstignit, uzina de transformare a cadavrelor, infirmiera mutilată... A se vedea *Minciuni și zvonuri în vreme de război*, de Arthur Ponsonby, ed. Akribecia. (NT).

⁵ . Oradour-sur-Glane, sat în Franța, nu departe de Limoges, unde la 10 iunie 1944, conform tezei oficiale, divizia germană *Das Reich* ar fi masacrat 643 de femei, bătrâni și copii, arși de vii în biserica satului. Potrivit cercetărilor istorice, teza oficială nu stă în picioare. Drept represalii pentru răpirea unui ofițer și asasinarea mai multor soldați de către “rezistenții”, o companie din divizia *Das Reich* se pregătea să execute un număr oarecare de ostateci. Compania procedase regulamente: izolase femeile, copii și bătrânii în biserica satului. Izolarea de familii și de restul satului a celor care urmau să fie executați era normală și regulamentară în vreme de război. Înainte de a fi

Excitându-se unii pe alții, au fost prinși în angrenajul minciunii și au ajuns, unii fără s-o vrea, cei mai mulți cu bună știință, să înnegrească și mai mult tabloul. Așa s-a întâmplat cu Ulise care lucra ca *Frumoasa din pădurea adormită* Rezerva fiecărei zile a odiseei sale o aventură nouă. O făcea pentru a-și justifica lunga absență dar și pentru a satisface gustul de povești al epocii sale. El a reușit să-și creeze propria legendă și să rețină atenția a douăzeci și cinci de secole de istorie. Din acest punct de vedere, foștii rezidenți ai lagărelor germane au eșuat⁶. Totul a mers bine câțva timp după *eliberarea* de la 23 August. Nimeni nu putea pune în discuție mărturiile supraviețuitorilor fără să fie suspectat. Că nimeni nu a avut curajul necesar sau că nimeni n-a avut chef, rămâne de văzut. Incet, ca în tăcerea unei conspirații, adevărul a ieșit la lumină. Revenindu-se la o viață normală și la o oarecare libertate de expresie, adevărul nu a mai putut fi ținut sub obroc. S-a putut scrie, cu siguranța de a exprima sentimentul comun și de a nu greși :

“Cel ce vine de departe poate minți fără grijă, nimeni nu-l va contrazice... Am citit numeroase relatări ale deportaților “ supraviețuitori ”. Am avut sentimentul că autorii lor se cam simt cu musca pe căciulă Chiar și David Rousset⁷ derutează uneori explicând prea mult”.

Preot Marius PERRIN,
Profesor la Facultatea Catolică din Lyon,
(*Le Pays Roannais*, 27 octombrie 1949)

Sau:

“ La Dernière Etape⁸ (Ultima etapă) este un film imbecil, pentru ratafi ”.

Robert PERNOT,
(*Paroles francaises*, 27 noiembrie 1949)

trecut la executarea efectivă a ostaticilor, al căror număr nu se cunoaște precis, soldații germani sunt atacați din clopotnița bisericii, pe care nu o percheziționaseră. În schimbul de focuri care a urmat, biserica a sărit în aer, împreună cu femeile, copiii și bătrânii pe care îi adăpostea. Aceasta este teza oficială; Teza istoricilor liberi : rezistența ar fi depozitată în biserică o cantitate de muniții, de care se serveau pentru actele lor teroriste contra nemților. Nimic de mirare că biserica a sărit în aer. Înraite în dispreț de adevăr și ură față de germani, care au ocupat vreme de patru ani Franța, guvernele de după război au interzis cercetarea liberă a acestui trist eveniment. În urmă cu câțiva ani, Vincent Reynouard, profesor și cercetător, a publicat *Oradour-sur-Glane, 50 de ani de minciună de Stat*, care contrazice documentat teza oficială. Rezultatul : Vincent Reynouard a fost dat afară din slujbă, condamnat la o amendă astronomică și închisoare, silit să se refugieze peste graniță. Franța de azi își apără minciunile oficiale prin aceleași mijloace ca Stalin sau Ceaușescu la vremea lor. (NT).

⁶ . Au eșuat și nu prea! Primul din cele douăzeci și cinci de secole de povești holocaustico-homerică este deja câștigat în proporție de 60%... (NT)

⁷ . Rezistent, fost prizonier german, autor al *Zilelor morfi noastre*, despre care se va vorbi mai încolo, David Rousset l-a apărat pe Kravcenko în procesul intentat de comuniștii francezi. (NT).

⁸ . Film de epocă, unul dintre multele ce au rulat pe toate ecranele lumii. Epoca însă nu s-a încheiat. Ultimul din serie este “ *Shoah* ” ecranizarea de tristă celebritate a lui Claude Lanzman ! Nu este vorba numai o modă, nici de un simplu cuvânt de ordine. Este vorba de o adevărată conspirație contra adevărului, de organizarea mondială, globală, după cum se spune în ultima vreme, a minciunii postbelice. (NT)

Iată lucruri la care nimeni nu s-ar fi așteptat din partea unor publicații ca *Feu, Croix de Bois, La Grande Illusion, A l'Ouest rien de nouveau*, sau *Quatre de l'Infanterie*. Foștilor combatanți le-au trebuit cincisprezece ani pentru a-și pierde creditul în ochii opiniei publice. Rezidenții de la Auschwitz, excelent plasați ca foști prizonieri ai Nemților, nu au avut nevoie decât de patru ani pentru a-și tăia craca de sub picioare. Asta-i toată diferența. Destinul lor politic a fost același. Istorie fără adevăr nu se poate !

*

* *

Încă o mică anecdotă personală, tipică cât privește valoarea relativă ce trebuie acordată mărturiilor în general.

Scena se petrece la tribunal, în toamna lui 1945. O femeie se află pe banca acuzaților. Rezistența o bănuia de colaboraționism, dar nu reușise să o omoare înainte de sosirea Americanilor. Soțul ei fusese ucis de o rafală de mitralieră pe o stradă întunecoasă, în iarna anului 1944-1945. N-am știut niciodată ce făcuseră acești oameni, despre care auzisem, înainte de arestarea mea, cele mai neverosimile bârfe. Pentru a mă convinge, m-am dus la tribunal. Dosarul nu conținea mai nimic. Martorii însă erau necruțatori și numeroși. Principalul martor era un deportat, fost șef al unui grup de Rezistență locală, pretinde el ! Judecătorii erau vizibil jenați, acuzațiile păreau foarte discutabile. Avocatul apărării căuta o fisură în depoziții. Se ajunge la martorul principal, care pretinde că membri ai grupului său fuseseră denunțați Germanilor, că acest lucru nu putea fi făcut decât de acuzată și de soțul ei, care trăiau în intimitatea lor și le cunoșteau activitățile. Aduagă că a văzut-o pe acuzată conversând amabil, poate galant, cu un ofițer german care locuia într-o curte situată în spatele prăvăliei părinților săi, că schimbau hârtii, etc...

Avocatul : — Frecventafi deci această prăvălie ?

Martorul : — Da, pentru a o supraveghea.

Avocatul : — Puteafi să o descriefi ?

(Martorul intră bucuros în joc. Localizează teigheaua, rafturile, fereastra din fund, spune dimensiunile aproximative și alte lucruri care nu creează nici un incident.)

Avocatul : — Prin fereastra din fund, care dæ în curte, affi văzut deci acuzata și ofițerul schimbând hârtii.

Martorul : — Exact.

Avocatul : — Puteafi preciza unde anume în curte se găseau și unde vă găseaffi dumneavoastræ în prăvălie ?

Martorul : — Cei doi complici se găseau la piciorul scării ce ducea la camera ofițerului. Acuzata era rezemata de balustrada și interlocutorul ei foarte aproape de ea, ceea ce dæ de gândit...

Avocatul : — Suficient !

(Adresându-se Curții și întinzând o hârtie) : Domnilor, nu există nici un loc de unde să poată fi văzută scara în chestiune ! Iată un plan al locului stabilit de un expert geometru. (Senzație. Președintele examinează documentul, îl trece celorlalți judecători, recunoaște evidența, apoi adresându-se martorului):

— *Vă mențineți depozitia ?*

Martorul : — Vreau să spun că... Nu eu am văzut... Un agent mi-a furnizat informația la cererea mea... Eu...

Președintele (sec) : — Puteți pleca ”

Urmarea afacerii n-are nici o importanță. Martorul n-a fost arestat în plenul audienței pentru ultragiu adus magistratului sau pentru mărturie mincinoasă. Acuzata, a recunoscut că urmând cursurile Institutului franco-german, se afla în relații amicale cu anumiți ofițeri de la *Kommandantur*. A fost condamnată la o detenție oarecare nu pentru vreo vină ci pentru un ansamblu de circumstanțe implicatoare⁹... Dacă martorul ar fi fost interogat cum se cuvine, s-ar fi văzut că agentul ce furnizase informația era inexistent. Depoziția era un montaj de zvonuri și bârfe ce otrăvesc atmosfera micilor orașe, unde toată lumea se cunoaște. Departe de mine ideea de a asimila cu aceasta de pe urmă toate mărturiile pe tema lagărelor de concentrare. Unele însă-s turnate pe același calapod, chiar și dintre cele cărora opinia publică le-a făcut cea mai bună primire. Dincolo de buna sau de reaua credință, atâția factori influențează rostitorii de istorie ! Istoria povestită, mai ales la cald, nu-i demnă de crezare. *Zilele morții noastre* consacra prestigiosul talent al lui David Rousset. Această carte este însă de la un capăt la altul și pentru cea mai mare parte a faptelor în discuție, dacă nu o adunătură de “ *ziceri* ”, care bântuiau prin toate lagărele și care nu puteau fi niciodată verificate, cel puțin o suită de mărturii de mâna a doua, armonios asamblate, o recunoaștem ! Asamblate pentru a servi unei anumite interpretări. În această carte, în care este vorba de adevăr și nu de virtuozitate, cititorul nu va găsi nici un citat din ea¹⁰.

*

* * *

Textele pe care le citez sunt transcrise literă cu literă. Cele mai multe dintre ele sunt precedate sau urmate de un comentariu personal. Pentru ușurarea confruntării

⁹ . Justiția Anei Pauker ar fi pronunțat o sentință asemănătoare. La noi circula vorba “ vinovat, nevinovat, Canalul trebuie terminat ”. În Franța circula una asemănătoare: “ câștigat, necâștigat, războiul poate fi furat ”. Robert H. Jackson, procuror șef american la Nuremberg, și-a început rechizițiul prin a declara că procesul reprezintă o continuare a eforturilor de război ale SUA ! Situația nu s-a schimbat nici astăzi. Pe de o parte, între foștii aliați și Germania nu s-a semnat un tratat de pace ! Pe de alta, legi existente într-o serie de state europene, inclusiv România, interzic libera cercetare a adevărului istoric și eventuala liberă expresie a rezultatelor cercetării. Potrivit procurorului american Jackson, aceste legi reprezintă o continuare a efortului de război contra Germaniei hitleriste. La șizeci de ani după război, ele vizează mai curând adevărul istoric ! (NT).

¹⁰ Promisiune pe care, din fericire, autorul a uitat-o, așa cum se va vedea. (NT).

textelor, i-am clasat pe autorii lor în trei categorii. Mai întâi cei care nu aspiră să fie martori fideli. Fără vreo intenție peiorativă, i-am numit *martori minori*. Urmează *psihologii*, victime ale unei tendințe pronunțate pentru argumentul subiectiv. În sfârșit, cea de a treia categorie este cea a *sociologilor* și a breslei acestora. Nu vorbesc despre lucruri prea distanțate de propria mea experiență, pentru a nu cădea în greșeala pe care o reproșez celorlalți și pentru a nu risca, la rândul meu, vreo abatere de la regulile probității intelectuale. Iată de ce am renunțat în mod deliberat la prezentarea tabloului complet al literaturii concentraționare. E vorba doar de o *Privire*, precizez încă o dată acest lucru. O privire asupra faptelor sau argumentelor pe care le-am putut aprecia eu însumi. Numărul autorilor în cauză este necesarmente limitat pentru fiecare categorie ca și pentru toate la un loc. Trei martori minori: părintele Robert Ploton, fratele Birin, de la Școala catolică din Epernay și părintele Jean-Paul Renard¹¹. Am ales pe David Rousset, ca psiholog, iar ca sociolog pe Eugen Kogon. În afara celor trei categorii, am mai ales pe Martin-Chauffier. O fericită întâmplare face ca aceștia să mi se pară cei mai reprezentativi, astfel încât claritatea expunerii și căile reconsiderării problemei concentraționare nu vor avea decât de câștigat. Unii vor fi tentați să situeze aceste puneri la punct în cadrul dramei umane a deportărilor și, din perspectiva tragicelor consecințe ale acesteia, să considere că m-am pierdut în lucruri mărunte. Dacă arăt că transporturile din Franța în Germania se făceau în grupuri de 100, în vagoane destinate să primească maxim 40 de persoane, și nu în grupuri de 125 cum pretind unii, se va observa că acest fapt nu modifică sensibil condițiile generale ale călătoriei. Dacă precizez că un lagăr se numea Bergen-Belsen și nu Belsen-Bergen, nu schimb cu nimic soarta celor care au fost internați acolo. Dacă termenul de *Kapo* provine din *Konzentrationslager Arbeit Polizei*, sau dacă derivă din expresia italiană *Il Capo*, lucrul n-are nici o importanță. Că foamea, tortura, violențele de tot felul au avut loc într-un lagăr sau în altul, că cel ce le povestește le-a văzut sau nu, că au fost comise de soldații *SS* direct sau prin deținuți interpuși, aleși cu grijă, tot acte abominabile rămân. Orice întreg este compus din părți. O eroare parțială, de bună sau rea credință, pe lângă că falsifică interpretarea, ne obligă, de îndată ce am descoperit-o, să ne îndoim de întreg. O singură eroare, ne face sceptici. Dar mai multe erori? Voi fi mai bine înțeles dacă mă voi referi la un fapt divers care a ținut capul de afiș acum câțiva ani. În ajunul războiului, profitând de un moment de neatenție al paznicilor, un student străin a furat de la Louvru un tablou de Watteau, cunoscut sub numele de *Indiferentul*. După câteva zile tabloul a fost înapoiat sau găsit la studentul în cauză, care însă îi făcuse o mică modificare. Enervat de acea mână care se ridică într-un gest pe care specialiștii îl consideră neterminat, studentul a găsit cu cale să o sprijine pe un baston care nu schimba cu nimic personajul, armonizându-se perfect cu alura acestuia. Bastonul precizează sensul indiferenței personajului, modifică interpretarea cauzelor sau scopului acesteia. Interpretarea ar fi fost cu totul alta dacă, în loc de baston, i s-ar fi pus în mână o pereche de mănuși, sau dacă ar fi lăsat neglijent să cadă un buchet de flori. Se

¹¹. A nu se vedea nici o intenție anticlericală în faptul că am ales trei fețe bisericești (NA).

putea jura că bastonu-i la locul lui de origine, deși se știa bine că în intenția lui Watteau el nu existase mai mult decât perechea de mănuși sau buchetul de flori...

Totuși, bastonul a fost șters și tabloul repus la locul său așa cum a fost. Dacă ar fi fost lăsat cu baston cu tot, nimeni n-ar fi putut remarca vreo disonanță, nici în tabloul în sine, nici în aspectul general al galeriilor Luvrului. Să presupunem însă că după “ corectarea ” *Indiferentului*, studentul nostru s-ar fi apucat să rezolve enigmele tuturor tablourilor, că ar fi plasat o mască pe surâsul Giocondei, suzete în mâinile întinse ale micilor Cristoși din brațele fecioarelor împietrite, ochelari lui Erasmus, să vadă omul ca lumea... Odată făcute aceste modificări, ne putem imagina aspectul muzeului *Louvre* !

Erorile din mărturiile deportaților rezistențialiști sunt de același ordin cu bastonul *Indiferentului* sau o eventuală mască pe fața *Giocondei*. Fără să modifice cu adevărat tabloul lagărelor, ele au falsificat sensul Istoriei ! Trecând de la o eroare la alta și asociindu-le între ele, omul de bună credință are sentimentul celui ce ar parcurge galeriile unui *Louvre* plin cu atrocități, revăzut și corectat în întregime. Înainte de a-și da verdictul asupra fiecăruia dintre textele citate și făcând abstracție de orice alte considerații, cititorul va trebui să-și pună întrebarea dacă autorii lor le-ar putea menține în fața unui adevărat tribunal¹², care ar mai fi și minuțios pe deasupra.

Mâcon, 15 mai 1950

¹² . În ideea autorului, un adevărat tribunal este acela care funcționează după regulile de drept existente la un moment istoric dat, încetățenite și recunoscute dacă nu de toată lumea, măcar printr-o îndelungată jurisprudență. Altfel, ele sunt reguli de excepție, ce conduc la “ tribunale ” de excepție, despre care rămâne de văzut dacă mai au ceva de-a face cu justiția ! În epoca modernă, pentru a nu începe cu procesul lui Cristos, remarcăm existența câtorva astfel de tribunale de excepție: tribunalele revoluției teroriste franceze, tribunalele staliniste, tribunalul de la Nuremberg, tribunalul care și-a dat concursul la asasinarea lui Nicolae și a Elenei Ceaușescu și altele. (NT).

CAPITOLUL II

MARTORII MINORI

Intrucât acești martori povestesc numai ceea ce au văzut cu ochii lor, sau pretind că au văzut, fără a comenta prea mult, critica noastră se va îndrepta aici numai asupra unor detalii minore. Cititorul să mă ierte ! Marile enigme ale problemei concentraționare nu pot fi abordate decât cu martorii majori. Totuși nu-i putem uita nici pe cei minori.

I. FRATELE BIRIN

(Pe numele său adevărat : Alfred UNTEREINER)

A publicat o relatare cronologică a trecerii sale pe la Buchenwald și Dora.

Titlul : *16 Luni de ocnă (16 Mois de bagne)*.

Apărută la editura *Maillot-Braine* din Reims, la 20 iunie 1946.

Prefață de Emile Bollaert.

Prologul se ocupă de circumstanțele care au motivat arestarea și deportarea sa.

Apendice : Poemul în vers *liber J'ai vu, j'ai vu et j'ai vécu*, de preotul Jean-Paul Renard.

Epilogul conține două citații și un extras de discurs. Prima citație privește atribuirea *Crucii de război*, cealaltă promovarea în *Legiunea de onoare*. Extrasul de discurs este o parte din cuvântul lui Emile Bollaert, pe atunci comisar al Republicii la Strasbourg, cu ocazia promovării în *Legiunea de onoare*.

Arestat în decembrie 1943, fr. Birin este deportat mai întâi la Buchenwald (17 ianuarie 1944) și apoi la Dora (13 martie 1945). Deportat eu însumi, am făcut parte din aceleași convoaie de deportare și de transport dintr-un lagăr în altul. Numerele noastre matricole sunt apropiate. Numărul lui Birin este 43 652, iar al meu 44 364. Am fost eliberați împreună. În interiorul celor două lagăre, destinele noastre au fost diferite: grație cunoașterii la perfecție a limbii germane, datorită originii sale alsaciene, Birin a reușit să se instaleze secretar la *Arbeitstatistik*¹³, post privilegiat prin excelență. Eu am traversat soarta comună, pe care numai boala a întrerupt-o. Ca secretar la *Arbeitstatistik*, Birin a făcut nenumărate servicii multor prizonieri, mai ales francezi. Devotamentul său nu cunoștea limite. Implicat într-un complot pe care totdeauna l-am considerat virtual, a fost încarcerat ultimele patru sau cinci luni de deportare în închisoarea lagărului¹⁴. Actualmente este profesor la Școala Catolică din Epernay.

¹³ . Statistică a muncii (Birou de). (NA).

¹⁴ . Lagărul nu era o închisoare. Inchisoarea era ceva aparte în interiorul lui. Nu toți cei internați în lagăr ajungeau neapărat și la închisoare. Sistemul a funcționat în Gulagul sovietic până acum câțiva ani. Să nu pierdem din vedere comparația între Gulagul (izolat !) din Siberia, lagărele germane

16 Luni de ocnăse pretinde o relatare fidelă. “ *Nu doresc să relatez decât ceea ce am văzut eu însumi* ”, scrie autorul la pagina 38. Te pomenești că chiar o crede, și încă sincer ! Vom vedea.

Plecarea în Germania (de la gara din Compiègne) “ *Am fost introduși câte 125 de prizonierii în vagoane de 8 cai și 40 de oameni* ” (p. 28).

În realitate, la plecarea din lagărul de la Royallieu, am fost dispuși în coloane de câte cinci și în grupuri de 100, fiecare grup fiind destinat unui vagon. Vreo 15 sau 20 de bolnavi au mers la gară cu automobilul. Aveau la dispoziție un întreg vagon numai pentru ei. Incadrate de soldați germani înarmați până-n dinți, o lungă coloană defila în acea dimineață pe străzile din Compiègne. Ultimul grup era incomplet. Număra cam 40 de persoane, repartizate egal după îmbarcarea celorlalți, în toate vagoanele. În vagonul în care mă aflam ne-au mai fost îngheșuiți trei prizonieri, ceea ce a ne-a mărit numărul la 103. Mă îndoiesc să fi existat vreun motiv special pentru ca vagonul în care se găsea fratele Birin să primească 25 de noi prizonieri peste sută. De va fi fost așa, faptul trebuie prezentat cinstit. Este vorba de o excepție.

Sosirea la Buchenwald

“*Orice nou sosit se supune dezinfecției. Mai întâi, tunsoarea la zero ! Frizerii improvizați și bine dispuși se amuză de rușinea noastră, de taieturile cu care, din grabă sau neîndemănare, ne blagoslovesc. Suntem împinși precum oile proaspăt depănuate într-un mare bazin cu apă de Krezil¹⁵. Plini de sânge și alte mizerii, această baie curățe totul. Suntem obligați, de teama ciomegilor, să ne scufundăm în soluția antiseptică. Fiecare dezinfecție în acest bazin abject se soldează cu mai mulți înecați* ” (p. 35).

Cititorul neavizat crede poate că frizerii ce rânjeau și se amuzau erau soldați SS. Dacă nu aceștia, măcar cei ce-i obligau cu bățele să se scufunde în soluția dezinfectantă. Nici vorbă. Și unii și alții erau simpli deținuți. SS-ul lipsea de la această ceremonie. O supraveghea de departe. Nimeni nu îi obliga pe frizerii și mardeiașii improvizați să se comporte ca brutele. Birin omite această precizare, lăsând întreaga responsabilitate *în sarcina* trupelor SS. Această confuzie, pe care nu o voi mai sublinia, este întreținută pe întreg parcursul cărții, prin același procedeu.

instalate adeseori în zone foarte populate (Dachau se află la 10 km de München) și, de ce nu, lagărul american de la Guantanamo, despre care fiecare știm câte ceva. Cuba (NT).

¹⁵ . Krésyl sau Krezil: dezinfectant obținut pe bază de gudroni de huilă. Brevet german. (NA).

Regimul din lagăr

“ Trezirea foarte devreme, hrană absolut insuficientă pentru 12 ore de muncă: un litru de supă, 200-250g de pâine, 20g de margarină ” (p. 40).

S-a uitat sau neglijat menționarea jumătăți de litru de cafea dimineața, a unei alte jumătăți seara, bucata de cârnat, lingura de brânză frământată sau de dulceață, care însoțea regulat cele 20 de grame de margarină. Respectând adevărul, insuficiența hranei nu este cu nimic mai puțin subliniată iar onestitatea lui Birin și credibilitatea informației ar suferi mai puțin.

“ Deja din martie, 200 de Francezi, printre care eu însumi, am fost desemnați pentru o destinație necunoscută. Înaintea plecării primim haine de ocnă: pantaloni și vestoane vârgate în alb-albastru, care nu ne pot fi de frig ” (p. 41).

Am făcut parte din acest convoi. Toată lumea avea, pe deasupra, o manta. Dacă această îmbrăcăminte nu ne ținea de frig, asta nu era din cauza numărului de haine din care era compusă, ci din cauza materialului din care hainele erau confecționate.

Lagărul de la Dora

“ Instalarea lagărului de la Dora a început în noiembrie 1943... ” (p. 46).

Inexact. Primul convoi Dora a ajuns la destinație pe 28 august 1943¹⁶.

“ Ca și la Buchenwald, la coborârea din vagoane ne aștepta SS-ul. Un drum brazdat de fâgăoșe pline cu apă duce în lagăr. Il parcurgem în goană Soldații, încălțați cu cizme înalte, ne urmăresc, își lansează câinii asupra noastră.. Această coridă de un nou tip este punctată de numeroase împușcături și de urlete inumane... ” (pp. 43-44).

Nu-mi amintesc să fi fost lansați câinii asupra noastră, nici să fi fost trase împușcături. Din contră, îmi amintesc că mult mai agresivi și mai brutali decât soldații SS, care într-adevăr ne-au însoțit, erau noile cunoștințe, **Kapo** și

¹⁶ . In alte locuri autorul vorbește de 28 iulie nu 28 august ca dată a sosirii unui prim convoi de 800 de oameni la Dora (Uluimul alineat din Capitolul III, Partea I-a, “ Luntrea lui Caron ”. In același capitol, făcând un istoric al diverselor tentative germane de săpare a unui Tunel la Dora, autorul vorbește de un prim comando de două sute de oameni (nu un convoi) trimis la Dora de către lagărul Buchenwald. Nu este vorba de cel mai important detaliu? Deocamdată îl semnalăm. Ne rezervăm ultimul cuvânt pentru mai târziu. (NT).

*Lagerschutz*¹⁷, care veniseră să ne ia în primire. Înainte de a trece la erori foarte grave, citez încă două mai mici, care arată neseriozitatea mărturiei, mai ales când se știe că autorul lor, prin funcțiile deținute în lagăr, cunoștea situația efectivelor. Deci nu poate invoca nici o scuză :

“ *Citez numai pe bătrânul Dr Mathon, poreclit papa Girard...* ” (p. 81).

“ *Timp de zece luni am purtat totdeauna cu mine la Sainte Réserve*¹⁸. *Expunându-se în mod constant morfi, preoții m-au aprovizionat fără încetare. Amintesc pe abatele Bourgeois, R.P. Renard, trapistul, pe abatele Amyot din Inville...* ” (p. 87).

La Dora existau un Dr Mathon și un Dr Girard. Al doilea era foarte bătrân și îl poreclisem papa Girard. Pe de altă parte, abatele Bourgeois a murit în a doua lună de la sosirea sa la Dora, între 10 și 30 aprilie 1944, înaintea plecării unui transport de bolnavi din care urma să facă parte. El nu l-a putut aproviziona pe Birin cu aghiazmă timp de zece luni. Datorită apartenenței lor religioase, preoții erau poate mai rău văzuți decât ceilalți deținuți, totuși nu se expuneau deloc morții, păstrând asupra lor la *Sainte Réserve*.

Erori grave

“ *Soffile cadrelor SS îoi desemnează propriile victime cu mai mult cinism decât soffi lor. Ele doreau piei umane frumoase, artistic tatuată. Pentru a li se face pe plac era ordonată o adunare pe locul de apel, în flnuta lui Adam. Apoi, aceste dame treceau printre rânduri oi, ca la o paradă a modei, alegeau* ” (p. 73-74).

Minciună ! Așa ceva nu au avut loc la Dora. La Buchenwald a existat o afacere a abajururilor din piele umană tatuată. Ea figurează în dosarul Ilsei Koch, zisă *cafeaua de la Buchenwald*. Nici chiar la Buchenwald, fr Birin nu ar fi putut asista la alegerea victimelor, așa cum pretinde declarația sa deja citată (p 38), faptele incriminate fiind anterioare sosirii noastre. Rămâne de văzut dacă ele s-au produs cu adevărat. Alegerea victimelor el îi dă un caracter general și îi face o descriere de o remarcabilă precizie. Dacă cel care a situat faptul la Buchenwald pe baza corpului delict văzut (abajururile în chestiune), a făcut-o prin același procedeu, acuzația care apasă asupra Ilsei Koch este foarte fragilă¹⁹! Pentru a încheia acest subiect, precizez că în februarie-martie 1944, zvonurile de la Buchenwald îi

¹⁷ . Șefi de detașamente și polițiști aleși dintre deținuți (NA)

¹⁸ . Expresia “ la Sainte Réserve ” (Sfânta Rezervă) desemnează strictul necesar pentru fabricarea împărțășaniei catolice: pâine nedospită, vin și o serie de ustensile preoțești ! (NT).

¹⁹ . Tribunalul din Augsburg a judecat cazul Ilsei Koch și nu a putut-o condamna de fantezia cu abajururile din piele umană. Lipsă de dovezi! Aceeași lipsă de dovezi se constată și în alte cazuri, cel al săpunului din grăsime umană, de exemplu, din care, în 1949, s-au îngropat cu mare pompă câteva calupuri la cimitirul evreiesc din Fălticeni. (NT).

acuzau de această crimă pe cei doi *Kapo* de la *Steinbruch* și *Gärtnerer*²⁰, crimă comisă chipurile cu complicitatea tuturor colegilor lor. Cei doi, se zicea, industrializaseră moartea deținuților tatuati, a căror piele o vindeau contra unor favori, Ilsei Koch și altora, prin intermediul unui *Kapo* și a soldatului *SS* de serviciu la crematoriu. Soția comandantului lagărului și alte soții de ofițeri se plimbau prin lagăr în căutarea de piei de tatuat, ai căror deținători erau desemnați morții de ele însele ? Se organizau apeluri în ținuta lui Adam pentru a facilita această căutare ? Nu pot nici confirma, nici infirma. Tot ce pot spune este că contrar a ceea ce afirmă Birin, așa ceva nu s-a întâmplat niciodată la Dora, nici la Buchenwald, pe parcursul șederii noastre.

“ Când sabotajul părea sigur, spânzurarea se făcea cu rafinament și cruzime. Condamnații erau ridicați încet de la sol cu un troliu electric. Nesuferind ochul fatal care rupe grumazul și ucide instantaneu, nefericiții treceau prin toate chinurile agoniei. Alteori, condamnatul era suspendat într-un cârlig de măcelărie, ce i se înfigea în maxilarul inferior ” (p. 76).

Către sfârșitul lui 1944 și începutul lui 1945, sabotajele deveniseră atât de numeroase încât spânzurarea se făcea în grup. Execuțiile se făceau chiar în tunel, cu ajutorul unui scripete și nu doar pe locul de apel, unde justiția se administra cu ajutorul unor instalații de lemn asemănătoare celor de pe terenurile de fotbal. La 8 martie 1945, nouăsprezece condamnați au fost spânzurați în acest fel, iar în duminica Floriilor cincizeci și șapte. Duminica Floriilor cădea cu opt zile înainte de eliberare... Auzeam deja tunurile aliaților, soarta războiului nu mai era un secret pentru soldații *SS* [care și-au făcut deci datoria lor până în ultimul moment]. Povestea cu cârligului de măcelărie, care a fost istorisită pentru Buchenwald, unde a fost găsit instrumentul la crematoriu, are toate șansele să fie falsă în ceea ce privește Dora. Nu am auzit niciodată așa ceva la fața locului, povestea nu cadrează cu obiceiurile din lagăr.

“ La instigarea faimosului Oberscharführer SS Sanders, cu care am avut de-a face, noi modalități de execuție au fost inventate pentru sabotori. Nefericiții erau condamnați să-și sape gropi înguste, în care camarazii lor erau obligați să-i îngroape până la gât. Un timp rămâneau abandonati în această pozitie. Apoi, un soldat SS înarmat cu o secură cu coadă lungă le tăia capetele. Dar sadismul anumitor SS i-a împins să găsească un mod și mai crud de moarte: ordonau altor deținuți să treacă cu roabe de nisip peste sărmănele capete. Încă sunt obsedați de acest comar...etc... ” (p. 77).

Așa ceva nu s-a produs la Dora. Istoria mi-a fost povestită aproape în aceiași termeni, chiar în lagăr, de deținuți veniți din alte lagăre — Mathausen, Birkenau,

²⁰ . Este vorba de cei doi Kapo, care aveau în sarcina lor cariera și, respectiv, grădinăde zarzavat. (N A).

Flossenburg, Neuengamme, etc... Toți pretindeau că au asistat la scenă. Intors în Franța am regăsit-o la diverși autori. Nu era cazul să figureze într-o mărturie scrisă în contul unui lagăr unde așa ceva nu s-a produs. Prinzând un autor în flagrant delict de eroare, opinia publică din Franța se va îndoi cu privire la tot ce se spune despre lagărele germane. Cât despre opinia publică germană, ea va considera că este vorba pur și simplu de o minciună²¹.

Destinul deportaților

“ *Ca Geheimsträger (iniffaff în secretul rachetelor V₁ și V₂) ne otiam condamnaff la moarte și sortiff masacrării la apropierea Aliafflor* ” (p. 97).

Nu este vorba de un fapt, ci de un argument utilizat de toți autorii de mărturii, până la și inclusiv Léon Blum²² în *Le Dernier Mois*. Blum a încropit câteva justificări aparente în legătură cu naufragiile din Marea Baltică, în ultima lună de război. Deportajii au fost imbarcați pe vapoare care au luat calea mării, și care au fost scufundate de pe mal²³. Doctorul SS de la Dora a afirmat existența unor ordine secrete în acest sens, afirmație prin care și-a salvat viața. Problema care se pune este de a ști dacă înecurile din Baltica sunt un fapt izolat datorat unor inițiative zeloase ale subalternilor în ultimul moment, sau dacă ele fac parte dintr-un plan de masacru general, elaborat de serviciile *Reichsführer*-ului SS Himmler, șeful Poliției. După cunoștințele mele nu există dovezi în favoarea acestei ipoteze. Cât despre doctorul SS de la Dora, istoria este în drept să considere că acesta a declarat ceea ce i s-a cerut, pentru a-și salva viața. În orice caz, acești *Geheimsträger* de la Dora nu au fost masacrați. Nici convoiul în care se găsea Léon Blum. Degeaba spunem că acest lucru s-a datorat doar faptului că, în busculada creată de debandada germană, SS-ul nu au avut nici timpul, nici mijloacele de

²¹ . Cu toată inteligența, curajul și probitatea sa intelectuală, autorul crede încă în posibilitatea unei opinii publice în Franța sau Germania. Istoricii de mâine vor spune probabil că opinia publică europeană a murit în mai 1945. Francezii sau nemții, la 60 de ani după război, nu au curajul nici posibilitatea să se dezbată cinstit aceste probleme. Aici, în țările fostului lagăr comunist, se poate vorbi, cât de cât, de o opinie publică. Românii, ca și alte popoare din Europa, sunt dezinformați, manipulați, mințiți de de istorici în slujba minciunii. Obșnuiți cu minciuna comunistă, ei nu cred însă nici în presă, nici în televiziune, școală, universitate, biserică, cu atât mai puțin în proza politicienilor... Rămâne de văzut care dintre popoarele fostului lagăru comunist va avea forța și curajul să înțeleagă și să demaște minciuna în organizarea ei democrato-occidentală. (NT).

²² . Léon Blum (1872-1950), politician francez de origine jidovească, prizonier de marcă al Nemților, deținut la castelul Hohenzollernilor din Sigmaringen, alături de diverși foști șefi de state, miniștri, prinți și capete încoronate din Europa de dinainte de război. Socialist și francmason, Léon Blum este considerat unul dintre cei mai puternici inamici oculte ai Gărzii de Fier, cel care ar fi cerut în repetate rânduri lui I. G. Duca, Nicolae Titulescu și Carol al II-lea interzicerea Mișcării legionare și asasinarea lui Corneliu Codreanu. (NT).

²³ . Teza actualmente admisă, cu privire la vaporul Arcona, de care vorbește Léon Blum, este că acesta a fost scufundat de aviația engleză în timp ce se îndrepta spre Suedia, la puțin timp după ce ridicase ancora. Artileria antieriană germană a ripostat contra aviației engleze, din care cauză unii au pretins că nemții au scufundat vaporul încărcat cu prizonieri, nu englezii (NVT).

a-și pune în aplicare sinistrele sale planuri. Raționamentul este gratuit ! Cu atât mai mult cu cât, în ceea ce privește înecurile din Baltica, teza germană (nota 79) pare la fel de plauzibilă ca și cea franceză. Primirea pe care i-a rezervat-o întreaga lume o face și mai demnă de încredere.

II. - ABATELE JEAN-PAUL RENARD

Deportat sub numărul matricol 39 727. Ne-a precedat, pe Birin și pe mine, cu câteva săptămâni la Buchenwald, apoi la Dora unde l-am regsit.

A publicat o culegere de poeme inspirate de un misticism uneori emoționant, sub titlul *Lanfluri øi luminæ* (*Châines et Lumières*). Aceste poeme constituie o suită de reacții spirituale mai degrabă decât o încercare de mărturie obiectivă. Unul dintre poeme, totuși, enumeră fapte : *J'ai vu, j'ai vu et j'ai vécu...* (Am văzut, am văzut și am trăit). Birin îl publică în anexa propriei sale mărturii, așa cum am mai spus. Se poate citi aici:

“ Am văzut intrând la duøuri mii øi mii de persoane, asupra carora se deversa, în loc de apă gaze asfixiante. Am văzut cum erau injectați în inimæ cei inapfi de munca ”.

În realitate, abatele Jean-Paul Renard n-a văzut nimic din toate acestea, deoarece camere de gazare nu au existat nici la Buchenwald, nici la Dora. Cât privește injectarea, care nu se practica la Dora, ea nu se practica nici la Buchenwald în momentul când el trecea pe acolo. Când i-am făcut această remarcă, la începutul anului 1947, abatele mi-a răspuns:

“ De acord, dar nu este decât o întorsaturæ literaræ.. øi, fiindcæ aceste lucruri au existat totuøi prin unele pærfi, n-are nici o importanfiæ ”.

Raționamentul este delicios. Pe moment n-am îndrăznit să-i răspund că bătălia de la Fontenoy (1745) a existat și ea, dar n-are motive să susțină, chiar și numai ca “ întorsătură literară ”, că a asistat la ea. Nici că dacă 28 000 de supraviețuitori ai lagărelor naziste pretind că au asistat la toate ororile din diversele mărturi, lagărele vor căpăta în ochii Istoriei un cu totul alt aspect decât dacă fiecare se mulțumește să spună doar ceea ce a văzut cu ochii lui. Nu i-am spus nici că avem tot interesul ca nici unul dintre noi sănu fie prins în flagrant delict de minciună sau de exagerare.

În iulie 1947, *J'ai vu, j'ai vu et j'ai vécu...* a apărut în volumul *Châines et Lumieres*. Am avut satisfacția să constat că dacă autorul și-a păstrat în întregime povestea injectiei mortale în inimă, în ceea ce privește camerele de gazare a făcut totuși o trimitere corectă, abandonând responsabilitatea mărturiei pe seama unui alt deportat.

III. - ABATELE ROBERT PLOTON

Era preot la Saint-Etienne. Actualmente preot la Firminy.

Deportat la Buchenwald cu numărul matricol 44 015, în ianuarie 1944, în același convoi cu mine. Am nimerit împreună în Blocul 48, pe care l-am părăsit, tot împreună, pentru Dora.

În martie 1946 a publicat *De la Montluc la Dora*, la editura *Dumas* din Saint-Etienne.

Mărturie fără pretenții care se întinde pe 90 de pagini. Preotul Robert Ploton spune lucrurile simplu, așa cum le-a văzut, fără a aprofunda nimic și adesea fără a se controla. În mod evident este de bună credință. Dacă păcătuiește, este dintr-o predispoziție naturală către superficialitate, agravată de graba cu care își povestește amintirile.

În momentul debandadei generate de înfrângerea germană a fost trimis la Bergen-Belsen. El scrie Belsen-Bergen de-a lungul întregului capitol care relatează evenimentul, ceea ce exclude posibilitatea unei greșeli tipografice. La Blocul 48 din Buchenwald, a auzit spunându-se că :

“ Suntem sub comanda unui defnuit german, fost deputat comunist în Reichstag ”. (p. 26)

Admite fără control acest lucru. În realitate, șeful de bloc, Erich, nu era decât fiul unui fost deputat comunist. În ceea ce privește hrana, continuă în aceleași condiții:

“ În principiu, meniul cotidian este compus dintr-un litru de supă; 400 grame de pâine foarte densă; 20 grame de margarină din ulei (cărboni) și un desert variabil: o lingură de dulceață, brânză, sau un surogat de cârnaț ” (p? 63-64).

Atâția oameni au zis că margarina era extrasă din ulei, atâtea ziare au scris acest lucru fără a fi dezmințite încât problema originii exacte a acestui produs nu se mai pune. La urma urmei, Louis Martin-Chauffier a făcut cel mai bine scriind:

“ Se pare că SS-ul nu apreciază decât ceea ce este artificial. Margarina pe care ne-o distribuia cu zgârcenie avea savoarea unui produs din ulei ”. (Pe cutia de carton scria : *“ Garantat fără materie grasă ”*). *Om și Animalul* (p. 95).

Abatele Ploton vorbește de ecusonarea deținuților, găsim opt categorii, fără să-și dea seama că în realitate erau peste treizeci.

Cu privire la regimul din lagăr, părintele Ploton scrie :

“ Unul dintre mijloacele cele mai eficace și mai mârșave de degradare morală; inspirat din Mein Kampf, este de a încredința poliția lagărului câtorva defnuiți, aleși aproape în mod exclusiv dintre Germani ” (p. 28).

Cine-i de vină că preotul nu știe că acest procedeu este utilizat în toate închisorile lumii tocmai pentru că este eficace ? De altfel, a fost folosit cu mult înainte ca Hitler să scrie *Mein Kampf*²⁴. Este oare nevoie să amintesc că în cartea sa *Dante nu a văzut nimic* Albert Londres stabilește partea Franței în aplicarea acestei metode în închisorile și ocele sale²⁵ ?

Cât privește durata excesivă a apelurilor, care i-a mirat pe toți deținuții, iată ce explicație dă părintele Ploton :

“ Așteptam ca cifrele să fie verificate, treabă laborioasă a cărei durată depinde de toanele SS Rapport-Führer-ului ” (p. 59).

Durata apelurilor depindea de toanele *Rapport-Führer-ului SS*, dar și de capacitatea celor însărcinați cu stabilirea situației efectivelor zi de zi. Printre ei erau *SS* care știau în general să numere, dar erau de asemenea și mai ales deținuți analfabeteți sau aproape analfabeteți, care ajunseseră secretari sau contabili la *Arbeitsstatistik* prin pile. Nu trebuie uitat că folosirea fiecărui deținut într-un lagăr de concentrare era determinată de relațiile acestuia, și nu de capacitățile sau competența lui. La Dora, ca pretutindeni, se întâmpla ca zidarii să fie contabili, contabilii zidari sau dulgheri, rotarii medici sau chirurghi, și se putea ajunge chiar ca un medic sau chirurg să fie strungar, electrician sau drumar²⁶. În ceea ce privește injectarea, Abatele Robert Ploton se aliniază părerii comune :

“ Infirmeria avea să se întindă și să se înmulțească barăcile pe flancul colinei. Tuberculozii incurabili își vor încheia aici existența sub efectul unei injecții euthanasice ” (p. 67).

Această afirmație este un fals²⁷. Cu excepția acestor remarci, mărturia nu păcătuiește prin mania exagerării. Ea este însă împovărată de o experiență care o depășește. Inexactitățile de care se face vinovată sunt de mai mică importanță în comparație cu cele ale fratelui Birin. Grija pentru obiectivitate ne obligă totuși să nu trecem peste ele.

²⁴ . A se vedea mai departe *Disciplina la Inchisoarea din Riom*, de Pierre Bernard (1939), care a fost închis acolo. A se vedea încă *În pușcăriile Eliberării*, mărturia lui Albert Paraz. (NA).

²⁵ . Cruzimea, sălbăticia și sadismul din închisorile francezești (Guyana, Noua Caledonie, etc) n-au fost cu nimic mai prejos decât cele din Gulagul sovietic. Franța este prima țară care a avut ideea dezumanizării, mecanizării și industrializării morții omului (ghilotina). Printre binefacerile cu care Franța a fericit omenirea nu trebuie să uităm nici înecurile colective din timpul revoluției (Nantes, Lyon) nici... camerele de gazare ! La sfârșitul secolului al XVIII-lea, Franța a folosit camerele de gazare pentru exterminarea haitienilor, ce luptau pentru independența țării lor. (NT).

²⁶ . A se vedea prima parte a acestei cărți. (NA).

²⁷ . A se vedea prima pagină a cărții lui Ploton (NA).

Anexa la capitolul II

Disciplina la Puocaria centrală din Riom în anul 1939

“ In ceea ce privește mijloacele de disciplină, reținem trei elemente notabile.

Primul este instituirea ierarhizării prizonierilor, care concurează cu gardienii în menținerea ordinii. Am văzut adesea anumiți Francezi indignându-se de instituirea, în lagărele naziste, a găzilor voluntare și auxiliare formate din deșinți. Francezii care nu pot admite că Germanii ignorau ceea ce se întâmpla pe pământul lor, ei înșiși habar n-au de ceea ce întâmplă în Franța. Există precedente franțuzești pentru kapo, schreiber, vorarbeiter, stubendienst, etc... Contabilii atelierelor, maeștrii (deși mai există și civili), întreaga administrație este aleasă dintre deșinți și se bucură evident de anumite privilegii. Nu vorbesc de ofițerii însărcinați explicit cu menținerea ordinii: de la ofițerul sau starostele de dormitor, care are la capul patului un buton pentru alertarea gardienilor la cea mai mică anomalie (fum, lecturi, conversații, etc.) și care din fericire îl folosește foarte puțin, până la călăul oficial, ofițerul de sector sau cartier.

Vorbesc acum despre sectorul sau cartierul secret, închisoarea specială din interiorul puocăriei²⁸, locul de tortură (Subliniez : cuvântul tortură nu este întru nimic exagerat). Acest cartier secret, al doilea element al disciplinei, presupune, precum Infernul lui Dante, diferite cercuri, biserici și troițe... El începe cu Sala de disciplină, unde, în principiu, nu se petrece mare lucru... Prizonierii sunt obligați să meargă în cerc alert, cu foarte scurte pauze. Există un ceauș care impune ritmul. El este bine hrănit, pentru a-i putea biciui pe cei ce nu sînt pasul și a căror hrană, bine înfles, este diminuată în consecință. În ce mă privește, am scăpat de această tortură, dar am văzut pe mulți revenind de la Sala disciplinii cu urme vizibile de lovituri proaspete. Pedepsele pot merge până la 90 de zile de carceră, care echivalează cu moartea. Pe durata carcerii prizonierii primesc o gamelă de supă la fiecare patru zile. Tortura la care sunt supuși prizonierii în regim de carceră depășește în rafinament și cruzime orice imaginație. Tortura cea mai frecventă este cărnăva de forță, care implică împreunarea la spate a mâinilor prizonierului, întoarcerea și dislocarea lor ireversibilă către ceafă... Conform nenumăratelor mărturii concordante, gardienii, ceaușul și ceilalți torționari lovesc cu răngi și alte instrumente până la moarte. Nu încape îndoială : în ce privește arta de a ucide oameni cu încetul și la foc mic, francezii nu au nimic de învățat de la nemți. Aceștia nu au mai avut ce inventa în materie de tortură. Cel mult câteva mărunte perfecțiuni.

Ajungem la al treilea instrument al disciplinei. Aceste condamnări mărunte, auxiliare, care merg uneori până la pedeapsa cu moartea, nu sunt pronunțate de

²⁸ . Un echivalent al Zărcii de la Aiud sau al Fortului 13 de la Jilava (NT).

tribunale instituite prin lege, ci de o jurisdicție necunoscută ei, Øtabăria sau Pretoriul. Este vorba un tribunal intern, prezidat de directorul închisorii, asistat de directorul adjunct și de gardianul øf, pe post de grefier. Fără pledoarie, fără apărare, o acuzație uneori neinteligibilă, fără răspuns, cu excepția ritualului Merci, Monsieur le Director, care urmează condamnării. În ce mă privește, totdeauna am scăpat cu o simplă amendă : diminuarea dreptului de a cumpăra de la cantină. Resursele bănești sunt limitate la salariu, sau mai exact la o mică parte din el și la un ajutor exterior extrem de redus. Singurele colete admise erau cele cu lenjerie de corp. Condamnările severe plouau, chiar și pentru simpla neexecutare a sarcinii impuse”.

(Pierre BERNARD, *Révolution prolétarienne*, iunie 1949).

Închisorile de după Eliberarea de la 23 August 1944

“ Toff Francezii au dorit Eliberarea !, spun patrioții noștri profesioniști.

Edouard Gentez, tipograf la Courbevoie, condamnat în iulie 46, nu ca criminal, ci ca tipograf²⁹, este transferat, în septembrie 1946, de la închisoarea Fresnes la închisoarea Fontevrault. În urma loviturilor, a privașunilor și a frigului, a contractat o pneumonie ceea ce l-a øters de pe lista de transfer, urmând să fie retrimis la Fresnes.

Cu o oră înainte plecării, condamnații de la S.P.A.C. care erau pe această listă au fost øterși de pe ea prin ordin. Au încă nevoie de ei. Au fost înlocuiți. Gentez este printre noii înscriși.

Intors la închisoarea Fresnes, Gentez așteaptă de două ore și jumătate în picioare, în plin soare, după care primește opt zile de izolare la Adio mamă, carcera închisorii. Apoi este condus la infirmerie. Aici domnește ca satrap un măcelar asasin, Ange Soleil, un mulatru care și-a ciopârțit și și-a zidit amanta, ispravă ce l-a propulsat în funcția de gâde, infirmier și doctor de închisoare. Tânărul medic civil, un subțirel Gaultier sau Gautier, n-avea nici o putere pe lângă atotputernicul gâde mulatru, doctor și infirmier pe deasupra.

Acesta admitea bolnavii la infirmerie numai dacă îi cedau două treimi din coletele lor. Respingea pe cei ale căror pachete erau prea mici, după o regulă extrem de clară și de simplă

²⁹ . Condamnat nu ca tipograf, ci pentru un delict oarecare în cadrul exercițiului acestei onorabile meserii. Fără să cunoaștem cazul lui Eugen Gentez, bănuim că nu poate fi vorba decât de un delict de opinie : Gentez trebuie să fi publicat cărți care nu au fost pe placul “ Eliberatorilor ”. Condamnări de acest fel au avut loc pretutindeni în Europa de după 23 August 1944, în Franța fiind vorba de zeci de mii de cazuri. La noi, toți marii editori și tipografi dintre cele două războaie mondiale au înfundat pușcăriile Anei Pauker. Un singur exemplu: Paul Georgescu Delafras, ucenicul tipograf, copilul din anii 1880, devenit tipograf, patron, editor, unul dintre marii oameni de carte românească în ajunul “ Eliberării ” de la 23 Augustul nostru, care avea să-i fie (și lui!) fatală. România Mică de altă dată era plină de oameni mari, foarte mulți chiar întregi. (NT).

Neavând nici colet, nici mandat, Gentez nu poate plăti. În ciuda gravității bolii sale, este mutat la cei “ fără ocupație ”, diribauul maratonistilor pușcăriilor franțuzești. Aceștia erau silifi la trei sferturi de oră de marș rapid, întrerupt de un sfert de oră de repaos, de dimineață până seara, în fiecare zi, inclusiv duminică.

Prea slăbit, incapabil să se fînăpe picioare, Gentez este scutit de alergătură! Nu este însă lăsat să se culce, nici să stea pe scaun. În timp ce diribaul maratonistilor este în marș, el trebuie să rămână în picioare, nemișcat, cu mâinile la spate, fără palton.

Frigul agravându-i pneumonia, Gentez merge în fiecare zi la vizita medicală. I se dă aspirine cu untură de pește, i se pun ventuze, fără a fi însă admis la infirmerie.

Nopțile lui devin un chin. Doi doctori defnufi, chirurgul Perribert și doctorul Lejeune, îl consultă într-o sâmbătă dimineață, confirmând o dublă bronho-pneumonie.

Gentez se prăbușește în curtea închisorii. Cineva pleacă să-l caute pe mulatrul găde, infirmier și doctor care începe să urle. Il acuză că simulează și îl expediază la Adio Mamă, ca și pe chirurgul Perribert, vinovat de a-l fi consultat fără autorizare. Gentez este dezbrăcat pentru perchezit și aruncat pe ciment, la 15 grade sub zero. Bate toată noaptea în uși, strigă după ajutor. Zadarnic. A doua zi, 14 ianuarie 1947, este găsit mort.

În sfârșit este transportat la infirmerie, unde chipurile ar fi murit de o criză cardiacă. Apoi este îngropat sub un simplu număr : 3479 !

Există însă un martor incomod, Gentez fiul, pe care l-am cunoscut în închisoare și alături de care am trăit peripețiile acestei tragedii. El a obținut o anchetă care a fost corectă. Ange Soleil a fost transferat la Fresnes³⁰, apoi eliberat, în urma unei amnistii... Directorii Dufour, Vessieres și Guillonet au fost mutați. André Marie promisese fiului lui Gentez, în urma acestei tragice afaceri, să-i reducă pedeapsa la trei ani. Sunt mai mult de trei ani de atunci și, dacă informațiile mele sunt corecte, el este în continuare închis .

Semnat : Benoît C...

Acest text este un extras dintr-o scrisoare ce mi-a fost adresată din închisoarea X... de undeva din Franța. (Discreția mea se explică prin grija de a nu îl expune pe autorul ei). Benoît C... mă lămurește asupra proporției (10%) dintre asistentele

³⁰ . Povestea nu-i prea clară. E greu de spus dacă Gentez a murit la închisoarea din Fresnes sau la cea din Fontevault. Faptul însă că ea a trecut pe sub ochii lui Albert Paraz ne face să-i acordăm, după Paul Rassinier, tot creditul nostru. Ea concordă cu multe alte informații sigure pe această temă. Cu ocazia unuia din reeditările succesive, trebuie să se fi strecurat undeva o mică eroare. Aceasta nu este de natură să anuleze autenticitatea cazului. Cert este că Gentez a murit și că Ange Soleil (călău cu nume de înger) a fost eliberat ! Nimic de mirare. Așa-i și la noi. Așa a fost și în lagărele nemțești. Mii și mii dintre călăii și temnicerii de la Pauker la Ceaușescu își mănâncă astăzi pensia “ binemeritată ” ! Nu mai socotim cele câteva mii de ilegaliști, care trebuie să aibă pensii de foști miniștri. Unii probabil le primesc chiar în Israel, întrucât, după cum se știe, între cei mai puțin de 1000 de comuniști din 1944 era greu să găsești 20 sau 30 de români născuți în România din părinți români. (NT).

sociale care gluglutează³¹ ! Mi-o spune nu pentru a le-o reproșa, el însuși fiind un suferind sexual. Fără a se plânge prea tare, amintește și de curioasele obiceiuri ale anumitor domni din organizația caritabilă Saint-Vincent-de-Paul cu degetele încărcate de amazoane. Venind de la un obsedat sexual și nu de la un condamnat politic, această mărturie este cu atât mai concludentă”. (Comunicată de A. PARAZ)

La Poissy“ În februarie 1946, cu capul ras, în saboți și costum, Henri Béraud³² se află în atelierul 14, al doilea etaj al închisorii din Poissy. Sub ochii unui supraveghetor care trebuie să asigure respectarea legii tăcerii, lege care apasă zi și noapte asupra închisorii, Béraud confecționează etichete valorând 0,95 franci mia de bucăți. Stupiditate democrată : șeful echipei de lucru este spargător profesionist. Acesta are sub ordinele sale, pe lângă Béraud, pe generalul Pinsard, un colonel, doi președinți de tribunal, un avocat general, redactorul șef de la Journal de Rouen, un profesor universitar, câștiga ziariți parizieni³³ În cartea sa Scăpat din ocnă, unul dintre tovarășii săi de detenție de la Poissy, ca și din insula Ré, arată câștigurile deținutului Béraud pe aprilie 1946 :

Mâna de lucru : 15 Franci.

Refinerii pentru Administrația Penitenciară : 12 Franci.

Rest : 3 Franci.

Rezervă : 1,5 Franci.

Disponibil pentru deținut : 1,5 Franci.

Este vorba de o muncă de peste șapte ore pe zi ”

(La Bataille, 21 septembrie 1949).

Germani prizonieri în Franța

La Rochelle, 18 octombrie 1948 – Înștiințat despre faptele scandaloase de care s-a făcut vinovat Maiorul Max-Georges Roux, în vârstă de 36 de ani, fost adjunct al comandantului lagărului de prizonieri germani de la Châtelailon-Plage, judecătorul de instrucție din La Rochelle a sesizat tribunalul militar din Bordeaux, unde Roux a fost transferat. Fostul ofițer ispășește actualmente o pedeapsă de 18 luni, la care a fost condamnat în august la La Rochelle pentru abuz de încredere și

³¹ . Expresia provine din verbul intransitiv *glouglouter*, care desemnează “ ciripitul ” curcanului. În text este vorba de o anumită proporție (10 %) de asistente sociale care ele gluglutaau ! Din argoul francez al începutului de secol XX, verbul *glouglouter* a fost introdus în literatura scrisă de către L. F. Céline. O anumită practică sexuală, ar fi de natură să conducă la întărirea semantică a verbului de origine, dincolo de nărvurile onorabilului *gallinacé*, la care nu se gândește autorul scrisorii. În aceeași scrisoare se vorbește de homosexuali probabil, cu “ amazoane ” pe degete... Trebuie să fie vorba de ceva inele cu o anumită semnificație. Orice tinichea agățată undeva, ureche, nas sau oriunde, are, pentru acești oameni, o semnificație precisă. O vom afla desigur, acum că homosexuali dau lecții restului lumii... (NT)

³² . Scriitor francez de orientare socialistă, premiul Goncourt, condamnat la moarte după Eliberarea de la 23 August 1944. Pedeapsă comutată în închisoare pe viață, apoi a fost grațiat (NT).

escrocherie în dauna mai multor asociați³³ Infinit mai grave sunt însă delictele comise de Roux în lagărul de prizonieri. Este vorba de adevărate crime și încă de o asemenea amploare încât este dificil de crezut ca Roux săle fi putut comite singur. La Châtelailon, josnicul personaj este vinovat de a fi dezbrăcat la piele mai mulți prizonieri de război germani și de a-i fi biciuit cu knutul. Doi dintre nefericiți au sucombat în urma acestor torturi. O mărturie copleșitoare este cea a doctorului german Clauss Steen, fost prizonier el însuși la Châtelailon. Interogat la Kiel, unde locuiește, Steen a declarat că în perioada mai-septembrie 1945, a constatat, în lagărul de prizonieri de război Châtelailon-Plage decesul a cincizeci dintre compatrioții săi. Moarte provocată de alimentația insuficientă, munca penibilă și groaza continuuă de knutul lui Roux.

Regimul alimentar al lagărului, aflat sub ordinele comandantului Texier, se reducea la o farfurie de lături și un pic de pâine. Restul rațiilor era deturnat pe piața neagră. Au existat perioade în care cifra bolnavilor de dezinterie a atins 80% din efectivul de prizonieri.

Pe deasupra, Texier, Roux și subordonații lor îi jefuiau pe prizonierii, confiscându-le obiectele de valoare. Totalul furturilor și al jafurilor acestor gangsteri în uniformă este evaluat la 100 milioane de franci. Afacerea era perfect organizată. Bani și bijuteriile erau trimise în Belgia cu automobilul.

Este de sperat că împreună cu Roux vor fi încarcerati cât mai curând și ceilalți vinovați, și că o pedeapsă exemplară va fi dată acestor adevărați criminali de război³⁴.

(Ziarele, 19 octombrie 1948).

³³ Douăzeci de ani mai târziu, acest Roux era înalt funcționar al administrației în Sud-Estul Franței. Fără îndoială, drept recompensă pentru eminentele sale servicii ! (NVT).

. Regretabilă eroare din partea autorului. În octombrie 1948, Roux, Texier și complicii lor nu puteau fi considerați criminali de război. Războiul se încheiase la 8 mai 1945. În 1948, Franța nu era în război cu Germania. Rassinier confirmă cu anticipație ceea ce alți autori (V James Bacque) aveau să stabilească mai târziu : în lagărele franceze, americane, engleze și canadiene de după 9 mai 1945 s-au comis crime contra prizonierilor de război germani, pe care Franța, Anglia, Statele Unite ale Americii și Canada trebuie să și le asume în fața istoriei. (NT).

CAPITOLUL III

LOUIS MARTIN-CHAUFFIER

Chauffier este un intermediar între martorii minori (pe care îi depășește încercând să domine, sau cel puțin să explice doct, evenimentele pe care le-a trăit) și martorii tenori precum David Rousset, a cărui forță de analiză nu o are, sau Eugen Kogon, față de care îi lipsește precizia și minuțiozitatea. Având în vedere aceasta, și ținând cont de locul pe care îl ocupă în literatura și ziaristica de după război, Chauffier, scriitor de meserie, nu poate fi clasat nici în rândul martorilor minori, nici între martorii majori.

El aparține categoriei de autori despre care se spune că sunt angajați. El se angajează dar se și dezangajează, pentru a se reangaja din nou. Angajamentul este la el o a doua natură. S-a făcut cunoscut pentru simpatiile sale comuniste. Acum este anti-comunist. Probabil din aceleași motive și circumstanțe : după cum bate vântul !

Chauffier nu putea să nu depună mărturie despre lagărele de concentrare. Mai întâi fiindcă are prăvălie de scriitor, apoi pentru că avea nevoie să-și explice ceea ce i s-a întâmplat. Nu și-a dat seama că vorbea ca toată lumea, aproape aceleași cuvinte.

Titlul mărturiei: *L'Homme et la Bête, Omul și bestia*, 1948, Gallimard.

Originalitate : A văzut cu ochii lui cutiile de margarină ce ni se distribuiau, despre care am mai vorbit. Cutiile purtau inscripția : “ *Garantat fără materie grasă*”.

Mărturia lui este un lung raționament în raport cu fapte descrise anterior, referințe morale și altele .

Tip de raționament

Înainte de a fi deportat la Neuengamme, Louis Martin-Chauffier a fost deținut la Compiègne-Royallieu. Aici l-a cunoscut pe căpitanul Douce, pe atunci decanul lagărului. Iată cum îl judecă pe acesta :

“ Dl Capitan Douce, decanul lagărului este un zelos servitor al celor care i-au încredințat această sinecură Cocolfă pe o masă îoi dă aere în public, fumând fără încetare țigarile pe care nouăni le refuză împotriva regulamentului ” (p. 51).

La Neuengamme l-a cunoscut pe André, una din personalitățile lagărului, funcționar autoritar, ales de SS-iști dintre deținuți. Iată portretul pe care i-l face:

“ Supravegheat de către SS, specimen ultraprudent. Pentru a-și menține postul obținut cu atâta greutate, se străduia să ne vorbească grosolan, să se arate brutal, insensibil, inflexibil. Știa că pentru cea mai mică slăbiciune va fi denunțat și retrogradat. Cei mai mulți îl luau în serios, crezându-l complice SS, creatura lor, dușmanul nostru. Responsabil cu plecările și cu funcțiile, i se reproșau repartizările abuzive pe detașamente, indiferența suverană la rugămințile, plângerile și protestele noastre... Când în loc de 1000 de deportați ce trebuiau să plece în detașament de muncă, doar 990 erau îngrămădiți în bou-vagoane, nimeni nu-și batea capul cu riscurile la care se expuse André pentru a sustrage zece oameni de la o moarte probabilă. Se știa detestat, suspectat. Și alesese drumul, preferând serviciul pe tăcute în locul stimei deschise...”

Așa l-am cunoscut pe André. Accepta fără complicații sufletești cordialitatea amenințătoare SS, servilitatea complice a diverșilor Kapo, a șefilor de bloc, ostilitatea noastră. Dincolo de umilințe, schimbase virtutea pe o integritate rece, impersonală. Renunțase la el însuși. Și dăduse o misiune care, în ochii lui, merita apostolatul ”.

(pp. 167-169).

Astfel, din doi oameni care îndeplineau aceeași responsabilitate, unul are dreptul la severitatea laconică și la disprețul autorului. Celălalt beneficiază nu numai de indulgență aprobatoare, ba chiar și de admirație. Lectura integrală a cărții ne arată că André i-a făcut un serviciu lui Martin-Chauffier, într-o împrejurare care îi punea acestuia viața în pericol.

La Compiègne, nu l-am cunoscut pe căpitanul Douce. Este foarte probabil că, în ce-l privește pe André, căpitanul este vinovat de a nu fi știut să-și aleagă oamenii cărora să le facă servicii. Nu mai vorbim de cunoștințele literare și cultura lui limitată... Căpitanul ignora că în decanatul său viețuiesc mai mulți Chauffieri, inclusiv Martin-Chauffier în persoană.

Iată unde și la ce conduce raționamentul lui Martin-Chauffier :

“ Deși cu oarecare spaimă și repulsie, i-am admirat pe aceia care, în serviciul patriei sau al unei cauze pe care ei o considerau justă, și-au asumat consecințele

duplicității, neîncrederea disprețuitoare a adversarului, încrederea nu fără riscuri a dușmanului, dezgustul camarazilor ce-i consideră trădători. Am admirat camaraderia abjectă a trădătorilor autentici sau a simplilor vânduți care, văzând pe un altul înhămat la aceeași trădare îl consideră drept unul de-al lor. Asta cere o renunțare de sine și un artificiu care mă depășesc și mă tulbură”³⁴ (p. 168).

Te întrebi ce mai așteaptă avocații mareșalului Pétain³⁵ pentru a lua notă de această merituasă perlă a incubatoarelor cripto-comuniste. Roata istoriei se învâрте. Martin-Chauffier scoate perle pentru orice situație : ne va putea da lecții de morală realizând pe deasupra și un mic gheșeft !

Alt tip de raflonament

În lagăr, autorul discută cu un medic care îi spune:

“ În acest moment în lagăr există de trei ori mai mulți bolnavi decât pot îngriji eu. Războiul se va sfârși în cinci sau șase luni, cel mult. Problema mea constă în a menține cât mai mulți prizonieri în viață. Dumneavoastră, ca și alții, vă puneți pe picioare. Dacă vă retrimite în lagăr acum (sfârșitul lui decembrie) și în această stare, veți muri în trei săptămâni. Vă voi pastra aici. Alături de alții, care nu sunt grav bolnavi și pe care un sejur la infirmerie îi poate salva. Refuz pe cei deja condamnați. Nu-mi pot permite luxul de a le oferi o moarte decentă. Mă ocup de cei care vor rămâne siguri în viață. Ceilalți vor trăi cu opt zile mai puțin. În orice caz, vor muri înainte de vreme. Cu atât mai rău pentru ei. Nu-mi bat capul cu caritatea, ci cu eficacitatea. Acesta este rolul meu.

³⁴ . Pe lângă aspectul axiologic, originalul francez pune problema unor erori de gramatică care s-au dezbătut până și în *Droit de vivre*, organul LICRA (15 XII 1950). Martin-Chauffier e liber să admire ce-i place ! Scrisul lui însă, la Paris, amintește pe acela al coreligionarilor Anei Pauker, sosiți la București în tancurile sovietice, și care, după cum se știe, s-au străduit să ne învețe românește, să ne democratizeze, să ne bage în Europa, să ne facă oameni ! Unuia dintre aceștia, Păstorel Teodoreanu i-a dedicat o epigramă care nu trebuie uitată. Tocmai acum când, intrând în Europa, am putea prezenta la Paris faliți nu glumă. Poeții văd departe ! Epigrama se potrivește celor sosiți la București în tancuri sovietice, dar și celor sosiți la Paris în tancuri americane. Ea este actuală : “ Dă Pește se căznește / Să ne-nvețe românește / Noi l-om crede când i-o crește / Bucățița ce-i lipsește ”. Faima de poet a lui Păstorel se justifică întru totul. Bucățița cu pricina luminează problema tancurilor (nici sovietice la București, nici americane la Paris) dar și pe aceea a admirației nestăvilite a scriitorului cu prăvălie Martin-Chauffier. Ce-ar mai fi admirat acesta pe Goiciu, pe Nikolski, pe Ana Pauker... Păcat că și-a dus viața într-o țară neterminată, din punctul de vedere al democrației populare...(NT).

³⁵ . Philippe Pétain (1856-1951), mareșal și om politic francez, șef al regimului de la Vichy (iunie 1940, august 1944). Destin uman și politic asemănător cu cel al mareșalului Ion Antonescu. Judecat și condamnat la moarte în aceleași condiții de isterie democrată. Față de popularitatea lui imensă, generalul De Gaulle, finul și uzurpatorul mareșalului, întors la Paris în tancurile Americii, ordonă comutarea pedepsei capitale în închisoare pe viață. În Franța de astăzi există asociații de veterani și de prieteni ai adevărului, care militează pentru reabilitarea mareșalului Pétain, pentru aducerea osemintelor sale în mijlocul eroilor căzuți la Verdun. (NT).

Confrăii mei sunt de acord. Aceasta este calea cea dreaptă.. De fiecare dată când refuz intrarea unui murinbund în infirmerie ōi când acesta mă privește cu stu-poare, groază ōi reproș, aș vrea să-i explic că prefer vieții sale pierdute o alta, care poate fi salvată. Oricum, el nu m-ar înflelege, etc ”. (p. 190).

O simțisem pe pielea mea și la fața locului ! La infirmerie se putea intra sau beneficia de îngrijiri pentru motive printre care boala sau gravitatea acesteia erau secundare. Era vorba mai curând de abilitate, pile, poziția politică... Puneam faptul pe seama condițiilor generale de viață, oricând și de oriunde !. Dacă, pe deasupra, și alți medici deținuți s-au comportat ca acesta, faptul trebuie înregistrat ca argument filozofic și considerat un element cauzal alături de “ sadismul³⁶ ” SS în explicarea numărului de morți. Căci medicul are nevoie de multă știință, siguranță profesională, artă și tact pentru a determina, în câteva minute, cine poate fi salvat și cine nu. Dacă lucrurile s-au petrecut astfel, mă tem că medicii, făcând acest prim pas spre o nouă concepție “ medicală ”, vor fi ajuns curând la un al doilea, la a se întreba nu cine **poate**, ci cine **trebuie** salvat, respectiv cine **nu trebuie**. Rezolvarea acestui caz de conștiință se va fi produs desigur prin imperative extra-medicale.

Regimul lagărelor germane de concentrare ōi de muncă

“Tratamentul la care ne supuneau soldații SS consta în punerea în practică a unui plan elaborat la nivel înalt. El comporta rafinamente, arabescuri ōi înflorituri datorate inifativei, fanteziei ōi gustului ōefilor de lagăr. Sadismul are nuanțele lui. Planul general fiind stabilit, înainte de a fi dați morții trebuia să fim umiliți, înjosii ” (p. 85).

În Franța ocupată de Germani exista o Asociație a familiilor Deportaților și prizonierilor politici³⁷. Familie ce se adresau acestei asociații cu privire la soarta unui deportat, primeau un raport redactat cam în următorii termeni³⁸:

³⁶ . Autorul pune el însuși între ghilimele sadismul soldaților SS. De ce oare acești soldați de elită trebuie neapărat să aibă un comportament sadic ? Părinții sau bunicii noștri, care au luptat la Stalingrad și la Cotul Donului, nu ne-au vorbit despre acest sadism. Dimpotrivă, sadismul Armatei Roșii este dovedit : România anilor 1944-45, Germania, Ungaria lui 1956, Cehoslovacia lui 1968... Cine se ocupă de sadismul aznglo-americanilor față de patrioții irakieni torturați în propria lor țară ? Să deschidem ochii și să judecăm fără patimă. Soldații germani SS nu au putut fi mai sadici decât inamicii lor ! Probabil că au fost mai umani, lucru care, nici nu era prea greu! (NT).

³⁷ . În Franța ocupată de *Wehrmacht* exista o Asociație a Familiilor Deportaților și Prizonierilor Politici. În România, Asociația Foștilor Deținuți Politici nu a luat naștere decât după evenimentele din decembrie 1989. (NT).

³⁸ . Din câte știu, acest raport nu a fost citat decât de Jean Puissant în cartea sa *Dealul fără pasarele* (*La Colline sans oiseaux*), ed. du Roun-Point, 1945 : o monografie corectă și minuțioasă, cea mai remarcabilă mărturie cu privire la lagărele germane de concentrare. (N A).

“Lagărul de la Weimar. Situat la 800 de metri altitudine și la 9 km de Weimar, de care este legat printr-o cale ferată

Este prevăzut cu trei rânduri concentrice de sârmă ghimpată. Barăcile prizonierilor se află în interiorul primului cerc de sârmă ghimpată. Între primul și al doilea rând de sârmă ghimpată se găsesc uzinele și atelierelor în care se fabrică piese radio, mecanice și altele.

Între al doilea și al treilea rând de sârmă ghimpată se întinde un teren neconstruit. Acesta a fost defrișat, fiind folosit pentru drumurile din lagăr și pentru calea ferată aferentă

Primul rând de sârmă ghimpată este electricizat și prevăzut cu turnuri de pază în care se găsesc trei sentinele. Rândurile doi și trei de sârmă ghimpată nu sunt prevăzute cu sentinele. În sectorul circular al uzinelor și atelierelor există și o cazarmă SS. Noaptea, în incintele doi și trei patrulează soldați cu câini.

Lagărul se întinde pe 8 km și adăpostește în jur de 30 000 de prizonieri. Înălțal, la Weimar au fost internați diverși opozanți ai regimului. Mai târziu populația lagărului a evoluat, jumătate francezi, jumătate diverse alte nații. Au rămas însă și destui Germani. Oricât de anthitleristi, aceștia tot Nemți au rămas. Ei furnizau majoritatea șefilor de blocuri. Nu lipseau nici Rușii, inclusiv ofițeri ai Armatei Roșii, Unguri, Polonezi, Belgieni, Olandezi, etc...

Regulamentul lagărului este următorul :

Ora 4³⁰ : scularea, toaleta la bustul gol, supravegheată, spălare obligatorie a corpului.

Ora 5³⁰ : 500 ml de supă sau cafea, plus 450 g de pâine (uneori este mai puțină pâine, dar atunci intervine o porție abundentă de cartofi, de bună calitate), 30 g de margarină, o bucată de salam sau de brânză

Ora 12⁰⁰ : Cafea.

Ora 18³⁰ : Un litru de supă consistentă

Dimineața, la ora 6, plecarea pentru muncă. Adunarea se face în funcție de locul de muncă : uzină, carieră, tăiat de lemne, etc... În fiecare detașament oamenii se așează câte cinci în rând și se țin de brași pentru ca rândurile să fie bine aliniată și distincte. Se pleacă la muncă cu o orchestră în frunte. Aceasta este constituită din 70-80 de interpreți, toți prizonieri, în uniformă distinctă : pantaloni roșii, veston albastru, ornamente negre, variabile.

Situația sanitară a lagărului este foarte bună. De ea răspunde profesorul Richet, prizonier. Vizita medicală este zilnică. Există numeroși medici, o infirmerie și un spital, ca la regiment. Prizonierii poartă costume de pușcăriști germani din stofă artificială, relativ călduroasă. Lenjeria se dezinfectează la sosire. La fiecare doi oameni se distribuie o pătură

Lagărul nu este prevăzut cu biserică. Printre prizonieri există însă numeroși preoți, care deși nu s-au declarat ca atare își reunesc totuși fideli pentru discuții teologice, rugăciuni, etc...

TIMP LIBER - Duminica după-amiază, libertate totală în lagăr. Duminică seara se asistă la o reprezentație teatrală, dată de o formație de defnuff. Cinema : odată sau de două ori pe săptămână (filme germane). Radio : în fiecare baracă (comunicate germane). Din când în când veritabile concerte susținute de filarmonica prizonierilor.

Prizonierii consideră în mod unanim că sunt mai bine tratați în lagărul de concentrare de la Weimar decât ar fi la Fresnes sau în orice altă puocărie franceză

Reamintim familiilor deportaților că bombardamentul uzinelor de la Weimar, la sfârșitul lunii august (1944), nu a făcut nici o victimă printre deportați.

Reamintim, de asemenea, că majoritatea trenurilor plecate din Compiègne și Fresnes, în august 1944, au fost dirijate spre Weimar ”.

Jean Puissant a citat acest text, dar i-a adăugat următoarea apreciere, monument de viclenie și de minciună postbelică :

“ Evident raportul este scris în stil binevoitor. Nu se spune că în atelierele de la Buchenwald, piesele mecanice disparate care se fabrică sunt arme. Nu se vorbește de spânzuratorile pentru sabotaj, de apeluri și contra-apeluri, de condifiile de muncă, de pedepsele corporale. Nu se precizează că libertatea duminicală este limitată de riscurile vieții de lagăr, nici că dacă preoții își adună fideli pentru dezbateri sau rugăciuni o fac aproape clandestin și nu fără riscuri. Se minte atunci când se pretinde că deportații ar fi mai bine tratați decât în închisorile franceze, că bombardamentul din august 1944 n-a făcut nici o victimă printre prizonieri, sau că majoritatea trenurilor plecate din Compiègne sau din Fresnes, la acea dată, erau dirijate către Weimar ”.

Așa cum este el, acest text este mai aproape de adevăr decât mărturia preotului Birin, mai ales în ceea ce privește hrana. În rest el este un rezumat al regulamentului lagărelor, așa cum a fost el stabilit în sferile conducătoare germane. Că nu a fost aplicat este sigur. Istoria va spune de ce. Probabil că va reține ca principală cauză războiul. Principiul administrării lagărelor de către prizonieri este și el o cauză ! Adăugăm diluarea sau alterarea pe care le suferă toate ordinele într-o administrație ierarhică, de la vârf spre bază. Ca la regiment : ordinele colonelului ajung pe front în geanta majurului și se execută sub responsabilitatea caporalului. La cazarmă, plutonierul este periculos, nu colonelul. Așa-i în Franța în ceea ce privește regulamentele coloniale. Ele sunt redactate într-un spirit ce concordă cu imaginea despre colonii a învățătorilor de la sate. Se pune în evidență misiunea civilizatoare a Franței! Nu suntem însă scutiți de a-l citi pe Louis-Ferdinand Céline, Julien Blanc sau Félicien Challaye dacă vrem cu adevărat să cunoaștem viața pe care militarii Imperiului nostru colonial o fac civililor indigeni în contul coloniștilor.

În ce mă privește, sunt convins că, în limitele realității războiului, nimic nu i a împiedicat pe deținuții însărcinați cu administrația lagărelor germane, care ne comandau, ne supravegheau și ne încadrau, să facă din viața de lagăr ceva care să

semene îndeaproape cu tabloul pe care Germanii îl prezentau, prin persoane inter-puse, familiilor care cereau informații.

Violențe

“ I-am văzut pe unii dintre nefericiții mei tovarăși, vinovați doar de a avea brațele slabe, murind sub loviturile împărțite cu dărnicie de prizonierii politici germani, promovăți șefi de echipe și deveniți complici ai foștilor lor adversari ”.

(p. 92).

Urmează explicația :

“ Lovind, aceste brute nu aveau intenția de a ucide . Totuși, într-un acces de furie și violențe, ochi injectați și spumă la gură, se ajungea la crimă. Brutele nu se puteau opri. Trebuiau să meargă până la capătul plăcerii lor nebune ”.

(p. 92)

Este vorba de un fapt care, lucru excepțional, este pur și simplu imputat deținuților. Nu se știe niciodată. Există probabil oameni careucid într-un acces de “ plăcere nebună ” și care nu se pot opri înainte de capătul plăcerii lor. În lumea normală, admisă ca atare prin tradiție, există și anormali. Putem chiar imagina o lume în care totul este anormal. Mai curând însă sunt înclinat să cred că dacă un **Kapo**, un șef de bloc sau decanul unui lagăr se lasă antrenat până la astfel de extremități, ei se supun unor mobiluri indicând complexe mai accesibile : dorința de răzbunare, grija de a fi pe placul stăpânilor care le-au încredințat un post privilegiat și de a-l păstra cu orice preț, etc... Chiar dacă se dedau la astfel de violențe, nomenclaturistii lagărelor se fereau de moarte de om, lucru susceptibil să le aducă necazuri din partea soldaților **SS**, cel puțin la Buchenwald și la Dora.

În ciuda acestei explicații, trebuie să mulțumim lui Martin-Chauffier de a fi citat două evenimente care nu pot fi în nici un fel considerate ca rezultând din “ punerea în aplicare a unui plan conceput la nivel înalt ” :

“ În fiecare săptămână, Kapo-ul infirmeriei facea vizita medicală, deși era lipsit de orice cunoștințe de specialitate. Examina foile de observație ale căror margini erau acoperite de observații în jurul unui diagnostic îngrijorător. Apoi privea bolnavul : dacă figura vreunuia nu-i plăcea, îi declara sănătos, indiferent de starea lui efectivă. Medicul încerca să prevină sau să schimbe decizia nomenclaturistului Kapo, căruia iluminările subite îi făceau loc de științe. Pe deasupra era un lunatic. ”

(p. 185).

“ Curentul de aer rece sau toaleta obligatorie la bustul gol erau măsuri de igienă. Fiecare metodă de ucidere se acopera astfel cu o impostură sanitară. Una mai eficace ca alta. Cei ce sufereau de vreo boală de plămâni erau rapuși în câteva zile ”

(p. 192).

Nimic nu îl obliga pe *Kapo* să adopte acest comportament. Nici pe *Stubendienst*, *Kalifaktor*, *Pfleger* sau alții din cadrul personalului infirmeriei să expună sistematic bolnavii curentului de aer rece, să-i silească la toaletă în pielea goală sub apă ca gheața, fără distincție.

O făceau din dorința de a fi pe placul superiorilor *SS*, care îi ignorau în cea mai mare parte a timpului, pentru păstra un post care le salva viața.

Ar fi fost de preferat ca Martin-Chauffier să-i acuze pe aceștia cu tot atâta vigoare ca pe germanii din trupele *SS*, sau cel puțin să împartă în mod echitabil responsabilitățile.

CAPITOLUL IV

PSIHOLOGII

David Rousset și universul concentraționar

Dintre martorii, al căror mare tenor David Rousset este recunoscut la scară mondială, niciunul nu atinge într-o așa măsură puterea de evocare și precizia reconstituirii atmosferei generale a lagărelor. Niciunul însă nu a romanțat nici mai mult, nici mai bine ca David Rousset.

Istoria îi va reține numele. Mi-e teamă însă că va fi mai ales din punct de vedere literar. Pe planul istoric propriu-zis, ambalajul a sufocat marfa, care apoi a fost vândută moartă. A cumpărat-o cine a vrut ! Rousset a presimțit acest lucru și a încercat să-l preîntâmpine:

“ Mi s-a întâmplat să relatez anumite fapte așa cum erau ele cunoscute la Buchenwald, și nu cum le-au prezentat documentele publicate ulterior...”

Există multe contradicții de detaliu, nu numai între mărturii, ci și între documente. Cele mai multe dintre textele publicate până acum se referă la aspectele exterioare ale vieții de lagăr. Ele sunt apologii construite pe nisipul aluziilor și al afirmării principiilor, nu pe terenul ferm al faptelor. Totuși, cu condiția cunoașterii prealabile și perfecte a evenimentelor în chestiune, aceste texte au valoarea lor, permittând adesea punerea în lumină a unei verigi încă neobservate. M-am străduit să exprim raporturile dintre grupuri în adevărata lor dinamică și complexitate ”.

(Zilele Morții noastre, Les Jours de notre Mort, Anexă, p. 764)

Acest raționament i-a permis să neglijeze total sau aproape total documentele. Apoi, pretextând că documentele privitoare la lagărele din Est sunt rare, să declare că :

“ Mărturiile directe reprezintă singura metodă serioasă de cercetare ” (Ibid.).

De aici până la a alege dintre mărturiile directe pe cele care îi serveau cel mai bine optica de moment nu era decât un pas. Nu a ezitat să-l facă :

“ Era vorba, în aceste condiții, de o tentativă îndrăznească, hazardată chiar, nu de o imagine de ansamblu a lumii concentraționale ” (Ibid.).

Nu i-am putea caracteriza mai bine metoda decât o face el-însuși. De ce ne prezintă atunci lagărele într-o formă bazată pe afirmații categorice ?

L'Univers concentrationnaire (Pavois 1946) a avut un succes meritat. În concertul martorilor minori care urlau răzburarea și cereau moartea Germanilor învinși³⁹, Rousset punea responsabilitatea pe seama ideologiei socialiste și naționale germane, marcând o cotitură, o nouă orientare. Franța pacifistă i-a fost recunos-cătoare lui David Rousset de a fi concluzionat în următorii termeni:

“ Existența lagărelor este un avertisment. Datorită structurii sale economice și severei crize de care a suferit, societatea germană a cunoscut o descompunere cu totul excepțională în conjunctura actuală a lumii. Trăsăturile cele mai caracteristice ale mentalității SS și ale pedestalului social al acesteia se regăsesc însă în multe alte sectoare ale societății mondiale, deși mai puțin pronunțate decât cele cu care ne obișnuim Marele Reich. Nu este însă decât o problemă de circumstanțe. Cine pretinde că experiența național-socialistă nu poate avea loc în alte țări și la alte popoare, își fură singur căciula. Germania a interpretat cu originalitatea proprie istoriei sale criza care a condus-o la universul concentraționar. Existența și mecanismul acestei crize sînt însă de fundamentul economic și social al capitalismului și al imperialismului. Într-o formă nouă efecte analoge pot apărea mâine⁴⁰ oriunde în lume. Ne aștepta o nouă bătălie, una foarte precisă ” (p. 187).

Les Jours de notre Mort (1947) reînoadă firul din *Univers concentrationnaire* ducându-l până la limita ultimă a speculației, Asistăm astfel la o continuă îndepărtare de profesiunea de credință de mai sus, deja total abandonată în *Bufonul nu râde* (*Le Pitre ne rit pas*, 1948). David Rousset a evoluat, opera lui căpătând, pentru public, un caracter mai curând anti-german decât anti-hitlerist. Evoluție ușor remarcată, mai ales datorită slăbiciunilor manifestate încă din start față de bolșevism. Pe parcurs, Rousset nu-și revine din starea de slăbiciune bolșevică decât

³⁹ . Francezii trebuie să știe și să rețină că aceleași erori conduc la aceleași orori. Ii avertizez în mod solemn cu privire la caracterul și la viciile vecinului de peste Rin, rasă de dominatori. Iată de ce numărul matricol 43 652 scrie aceste rânduri. Francezi, fiți vigilenți, nu uitați niciodată ! (Fratele Birin, *16 Luni de octombrie*, p. 117). (NA).

⁴⁰ . Iată și dovada ! “ În vreme ce mai multe sute de mii de “ persoane deplasate ”, adulți, au reușit să părăsească lagărele și să plece spre cele două Americi, mii de copii și bătrâni au rămas sub controlul OIR în sinistrele barăci din Germania, Austria și Italia. Peste câteva luni, Organizația Internațională a Refugiaților (OIR) își va înceta definitiv activitatea. Care va fi soarta acestor orfani abandonati de două ori ? Situația lor este deja tragică. În curând nu vor mai primi drept hrană decât echivalentul a trei-patru sute de calorii pe zi și nimeni nu știe dacă această rație insuficientă va putea fi menținută. În aceste condiții mortalitatea va face ravagii ” (*La Bataille*, 9 mai 1950). Ziarul precizează că 13 milioane de persoane trăiesc astfel într-o Europă care s-a debarasat de Hitler, de Mussolini și de orice altă tendință fascistă mărturisită. Solicit o anchetă cu privire la modul cum sunt tratați acești copii și bătrâni (“ persoane deplasate ”), de către gardienii lor. (N A). Nimeni nu a anchetat însă cu privire la “ persoanele deplasate ” din Banat în Bărăgan, nici cu privire la cele expulzate (tot “ deplasate ”) din Cehoslovacia și din alte regiuni ale Europei. Este drept, dincolo de România, Ungurii, Tătarii, Cecenii și alte neamuri, majoritatea acestor “ persoane deplasate ” aparțineau poporului german învins, despre a cărui exterminare presa aliaților victorioși discuta pe față. Deja înainte de război, autori americani estimau că 25 000 de chirurși ar putea steriliza, în trei luni de zile, toți bărbații și toate femeile neamului german ! (NT).

pentru a cădea într-un anticomunism radical, ce l-ar fi condus pur și simplu la rusofobie, dacă soarta războiului rece s-ar fi decis pe câmpul de luptă.

Originalitatea *Universuul concentrationar* constă în a fi distins net responsabilitatea ideologiei național-socialiste de cea a Germaniei. Russet nu s-a mulțumit cu atât. Și-a blindat originalitatea printr-o teorie care a făcut senzație, justificând comportamentul nomenclaturiștilor comuniști din lagărele germane prin necesitatea de a conserva “elita revoluționară” pentru perioada de după război⁴¹.

Martin-Chauffier justifica pe medicul care se ocupa de anumiți bolnavi, lăsându-i pe ceilalți să crape cum or ști ! David Rousset justifică politica ce-și propune să salveze calitatea în detrimentul cantității, o calitate definită după criterii extra-umane mai mult decât discutabile. Acestea constituie argumente de forță care strivesc și acuză masa anonimă a “supraviețuitorilor” lagărelor germane de concentrare ! Dacă pornind de la Martin-Chauffier sau David Rousset, se va vorbi într-o zi de impostură filozofică⁴², nu ar fi întru nimic de mirare. Unii nu se vor sfii să-și amintească faptul că David Rousset a fost salvat probabil de la moarte de comunistul-*kapo* Emile Kunder, care îl considera ca aparținând acestei elite revoluționare și i-a arătat ca atare o mare prietenie. Astăzi îl reneagă !

Ne limităm la atât deși ar mai fi și altele de spus.

Postulatul teoriei

“ Atunci când forțele vii ale unei clase sunt expuse în cadrul celei mai totalitare bătălii de până acum, este normal ca adversarii să fie puși în imposibilitate de a face rău ei, dacă lucrul devine necesar, chiar exterminafi ” (p. 107).

Postulatul este inatacabil. Concluzia lui însă comportă anumite retușuri :

“ Scopul lagărelor este distrugerea fizică ” (Ibid.).

Textul postulatul condiționează distrugerea fizică de necesitate. Exterminarea nu este decretată ca principiu. Ea devine necesară în măsura în care întemnițarea omului nu este suficientă pentru a-l pune cu botul pe labe.

După o asemenea deducție și gimnastică intelectuală, cine-l mai poate opri pe David Rousset ? Iată-l scriind negru pe alb :

⁴¹ . Această teorie este și mai pregnantă în *Zilele morfi noastre*. (N A).

⁴² . Impostura filozofică este de mult evidentă. Față de cele ce ies la lumină pe linia penegririi sistematice a tot ceea ce a gândit sau întreprins Germania epocii hitleriste, față de diminuarea, scuzarea sau ștergerea cu buretele a crimelor iudeo-comuniste, fără să mai amintim că mafia din lagărele germane era unsă cu toate alifiile, inclusiv francmasonice, nu ar fi de mirare ca într-o zi să se vorbească de toate acestea în cadrul unei noi discipline sociologice, INFAMOLOGIA. (NT).

“ Ordinul poartă semnul stapânului. Comandantul lagărului ignoră totul. Block-führer⁴³-ul ignoră și el. Lagerältester⁴⁴-ul la fel. Executanții așioderea. Ordinul indică nu numai moartea ci și felul în care și durata în care aceasta trebuie să se producă! In acest pustiu de ignoranțe este mai mult decât suficient ” (p. 100).

Ceea ce reprezintă nu numai o modalitate de a insulta hârtia și de a arunca responsabilitatea la nivelul german cel mai înalt (Martin-Chauffier), ci și de a înlesni concluzia unui plan prestabilit de exterminare, care se justifică printr-o filozofie.

“ Inamicul, în cadrul filosofiei SS reprezintă puterea raului exprimat pe plan fizic și intelectual. Comunistul, socialistul, liberalul german, revoluționarii, membrii diverselor mișcări de rezistențe reprezintă tot atâtea încarnări active, dinamice ale raului. Existența obiectivă a anumitor rase, Evreii, Polonezii, Rușii reprezintă expresia statică a raului. Evreul, Rusul, Polonezul sunt eretici non-asimilabili prin chiar nașterea lor. Chiar și fără să miște un deget contra național-socialismului ei sunt sortiți focului apocaliptic. Moartea nu are deci un sens complet. Numai ispășirea poate satisface stapânul. Lagărele de concentrare nu reprezintă alta decât complexul mecanism al ispășirii. Cei care trebuie să moară merg spre moarte cu pas domol, calculat, pentru ca distrugerea lor fizică și morală gradual realizată să-i facă în sfârșit conștienți că-s, încarnări ale raului, neoameni ! Exterminând corpurile omenești, preotul justifică încercarea un soi de plăcere secretă, de voluptate intimă ” (pp. 108-109).

Plecând de la lagărele de concentrare ca mijloac de a pune opoziții în imposibilitate de a face rău, se ajunge dintr-un condei la transformarea lor în instrumente principale de exterminare. Apoi se brodează la infinit despre scopului exterminării și despre cât e Dracul de negru ! Ajunși pe astfel de înălțimi astrale, nu se mai pune decât problema aptitudinii pentru construcțiile gratuite ale spiritului, problema virtuozității, a prestidigitației. Efortul literar ce produce fericitele efecte de sadism este însă perfect inutil. Nici o nevoie să fi trăit evenimentul pentru a-l descrie astfel. Suficient să ne raportăm la Torquemada și la tezele Inchiziției.

Nu mai vorbesc despre primea parte a explicației, care asimilează Evreilor pe Polonezi și pe Ruși, în spiritul conducătorilor germani. Fantezia sare și în ochiul orbului !

Munca

“ Munca este înfăptuită ca un mijloc de pedeapsă. Ca mână de lucru, prizonierii prezintă doar un interes secundar, o preocupare străină naturii intime a universului concentraționar. Din punct de vedere psihologic, sadismul se explică prin nevoia de a-i constrânge pe prizonieri să consolideze instrumentele aservirii lor.

⁴³ . Responsabil SS al unui bloc sau baracă din lagăr. (NA).

⁴⁴ . Decanul lagărului, ales de către direcția SS printre deținuți. (NA).

Lagărele germane au devenit întreprinderi industriale în virtutea unor accidente istorice. Extinderea războiului la scară mondială a impus utilizarea absolută a tot și toate . Ōchiopii, surzii, orbii, prizonieri de război și alții au fost înregistrați cu biciul. Trupele SS au silit la muncile cele mai destructive haita oarbă a deținuților... Munca lor nu avea ca scop esențial realizarea unor sarcini precise, ci protejarea⁴⁵ lor paradoxal prin constrângerea cea mai strictă și mai degradantă”

(pp. 110-112).

Din moment ce s-a decis că scopul lagărelor era exterminarea, evident că munca nu mai putea fi decât ca un element neglijabil în cadrul teoriei misticii exterminatoare. Eugen Kogon, despre care vom vorbi în capitolul următor, plecând de la același principiu, deși cu mai puțin rafinament scriitoricesc, notează următoarele în *Iadul organizat (L'Enfer organisé)*:

“... S-a decis ca lagărele să aibă un scop secundar, cât de cât realist, practic, imediat. Grafte lor s-a putut reuni și utiliza o mână de lucru compusă din sclavi aparținând direcției SS. Câte vreme li se va permite să trăiască, sclavii vor trăi numai pentru a-și servi stăpânii... Cu timpul, așa numitele scopuri secundare (terorizarea populației, utilizarea sclavilor ca mână de lucru, menținerea lagărelor ca teren de antrenament și de experiență pentru SS) au ajuns motive principale, mai ales în ce privește adevăratele rațiuni de internare în lagăr. Lucrul a devenit și mai evident din ziua în care războiul proiectat și pregătit de Hitler și de trupele SS a fost declanșat, acesta provocând o enormă proliferare a lagărelor ”.

(pp. 27-28).

Din juxtapunerea acestor două texte reiese că, pentru primul, accidentul istoric al războiului, și încă doar din momentul extinderii acestuia la scară mondială, a făcut să se treacă la utilizarea deținuților ca mână de lucru. Potrivit celui de-al doilea, rezultatul fusese atins înainte de război, care nu a făcut decât să-i confere și mai multă importanță.

În ce mă privește, optez pentru al doilea text. Impărțirea lagărelor în *Konzentrationslager*⁴⁶, *Arbeitslager*⁴⁷ și *Straflager*⁴⁸ era un fapt împlinit în momentul declarării războiului. Operațiunea de internare, înainte și în timpul războiului, se făcea în doi timpi. Mai întâi, deținuții erau reuniți într-un lagăr prevăzut sau organizat pentru muncă, care era și un loc de triaj. De acolo, într-un al doilea timp, erau dirijați spre alte lagăre, potrivit nevoii de mână de lucru. Pentru delicienții în curs de internare exista o a treia posibilitate : trimiterea într-un lagăr de pedeapsă, adică într-un lagăr în plină construcție, și care, pentru acest motiv, era considerat drept un lagăr de represalii. Din momentul terminării sale, acesta devenea la rândul lui un lagăr obișnuit.

⁴⁵ . În germană, lagărele se numeau *Schutzhaftlager*, adică închisori de protecție contra furiei poporului. (NA).

⁴⁶ . Lagăr de concentrare. (NA).

⁴⁷ . Lagăr de muncă. (NA).

⁴⁸ . Lagăr de pedeapsă (muncă și condiții de viață mai grele). (NA).

După părerea mea, munca a fost prevăzută de la bun început. Ea face parte din codul internațional de represiune. În toate țările lumii Statul obligă la muncă pe cei închiși, obținând beneficii de pe urma lor. Există câteva excepții : regimul din cadrul democrațiilor, deportații de onoare ai regimurilor dictatoriale. Contrariul nici nu poate fi conceput. O societate care i-ar întreține pe cei care îi încalcă legile și care o subminează este un non-sens. Ceea ce variază funcție de regimul de libertate sau de detenție ține de condițiile de muncă și de beneficiul scontat.

Particularitatea Germaniei constă în aceea că lagărele ei au trebuit construite rapid de la primul la ultimul. Pe deasupra, a survenit războiul, care a impus construirea de noi și noi lagăre, fiecare dintre acestea fiind mai întâi un **Straflager**, adică un loc unde condițiile de muncă și de viață erau extrem de dificile. Suprapunerea necesității de noi și noi lagăre peste aceea a fazei de **Straflager** explică ideea eronată că scopul lor veritabil ar fi fost acela de a ucide. Oamenii mureau nu pentru că exista o politică în acest sens ci pentru că nu se putea altfel în condițiile date⁴⁹.

***Häftlingsführung*⁵⁰ sau auto-gospodărirea concentraționară**

După cum se știe, direcția **SS** a delegat deținuților conducerea și administrarea lagărelor. Această decizie politică a condus la o întregă birocrație și ierarhie concentraționară, în rândul căreia remarcăm așa numiții **Kapo** sau șefi de detașamente, **Blockältester** sau șefi de bloc, **Lagerschutz** sau polițiști, **Lagerältester** sau

⁴⁹ . S-a exagerat enorm și deliberat cu privire la numărul morților din lagărele germane. Tocmai de aceea accesul cercetătorilor la arhivele germane capturate de învingători este practic imposibil. Interesul ideologic al învingătorilor cerea ponegrirea permanentă și rituală a învinșilor. De aici până la dogma holocaustului nu mai era decât un pas. Legile mai noi privind instituirea și protecția prin forță a idolatriei holocaustice, despre care am mai amintit, arată că acest pas a fost făcut, că el se face, sub ochii noștri. Un alt aspect al problemei. Ponegrirea deliberată a lagărelor germane se însoțește de idilizarea subtilă a celor sovietice, trecerea totală sub tăcere a celor engleze, franceze și americane. Pentru cazul nostru, faptul că lagărul Dunăre-Marea Neagră a fost închis după câțiva ani de fază de **Straflager**, ne face să credem că scopul lui a fost într-adevăr acela de a extermina oameni. (NT)

⁵⁰ . Termenul desemnează conducerea lagărelor de către prizonieri ei înșiși. **Häftlingsführung**-ul pune problema birocrației, a nomenclaturii, a mafiei concentraționară. Interpretarea realității din spatele acestui termen, așa cum o remarcă autorul cu diverse ocazii, conduce fie la diabolizarea, fie la umanizarea universului concentraționar. Gulagul sovietic, nu a cunoscut autogospodărirea preferată de Direcția germană **SS** pentru lagărele ei. Fără acest **Häftlingsführung**, și în Gulag a apărut mafia, și încă una cu adevărat redutabilă, care abia de aici încolo va avea probabil de jucat un rol istoric. Tendința către minciună, banditism și terorism de stat, specifică epocii de după război, reprezintă unul din aspectele de mafiotizare a istoriei. Este vorba de un proces mai vechi, ajuns probabil în faza finală, și pe care îl putem urmări de la Conspirația Ilumiinaților lui Spartakus Weihaupt la tragicomedia atentatelor din septembrie 2001 sau invaziile banditești din Afganistan și Irak, coafate în întreprinderi umanitare. Regula este că odată apărută în istorie, o tendință oarecare nu dispare înainte de împlinirea ultimelor consecințe pe care le implică. (NT).

decani, șefi de lagăre, etc...Această birocrație concentraționară exercita întreaga autoritate în lagăr. Este vorba de o regulă generală în materie de represiune care, într-o formă sau alta, se întâlnește în toate țările lumii. Dacă deținuții coopțați în această birocrație sau nomenclatură ar fi dovedit o cât de redusă noțiune de solidaritate sau spirit de clasă, decizia politică SS ar fi intervenit pretutindeni ca un factor de ușurare a pedepsei pentru toți. Din nefericire solidaritatea sau spiritul de clasă nu s-au constatat niciunde. Luând în primire postul încredințat, deținutul nomenclaturist își schimbă și mentalitatea și clanul. Este un fenomen general, prea cunoscut pentru a insista asupra lui, el nu poate fi imputat doar Germanilor sau ideologiei național-socialiste. Eroarea lui David Rousset constă în aceea că a crezut sau numai a simulat credința că ar fi putut fi altfel într-un lagăr de concentrare. S-a strădui să ne facă și pe noi să credem că așa ar fi stat lucrurile : deținuții politici ar fi fost o specie superioară de muritori, imperativele lor ar fi fost dintre cele mai nobile, situându-i deasupra legilor luptei individuale pentru existență.

De aici poziția lui de principiu : nomenclatura concentraționară nu putea salva masa deținuților. Meritul ei este de a fi salvat elita concentraționară.

“ Colaborarea strânsă cu un Kapo putea îmbunătăți viața chiar și în Iad ” (p. 166).

Rousset nu ne spune însă cum se putea obține colaborarea strânsă a unui **Kapo**. Nici că această colaborare nu depășea decât în mod excepțional, fie chiar și în cazul unui **Kapo** deținut politic, stadiul raporturilor de supușenie individuală, de la senior la client. Prin urmare, lucru de asemenea trecut sub tăcere, de strânsa colaborare cu un **Kapo** nu putea beneficia decât un număr extrem de redus de deținuți.

Se înțelege că :

“ Definierea unui post în nomenclatura lagărului este de un interes capital, de care depinde viața sau moartea multor oameni ”

(p. 134).

Nomenclaturii s-au organizat. Cei mai bine organizați dintre nomenclaturiști sunt comuniștii, care ajung să pună la cale adevărate comploturi politice împotriva Direcției SS a lagărelor, mergând până la formularea de programe de acțiune pentru după război. Iată câteva exemple :

“ La Buchenwald, comitetul central secret al fracțiunii comuniste grupa o serie de Germani și de Cehi, un Rus și un Francez ” (p. 166).

“ Deja în 1944, ei pregăteau acțiuni pentru după război, singura lor problemă fiind aceea că direcția SS i-ar fi putut între timp lichida pe toți .”(p. 170).

“ La Buchenwald, în afara organizației comuniste care atinsese un grad de perfecțiune și de eficiență unic în analele lagărelor, elemente politice mergând de la socialiști până la extrema-dreaptă se întruneau mai mult sau mai puțin regulat, ajungându-se la definitivarea unui program comun de acțiune după reîntoarcerea în Franța ”.

(p. 80-81).

Totul este logic, coerent, numai faptul ce servește drept punct de plecare este discutabil.

În toate lagărele, deținuții s-au apropiat între ei, s-au constituit în grupuri discrete, fie din afinitate, fie pentru a suporta mai ușor soarta comună în mijlocul masei informe, fie din interes suprem : cucerirea și păstrarea puterii în limitele impuse de *Häftlingsführung*, mai buna exercitare a puterii.

La eliberare, sub bagheta de maestru a lui David Rousset, comuniștii au lansat mitul că tăria lor de granit era și fusese doctrina stalinistă, căreia chipurile se conformaseră în toate acțiunile lor. În realitate, acest granit era profitul material al celor din bandă, un profit în care intra hrana și tot ce concura la salvarea vieții bandiților. La Buchenwald și la Dora, lagăre pe care le-am cunoscut personal, opinia generală era că politic sau nu, comunist sau necomunist, orice “ comitet ” era mai întâi o bandă de hoți de alimente, indiferent de forma pe care o lua această hoție. Nici un fapt n-a infirmat această opinie. Dimpotrivă, tot și toate o confirmau : grupele oculte de comuniști și de alți “ politici ” care se confruntau, modificările subtile din compoziția bandei la putere, care avea rolul suprem în repartizarea prăzii și distribuirea posturilor de comandă. Mecanismul acesta se reproducea prin cariocineză spontană, nimeni și nimic nu-l putea opri.

În timpul celor câteva săptămâni pe care le-am petrecut la Blocul 48 din Buchenwald, la sugestia șefului de bloc sau cu autorizația lui, un grup de nou veniți a decis să se ocupe de moralul masei de deținuți. Treptat, grupul acesta a căpătat o anumită autoritate. Relațiile dintre șeful de bloc și masa deținuților au sfârșit prin a fi total controlate de acest grup. El reglementa viața în bloc, organiza conferințe, desemna oamenii pentru corvezi, repartiza hrana, etc. Concertul de lingușeli al membrilor grupului la adresa omnipotentului șef de bloc îmi făcea greață. Într-o zi, principalul animator al acestui bande a fost surprins de un neofit în timp ce împărțea cu un altul cartofii furați din rația comună...

Eugen Kogon susține că Francezii de la Buchenwald, singurii care primeau colete din partea Crucii Roșii, decisese să le împartă echitabil cu întregul lagăr :

“ Când tovarășii noștri francezi s-au declarat gata de a distribui o bună parte dintre ele (coletele Crucii Roșii) întregului lagăr, acest act de solidaritate a fost primit cu recunoștințe. Timp de mai multe săptămâni, repartizarea a fost făcută într-un mod scandalos: un singur pachet pentru zece Francezi, în vreme ce compatrioții lor însărcinați cu distribuirea, în frunte cu șeful celulei comuniste francez din lagăr⁵¹, își rezervau pentru ei mormane de colete sau le utilizau în favoarea prietenilor lor de marcă ”

(Iadul organizat, p. 120).

⁵¹ . Mafia din lagăr acordase acest titlu lui Marcel. (NA). Meritele concentraționare ale acestui Marcel Paul trebuie să fi fost remarcabile de vreme ce încă și astăzi, funcție de rezultatele electorale, străzi și bulevarde din municipalitățile comuniste primesc numele lui. Se știe că venise în Franța din Polonia și că avea 120 de kilograme când s-a întors din lagăr. Nu i se cunoaște numele de față ! (NT).

Fără să vadă în această stare de lucruri cauza capitală a celor petrecute în lagărele germane, David Rousset dezvăluie nu mai puțin o latură a răului, atunci când scrie :

“ Birocrația nu servește doar gestionării lagărelor: Prin vârfurile sale, ea este implicată în traficurile SS de tot felul. Berlinul trimite cantități de tutun și de țigărete pentru plata oamenilor. Camioane cu provizii ajung în lagăre. Definiții trebuie platite săptămânal. Vor fi platite la cincisprezece zile sau odată pe lună ! Se va reduce numărul țigaretelor, se vor întocmi liste cu muncitorii slabi, care nu vor primi nimic. N-au decât să crape ! Nu contează ! Important este ca țigările să ajungă pe piața neagră. Carne ? Unt ? Zahăr ? Miere ? Conserve ? Definiții vor trebui să se mulțumească cu o porție mai mare de varză roșie sau de sfeclă, napi de Suedia aseasonati cu morcovi. Ajunge ! Nici la mama acasă n-au mâncat mai bine ! Cât despre lapte, slavă Domnului, nu-i apăs pe Dunăre câtă putem albi la Buchenwald ! Carnea, untul, zahărul, mierea, conservele, laptele, cartofii - totul se vinde la negru civililor germani care platesc. Cetățeni onorabili ! Berlinul va afla cu satisfacție că totul a sosit și s-a petrecut cu bine. Important este ca registrele să fie în ordine și contabilitatea verificabilă... Se cere făină ? Simplu ! Diminuăm rațiile de pâine. Nu se va vedea nimic. Feliile doar vor fi tăiate mai cam din topor ! Registrele nu-s prevăzute cu astfel de rubrici iar stăpânii SS vor aprecia și mai mult comerșanții noștri ”

(pp. 145-147).

Iată dezmințită, cel puțin în ceea ce privește hrana, legenda că la “ nivel înalt ” s-ar fi elaborat un plan pentru înfometarea deținuților. Berlinul trimitea întregul necesar pentru a putea fi servite rațiile prevăzute, în conformitate cu ceea ce se scria familiilor deținuților de către asociația despre care am amintit. Berlinul nu știa însă că alimentele destinate lagărelor nu sunt distribuite în mod corect⁵². Cine-s

⁵² . Același fenomen a fost pus în evidență de procesul recent intentat Fundației *Mama și Copilul* din Versailles, al cărei președinte era nevasta generalului Pallu. S-a putut afla că :

“ Copiii erau prost îmbrăcați, trăiau într-o mizerie de nedescris, murdării plini de păduchii. Saltelele de paie putrezite sub efectul excrementelor și al urinei, viermi, un singur cearșaf, o pătură, closete înfundate. Copiii își făceau nevoile unde dădea Dumnezeu. Erau plini de puroi, și de plăgi. Atât despre decor. 13 copii au murit de foame, deși fundația generăleseii Pallu era recunoscută de utilitate publică și primea, pe lângă rațiile normale, alocații suplimentare. Nimic nu ajungea la copii : laptele erau îndoit cu apă, untul, uleiul, margarina erau utilizate pentru hrana personalului, zahărul supra-raționalizat. Copiii aveau prea mult, a declarat o educatoare. Generăleseii i se livra un litru și jumătate de lapte pe zi, ciocolată, orez, carne, totul de cea mai bună calitate. Directoarea, o femeiușcă brunetă, trimitea familiei pachete de 20 kg din rezervele personale... Toți acești oameni erau bine hrăniți și nu se mirau de mana cerească în vreme de lipsuri.

— Bine, bine, dar copiii... întrebă procurorul.

— Era atât de ușor... Ei nu reclamau nimic...

— Nu exista un medic ?

— Ba da, ne vizita adesea. In fugă să-și i-a darul...

— Ce spuneți despre acest caz de rujeolă, Doctore Dupont ?

— Nu e primul. L-am îngrijit normal. (Saltea putredă, pneumonie, moartea pacientului)

— Ai venit deci într-un suflet când ai fost anunțat că micuțul Dagorgne a fost transportat la spital unde va muri după două zile ?

hoții ? Deținuții însărcinați cu distribuirea hranei. David Rousset pretinde că deținuții furau din ordinul și în contul superiorilor **SS**, Nu-i adevărat. Furau pentru ei înșiși, se îndopau cu de toate sub ochii noștri. Apoi plăteau tribut la **SS** pentru a-i cumpăra complicitatea.

Faimoasele comitete revoluționare de apărare a intereselor deținuților și de punere a lumii la cale după război se reduc la atât. De mirare cum au putut induce în eroare opinia publică. Las altora explicația acestui fenomen. Adaug numai că acești mafioți constituiți și organizați milimetric, sub a căror autoritate funcționau toate lagărele germane, întrețineau și prelungeau printre noi spiritul de lingușire și flatariseală pe care-l exersau în relațiile cu superiorii lor **SS**. Referitor la conferințele organizate la Blocul 48, la care s-a făcut aluzie mai sus, David Rousset povestește :

“ Am organizat o primă conferință Un Stubendienst rus, de 22 sau 23 de ani, muncitor la Uzinele Marty din Leningrad, a vorbit despre condiția muncitorului în URSS. Dezbaterea care a urmat a durat două zile. O a doua conferință, despre organizarea agriculturii sovietice, a fost ținută de un kolhoznic. Ceva mai târziu, eu însumi am făcut o prelegere asupra Uniunii Sovietice, de la Revoluție la Război...⁵³ ”.

(p 77).

Am asistat la aceste conferințe, perle de bolșevico-filie, cu atât mai neașteptate cu cât David Rousset se făcuse anterior cunoscut ca un fervent trotskyst. Erich, șeful nostru de Bloc, ceva mălai mare printre comuniști, avea credit pe lângă celula care conducea *Häftlingsführung*-ul la Buchenwald. Făcea să i te bagi pe sub piele și să-l gâdili anticipativ, în contul *iepocii* de aur care avea să vină...

“ Trei luni mai târziu, continuă Rousset, n-aș mai fi reluat această tentativă pentru nimic în lume. Coarda era întinsă la maximum. La acea vreme, eram cu toții foarte ignoranți. Erich, șeful nostru de Bloc, a bombănit cât a bombănit dar nu s-a opus ”.

(p. 77).

Bine înțeles. Pe deasupra, trei luni mai târziu, onorabilul David Rousset era ocupat până peste poate cu flatarea lui Emil Kunder, noul kapo ! Vremea conferințelor trecuse. Coletele din Franța acaparau întreaga energie și glagorie

— N-am putut. Era ora prânzului... ”

(*Le Populaire*, 16 mai 1950).

Această pagină concurează cu cele mai bune relatări despre lagărele de concentrare. Drama s-a petrecut în Franța și opinia publică n-a știut nimic, nici măcar administrația de care depindea Fundația *Mama și copilul*. Copiii mureau acolo ca și deținuții din lagărele de concentrare, în aceleași condiții și pentru aceleași motive...

Intr-o țară democratică și în timp de pace ! (NA).

⁵³ . Nu lipseau la Buchenwald, s-ar putea spune, decât prelegerile din perioada deplinei maturizări a societății socialiste multilateral dezvoltate: *Lenin despre trompa elefantului, Camila sovietică cu cea mai mare cocoașă din lume, Lenin și cucul la ora exactă, Radio Erevan...* Complexitatea problemelor ridicate de prelegerile lui David Rousset va va obliga pe Bulă să reîntre în câmpul muncii. Cine altul decât el ar putea să ia, în sfârșit, problema holocaustului în mână ? (NT).

comunistă. Dacă am înțeles bine *Zilele morfi noastre*, Rousset a apreciat aceste colete. Departe de mine gândul de a i-o reproșa. Intoarcerea mea acasă nu ar fi fost posibilă fără coletele pe care le-am primit la rândul meu. Nu am ascuns niciodată acest lucru ⁵⁴.

Se poate susține, și-i aproape sigur că așa va fi!, Lucrul cel mai important nu era faptul că *Häftlingsführung*-ul ne-a costat o viață mai oribilă decât ceea ce se prevăzuse pentru noi în înaltele sfere germane, deși nimic nu impunea necesitatea unui astfel de deznodământ. Textele celor ce justifică sau banalizează *Häftlingsführung*-ul ne-o arată cât se poate de clar. Mi se pare indispensabil și de datoriu mea să insist asupra cauzelor precise ale ororilor din lagăre sub toate aspectele lor. Argumentul subiectiv de care se face atâta caz va fi adus astfel la justa lui valoare. În plus, cercetătorul de mâine, pentru care problema lagărelor germane va fi departe de soluția convenită, se va putea orienta către natura însăși a celor petrecute aici.

Obiectivitatea

“ Birkenau, cea mai mare citadelă a morfi. Selecția inițială sau împărțirea pe categorii, la sosire. Pentru a înveți să aservi mai ușor, decorurile civilizației sunt exilate precum caricaturile. Vor urma alte selecții, duminică de duminică, în diversele lagăre. Lungă așteptare a distrugerilor inevitabile de la Blocul 7. Izolat de restul lumii, Sonderkommando-ul⁵⁵ este condamnat să trăiască pe viu toate secundele eternității sale alături de corpurile torturate și arse. Teroarea zdrobește până-ntr-acolo nervii că agoniile traversează toate umilirile și trădările. În clipa închiderii implacabile a puternicelor porți ale camerei de gazare toți (prizonierii) se precipită zdrbindu-se în nebunia de a mai trăi încă, astfel încât, la redeschidere, cadavrele înlănuite se prăbușesc într-o cascadă confuză pe calea ferată ”
(p. 51).

Într-o panoramă de ansamblu ca *Zilele morfi noastre*, romanțată, însiropată și pudrată pe deasupra cu artificii pe care autorul se vede nevoit să le mărturisească, acest pasaj ar fi mai puțin șocant. În *Universul concentraționar* însă, care se vrea prin multiple laturi o istorie trăită, el pare nefiresc. Se știe că David Rousset nu a asistat nicio dată la acest supliciu pe care totuși îl descrie atât de precis și de impresionant.

Este încă prea devreme pentru a pronunța o judecată definitivă asupra camerelor de gazare: documentele sunt rare, cele care există sunt imprecise, incomplete,

⁵⁴ . A se vedea Prima parte, capitolul IV. (NA).

⁵⁵ . Detașament special, afectat crematoriului. (NA).

trunchiate, departe de a fi deasupra oricăror suspiciuni. Sunt convins că un examen serios al camerelor de gazare, cu materiale ce nu vor întârzia să fie descoperite, dacă cercetările se vor face cu bună credință, va pune această problemă pe cu totul alte baze⁵⁶. Se va descoperi atunci cu uimire numărul fantastic al celor care ne-au vorbit despre ele și termenii în care au găsit de cuviință să o facă.

Dintre toți martorii, Eugen Kogon este cel care s-a aplecat cu cea mai mare pasiune asupra afacerii, mărturia lui prezintă, în ochii mei, mai mult interes decât altele. În *Iadul organizat*, deja citat, Kogon scrie :

“ Un foarte mic număr de lagăre dispuneau de propriile lor camere de gazare ”.
(p. 154).

Explicând mecanismul operațiunii, Kogon continuă :

“ În 1941, Berlinul a trimis în lagăre primele ordine⁵⁷ privind transporturile speciale de exterminare prin gazare. Au fost aleși în primul rând prizonieri de drept comun, cei condamnați pentru atentat la moravuri și anumiți deștinuți politici prost văzuți de către SS. Aceste transporturi plecau spre o destinație necunoscută. Cât privește Buchenwaldul, încă de a doua zi vedeam revenind hainele, inclusiv conținutul buzunarelor, protezele dentare, etc. Grație unui subofițer de escortă⁵⁸ s a aflat că aceste transporturi ajunseseră la Pirna și la Hohenstein, că cei care le compuneau fuseseră supuși unor experiențe cu un nou gaz și pieriseră... ”

În cursul iernii 1942-1943, toți Evreii au fost examinați din punctul de vedere al capacității lor de muncă. În locul transporturilor sus-menționate, acum era vorba de Evreii invalizi, care, în patru grupuri de câte 90 de oameni, au luat aceeași cale, dar au ajuns la Bernburg, în apropiere de Kothen. Medicul-șef al preventoriului locului, un anume doctor Eberl, era un instrument SS docil. În dosarele SS, această operațiune purta referința “14 F. 13”⁵⁹. Ea pare să fi avut loc simultan (?)⁶⁰, soldându-se cu nimicirea tuturor bolnavilor din preventorii, care treptat se generalizaseră în Germania Național-Socialistă”.

(pp. 225-226).

⁵⁶ . Autorul scria aceste rânduri în anul 1949. Cercetările ulterioare arată că în universul concentraționar german nu au existat camere de gazare. Dovada existenței lor într-un lagăr sau altul nu a fost adusă. Dimpotrivă, după ce vreme de peste treizeci de ani s-a admis oficial existența camerelor de gazare în lagăre ca Buchenwald, Dachau, Treblinka și altele, dintr-o dată, în anii '70, s-a renunțat la ele. De atunci, exterminatiștii s-au concentrat asupra menținerii lor în actualitate la Auschwitz, Birkenau și Maidanek. S-a descoperit că și acestea sunt la fel de mitice ca celalte. De aici necesitatea pentru democrația totalitară iudeo-americană de a legifera obligativitatea dogmei camerelor de gazare și a holocaustului. Se încearcă introducerea prin lege a unei noi religii. De la poporul ales la poporul-Dumnezeu nu-i decât un pas... (NT).

⁵⁷ . Au fost fost găsite aceste ordine? Dacă da, de ce nu sunt publicate? Dacă nu, niciun istoric nu va accepta să le ia în considerare. (NA).

⁵⁸ . Dacă numele subofițerului respectiv s-ar fi publicat, ar fi putut fi interogată ! (NA).

⁵⁹ . O referință se publică în întregul ei, nu așa, “14 F. 13”. Așa cum se prezintă aici, ea nu poate fi luată în considerație. (NA).

⁶⁰ . Simultan cu ce ? Confuzia vine din textul lui Eugen Kogon. (NT)

Afirmând faptul sub această formă îndoielnică cât privește ordinul de utilizare a camerelor de gazare, deoarece se referă la documente a căror existență nu este dovedită, Eugen Kogon citează încă alte două, ce i se par probabil mai edificatoare:

“ Am păstrat copia scrisorilor schimbate între doctorul Hoven (de la Buchenwald) și faimosul preventoriu :

Weimar-Buchenwald, 2 . II. 1942

*K.L. Buchenwald
Medicul lagărului
Obiect :
Evrei inapfi de muncă
în lagărul de concentrare
Buchenwald*

*Referințe:
Conversație personală
Piese alăturate : 2
Preventoriului
Bernburg a.d. Saale
Cutia poștală 263*

Referitor la conversația noastră personală, vă trimit alăturat, în dublu exemplar, pentru orice eventualitate, lista Evreilor bolnavi și inapfi de muncă, ce se află în lagărul Buchenwald.

*Medicul de la Buchenwald,
Semnat: HOVEN,
S.S. Obersturmsführer d. R."*

Remarcăm faptul că cele două liste de Evrei bolnavi nu sunt publicate !

Iată și cel de-al doilea document:

Bernburg, 5 martie 1942

Preventoriul
al
Bernburg

Domnului Comandant
Lagărului de Concentrare
Buchenwald
prin Weimar

Ref. Z.Be.gs.pt.

Referințe: Scrisoarea noastră din 3 martie 1942.

Obiect : 36 de deținuți, a 12-a listă din 2 februarie 1942.

“ Prin scrisoarea noastră din 3 curent, v-am cerut să ne puneți la dispoziție ultimii 36 de defnuiți, cu ocazia ultimului transport, la 18 martie 1942.

Ca urmare a absenței Medicului nostru șef, care trebuie să examineze pe acești defnuiți, vă rugăm să nu-i mai trimiteți la 18 martie 1942, ci să-i includeți în transportul din 11 martie 1942, împreună cu dosarele lor care vă vor fi returnate la 11 martie 1942.

Heil Hitler !

Semnat: GODENSCHWEIG”.

Textele acestea trebuiesc interpretate de o manieră absolut specială pentru a deduce, dintr-un schimb anodin de scrisori, că este vorba de o operație de exterminare cu ajutorul camerelor de gazare. Ele nu spun mai mult nici chiar dacă le completăm cu raportul pe care doctorul Hoven îl adresa în același timp unuia dintre șefii săi ierarhici, și care spunea, după Eugen Kogon, următoarele:

“ Obligațiile medicilor contractanți și negocierile cu serviciile de înhumare s-au soldat adesea cu dificultăți insurmontabile... De aceea am luat imediat legătura cu doctorul Infried-Eberl, medicul-șef al Preventoriului din Bernburg-Saale, cutia poștală 252, telefon 3169. Este același doctor care a executat operațiunea “14 F. 13”. Doctorul Eberl a dat dovadă de o amabilitate extremă și de o mare înflegere. Toate corpurile defnuitorilor decedați la Schoneberg-Wernigerode vor fi transportate la doctorul Eberl, la Bernburg, și vor fi incinerate, chiar fără certificat de deces ”.

(p. 227).

De asemenea, Eugen Kogon face caz de camerele de gazare de la Birkena. El povestește cum se realiza exterminarea prin acest mijloc, după mărturia

“... unui tânăr evreu din Brno, Janda Weiss, care făcea parte, în 1944, din Sonderkommando-ul crematoriului și al camerelor de gazare, de la care provin detaliile următoare, confirmate de altfel și de alte persoane ”.

(p. 155).

După cunoștințele mele, acest Janda Weiss este singurul personaj din întreaga literatură concentraționară despre care se spune că a asistat la supliciu și căruia i se dă adresa exactă. Singurul care a profitat de declarațiile sale a fost Eugen Kogon. Dată fiind importanța istorică și morală a utilizării camerelor de gazare ca instrument de represiune, s-ar fi putut lua măsuri care să permită publicului cunoașterea directă a acestei depoziții, fără persoane interpușe, și la cu totul alte dimensiuni decât un paragraf incidental, într-o mărturie de ansamblu⁶¹.

⁶¹ . Ca din întâmplare, tânărul Janda Weiss este inaccesibil, întrucât locuiește în zona sovietică. (NA). Zona sovietică nu era pe lună. Praga se găsește în centrul Europei. Cine poate crede în Inaccesibilitatea lui Weiss ? (NT).

O operațiune executată periodic în toate lagărele sub numele de *Selektion* a contribuit în mare măsură la răspândirea în public a ideii cu privire la numărul camerelor de gazare și la cel al victimelor acestora.

Într-o bună zi, serviciile sanitare din lagăr primeau ordinul de a întocmi lista bolnavilor inapți de muncă, pentru un timp mai îndelungat sau definitiv, și de a-i reuni într-un Block special. Apoi soseau camioane, sau o garnitură de vagoane, respectivii erau îmbarcați și expediați spre o destinație necunoscută⁶². Potrivit zvonurilor concentraționare, aceștia ar fi fost transportați direct în camerele de gazare. Mai mult, circulau glume și bancuri deplasate, unele nepermise de crude. Astfel, aceste transporturi de inapți de muncă, sau chiar și numai simpla lor reunire undeva aparte, erau numite de prizonieri *Himmelskommandos*, ceea ce însemna că erau compuse din oameni gata de plecare la ceruri. Evident, bolnavii încercau să evite aceste *Himmelskommandos* !.

La Dora, am văzut cu ochii mei două sau trei *Selektion*. Uneia dintre ele i-am scăpat printre degete. Dora era un lagăr mic. Numărul bolnavilor inapți a fost totdeauna superior mijloacelor de care se dispunea pentru a-i îngriji. Totuși, el nu atingea decât foarte rar proporții susceptibile să jeneze munca sau să blocheze administrația.

La Birkenau, lagărul despre care vorbește David Rousset în fragmentul ce face obiectul acestei puneri la punct, situația era diferită. Birkenau a fost un lagăr enorm, un adevărat furnicar uman. Numrul celor inapți era considerabil. Mult discutatele *Selektion*, în loc să se facă pe cale birocratică și prin intermediul serviciilor sanitare, ca la Dora, se decideau pe loc, atunci când soseau camioanele sau trenurile. Reuniunile de *Selektion* erau aproape săptămânale și se făceau după fața omului. Fețele palide încercau să se ascundă. Între direcția SS și birocrăția concentraționară, pe de o parte, și masa deținuților ce încerca să le scape, pe de alta, se iscau uneori adevărate scene de vânătoare, într-o atmosferă de groază. După fiecare *Selektion*, cei ce rămâneau trăiau cu ideea că au scăpat provizoriu de camerele de gazare.

Totuși, nimic nu dovedește în mod irefutabil că cei inapți sau considerați ca atare, recrutați prin procedeele Dora sau prin cel de la Birkenau, erau dirijați spre camerele de gazare. Cu privire la aceasta, vreau să relatez un fapt personal. În operațiunea de *Selektion* de care am scăpat, la Dora, unul dintre tovarășii mei n-a avut aceeași baftă. L-am văzut plecând și l-am plâns. Până în 1946 îl credeam mort, gazat cu întregul convoi din care făcea parte. În septembrie 1946 nu mi-am

⁶² . Remarcăm că în nici o închisoare din lume deținuții nu știu, în mod normal, unde sunt transportați atunci când sunt urcați într-un camion sau un tren. Care deținut de la Aiud, Gherla sau Vorkuta știa unde pleacă cutare camion încărcat cu oameni apți sau inapți de muncă ? Nimeni ! Lucrul este normal. Administrațiile închisorilor nu-i țin pe deținuți la curent cu astfel de lucruri. Se întâmplă adesea, în plină stradă, la București sau la Paris, să întâlnim o dubă neagră, de poliție, plină cu deținuți. Nimeni nu spune că aceștia sunt transportați spre camerele de gazare. Deținuții din lagărele germane aveau destul timp la dispoziție pentru a se informa cu privire la cele se petreceau în universul lor și nu numai. În plus, imaginația și umorul lor depășeau limitele banalității. La ideea comandourilor cerești ne-am fi putut aștepta mai curând din partea călugărilor de la Muntele Athos, a Bisericii, a Inchiziției, a Papei de la Roma, a Măicuței Tereza... (NT).

crezut ochilor când l-am văzut la ușa mea. Mă invita la nu mai știu ce manifestare oficială. Când i-am povestit sentimentul cu care l-am privit plecând, mi-a răspuns că acel convoi era destinat lagărului Bergen-Belsen, nicidecum vreunei camere de gazare. Lagărul Bergen-Belsen avea pe atunci o misiune specială, aceea de a găzdui în convalescență⁶³ deținuții din toate lagărele. Ceea ce declar aici se poate verifica : este vorba de dl Mullin, funcționar la gara din Besançon. De altfel, la Buchenwald întâlnisem deja, la Blocul 48, un Ceh care revenise de la Birkenau în aceleași condiții.

Opinia mea asupra camerelor de gazare ? Au existat. Nu atâtea câte se crede. Exterminări pe această cale, au existat. Nu atâtea câte se spune. Numărul nu schimbă cu nimic natura ororii. Faptul că este vorba de o măsură decretată de un Stat în numele unei filozofii sau al unei doctrine amplifică însă oroarea. Trebuie oare admis adevărul acestei opinii ? Poate că am dreptate, poate că mă înșel ! Textele lui Eugen Kogon nu stabilesc în mod indiscutabil relația de la cauză la efect între existența camerelor de gazare și exterminări⁶⁴. Mă tem că cele la care se referă doar, fără să le citeze, sunt încă și mai puțin revelatoare.

Repet. Argumentul forte în legătură cu problema camerelor de gazare este operațiunea *Selektion*, despre care nu există deportat să nu poată depune ca martor într-o formă sau alta și să nu o facă funcție, mai ales, de teama avută în acel moment. Arhivele Național-Socialiste nu sunt încă complet cercetate. Nu se poate avansa cu certitudine ideea că vor fi descoperite documente de natură să infirme teza admisă. Ar însemna să cădem în cealaltă extremă. Dacă într-o zi, din aceste arhive vor ieși la lumină unul sau mai multe texte ordonând construirea de camere de gazare într-un cu totul alt scop decât acela de a extermina (nu se știe niciodată cu teribilul geniu științific al Germanilor)⁶⁵, va trebui să se admită că utilizarea care le-a fost dată, în anumite cazuri, se datorează unuia sau doi nebuni dintre

⁶³ . După o călătorie dificilă a ajuns la Bergen-Belsen, lagăr spre care convergeau inapții din toată Germania, și despre care nu se știa nici unde vor fi cazați, nici cu ce vor fi hrăniți. Aceasta a avut darul să irite atât ierarhia SS cât și bătele nomenclaturiștilor *Kapo*. Au urmat zile grele. În final a fost reintrodus în câmpul muncii. (NA).

⁶⁴ . Nici mărturiile depuse în fața Tribunalului Militar Internațional (TMI) de la Nuremberg nu stabilesc întru nimic această relație de la cauză la efect. (NA). Printre condamnații de la Nuremberg s-a aflat și ziaristul Julius Streicher, director al publicației *Der Stürmer*, care nu a ocupat nici o funcție oficială în Germania lui Hitler. Streicher a declarat tribunalului că povestea cu camerele de gazare și cele șase milioane de evrei gazați reprezintă o imposibilitate tehnică. În condițiile tehnice ale vremii, ca și în condițiile tehnice de astăzi, o astfel de crimă nu poate fi comisă fără urme. Specialiștii din penitenciarele SUA, care muncesc zile în șir pentru a pregăti camera de gazare ultrasofisticată, de care dispun, în vederea gazării unui singur om, știu bine ce înseamnă această imposibilitate tehnică. Ei însă tac. Mai puțin Robert Leuchter, autorul primei expertize tehnice a așanumitelor " Camere de gazare " de la Auschwitz (1988). ! (NA).

⁶⁵ . Nimeni nu contestă existența camerelor de gazare pentru dezinfectarea hainelor, uneltelor, armelor, etc. Nemții foloseau astfel de camere de gazare încă din anii '20. Ele constituiau un mijloc important de combatere a epidemiilor, mai ales a tifosului exantematic. Camere de gazare existau și în România postbelică, în dotarea trupelor chimice. Se foloseau pentru dezinfectarea hainelor, armelor, uneltelor. Erau montate pe camioane, și purtau numele de " DDA - 53 ". La început au fost de fabricație sovietică. În anii 60 se fabricau la Uzina *Automecanica* din Sibiu, pe Calea Dumbrăvii. (NA).

cadrele inferioare SS, sau unui sau doi dintre nomenclaturiștii concentraționari, pentru a le face pe plac, sau vice-versa; unul sau doi dintre nomenclaturiștii concentraționari, cu complicitatea, cumpărată sau nu, a unu sau doi SS extrem de sadici [să se fi amuzat cu gazatul pe cont propriu, așa cum afumă oamenii porcul de Crăciun].

În stadiul actual al cercetărilor⁶⁶, nimic nu permite să credem sau să sperăm într-o asemenea descoperire. Tot așa, nimic nu ne permite să excludem o astfel de ipoteză. Un fapt simptomatic abia dacă a reținut până acum atenția cuiva : în puținele lagăre unde s-au găsit camere de gazare, acestea erau anexate blocurilor sanitare de dezinfectare și dușurilor prevăzute cu instalații de apă, nicidecum crematoriilor, Gazul utilizat era o emanație de săruri prusice, produse ce intră în compoziția substanțelor colorante, în special albastru, de care Germania în război a uzat cu abundență.

Nu fac decât să emit o ipoteză. In istorie însă, ca și în știință, cele mai multe descoperiri și-au avut punctul de plecare într-o ipoteză, sau cel puțin într-o îndoielă stimulative.

Dacă se obiectează că n-avem nici un interes să procedăm astfel cu național-socialismul, ale cărui isprăvi sunt de altfel bine stabilite, voi răspunde că nu văd de ce trebuie să argumentăm o doctrină sau o interpretare adevărată probabil, pe fapte incerte sau false. Marile principii ale democrației s-au compromis nu prin conținutul lor ci tocmai prin această manieră aparent nevinovată de a manipula adevărul, pe care o consider viciată atât în substanța ei cât și în ce privește consecințele ce decurg din ea. Dictaturile nu triumfă decât în măsura în care nu avem împotriva lor argumente bazate pe adevăr. David Rousset citează un fapt care ilustrează magistral acest mod de a privi lucrurile :

“ Vorbeam cu un medic german... Nu era național-socialist. Era satul până-n gât de război, nu știa nimic de soarta ei de cei patru copii ai săi. Dresda⁶⁷, orașul său, fusese crunt bombardat... Credeți, îmi zise el, că războiul s-a făcut cu adevărat pentru Dantzig ? I-am răspuns că nu, apoi am continuat evaziv : credeți, pentru asta, că politica lui Hitler în lagărele de concentrare a fost mai puțin dură ?

⁶⁶ . Două alte texte sunt citate de David Rousset în *Bufonul nu râde (Le Pitre ne rit pas)*. Primul este depoziția unui anume Arthur Grosch la Nuremberg și se referă la construirea camerelor de gazare, nu la utilizarea lor. Al doilea, referitor la camioane dotate cu un dispozitiv asfixiant, ce ar fi fost folosite în Rusia, poartă semnătura unui sublocotenent, și este adresat unui locotenent. Nici unul, nici celălalt nu permit acuzarea conducătorilor germani de a fi ordonat exterminări prin gazare. Ambele texte sunt redată în anexa acestui capitol. (NA).

⁶⁷ . În februarie 1945, Dresda a fost supusă celui mai crunt bombardament care a existat vreodată: două zile și două nopți de napalm și fosfor fără încetare! Istoricul britanic David Irwing consideră că numărul victimelor depășește cifra de 500 000 de oameni, cam de patru ori morții la Hiroșima și Nagasaki la un loc. La data respectivă, Dresda era un oraș deschis și liber, fără obiective militare sau industriale, destinat să găzduiască oceanul de refugiați din fața puhoiului sovietic. David Irwing consideră că tocmai de aceea a fost bombardat cu atâta sălbăticie. Operațiunea făcea parte dintr-un plan mai vast de exterminare a poporului german. Ulterior s-a optat pentru reeducarea lui. Maeștrii lui Emil Țurcanu nu-s toți la Moscova. Asta-i însă altă problemă. (NT).

Apoi l-am salutat și i-am întors spatele. Recunosc însă că în principiu avea dreptate...” (p. 176).

Pornind de la neînsemnatul detaliu, că s-a crezut abil să se scrie pe toate gardurile că războiul s-a declarat pentru Dantzig, lucru ce s-a dovedit fals, acest medic judecă altfel întreaga politică a lui Hitler și o aprobă. Mă întreb cu spaimă ce trebuie să gândească el acum, după proza lui David Rousset⁶⁸ !

Traduttore, traditore

Lucrul nu are o prea mare importanță :

“ Expresia Kapo este probabil de origine italiană și înseamnă cap. Alte două explicații posibile : Kapo, abreviere de la Kaporal, sau din contracție a expresiei Kamerad Polizei, folosită în primele luni ale Buchenwaldului ” (p. 131).

Eugen Kogon este mai categoric:

“Kapo: din italianul Il capo, care înseamnă capetenie, șef ”
(*L'Enfer organisé*, p. 59).

Sugerez o altă explicație : derivarea cuvântului din expresia *Konzentrationslager Arbeit Polizei*, ale cărei inițiale le reunește. Tot așa *Schupo* derivă din *Schutz Polizei* și *Gestapo* din *Geheim Staat Polizei*. Graba lui David Rousset și a lui Eugen Kogon de a interpreta mai curând, decât a analiza , nu le-a permis să gândească la asta.

⁶⁸ La rândul nostru, punem o altă întrebare : ce trebuie să gândim noi, cei de astăzi, de vreme ce toate țările “democrate” din Europa impun credința în holocaust prin lege ? Nu avem alte argumente decât poliția, tribunalele și închisorile pentru argumentarea existenței camerelor de gazare ? În vara anului 2003, când guvernul premierului Năstase și apoi președintele Iliescu au afirmat că în România nu a existat nici un holocaust, jidanii de pretutindeni s-au revoltat de parcă le-ar fi secat Iordanul ! Apoi ne-au trimis politrucii de la Muzeul Holocaustului din New York și de la Vad Yashem din Ierusalim, în frunte cu un impostorul notoriu Elie Wiesel, și cu securistul Ioanid să ne taie tineretul împrejur la creieri... să ne îndoctrineze ! O făceau deja pe vremea lui Stalin, argumentul lor fiind atunci baionetele sovietice. Argumentul lor de astăzi ? Aviația americană ! Precedentul iugoslav e la doi pași de Timișoara. Ori recunoaștem existența holocaustului și acceptăm să plătim despăgubiri, ori suntem declarat popor terorist și suportăm soarta Iugoslaviei sau Irakului. (NT).

Anexa la Capitolul IV

Declarație sub jurământ

Subsemnatul, Wolfgang Grosch, declar și confirm următoarele:

“ ... Construirea camerelor de gazare și a cuptoarelor crematorii a avut loc sub responsabilitatea grupului de funcționari C, după ce grupul de funcționari D i-a făcut comanda. Calea ierarhică era următoarea : grupul de funcționari D lua legătura cu grupul de funcționari C. Biroul C.I stabilea planurile acestor instalații, în măsura în care era vorba de construcții propriu-zise. Cât privește anumite aspecte de mecanică, cum ar fi dezaerisirea camerelor de gazare sau aparatura propriuzisă pentru gazare, Biroul C.I transmitea planurile Biroului C.III. La rândul lui, Biroul C.III încredința aceste planuri unei întreprinderi private, care urma să livreze mașinile speciale sau cuptoarele crematorii. Tot pe cale ierarhică, Biroul C.III înștiința Biroul C.IV, care transmitea comanda prin intermediul Inspectoratului pentru construcții Vest, Nord, Sud și Est, direcțiilor centrale pentru construcții. Direcția centrală pentru construcții transmitea apoi ordinul de construcție direcțiilor respective de construcții ale lagărelor de concentrare, care executau construcțiile propriu-zise cu deținuții puși la dispoziție de Biroul D.III. Grupul de funcționari D dădea grupului de funcționari C ordinele și instrucțiunile privind dimensiunile construcțiilor și scopul lor. În fapt, grupul de funcționari D comanda camerele de gazare și cuptoarele crematorii ”.

Semnat: Wolfgang GROSCH"

(După David ROUSSET, *Bufonul nu râde*)

Această depoziție a fost făcută în fața Tribunalului de la Nuremberg. Chine-zăria abracadabrantescă în care este redactată vine poate direct de la Wolfgang Grosch, și ea a fost scrupulos respectată de către traducător, special pentru a întreține confuzia. Ea cade însă nu mai puțin în sarcina Tribunalului de la Nuremberg, care a acceptat astfel de declarații⁶⁹.

Cititorul însă va remarca de îndată :

1. Că nu este vorba decât de **construirea** camerelor de gazare, și nu de **destinația**, de **utilizarea** lor.

2. Că martorul face trimitere la fapte a căror materialitate ar fi ușor de stabilit [dacă s-ar dori așa ceva] și la **instrucțiuni** care s-ar putea publica. Pe cât se pare, publicarea acestor instrucțiuni este evitată cu multă grijă, mai ales în ce privește scopul camerelor de gazare, la care se face aluzie.

3. Că din ansamblul construcțiilor pentru lagăre, al căror studiu și realizare erau încredințate grupului de funcționari D (blocuri de locuit, infirmerii, bucătării,

⁶⁹ . Traducătorul român a respectat textul declarației, încercând să-l facă mai inteligibil. (NT).

ateliere, uzine, etc.), camerele de gazare și cuptoarele crematorii au fost izolate și în mod special puse alături în scopul de a impresiona opinia publică. Aceasta acceptă copilărește ideea cuptoarelor crematorii ca instrumente inventate special pentru tortură, neștiind că practica cremațiunii cadavrelor este la fel de răspândită în Germania ca și practica înhumării.

Pentru aceste motive, nici un istoric nu va accepta vreodată⁷⁰ această depoziție în integralitatea ei.

Raportul unui sublocotenent către un locotenent

Nr. sectorului poștal: 32 704

B.N. 40/42

501.P.S.

Kiev, 16 aprilie 1942

(Afacere secretă a *Reich*-ului)

[Destinatar] Oberturmführer SS Rauff
Printz Albrechts, 8, Berlin

“ Revizia mașinilor grupului D și ale grupului C este complet încheiată. Mașinile din prima serie pot fi utilizate, chiar și pe timp urât (nu însă extrem de urât), cele din a doua serie (Saurer) se împotmolesc complet pe timp de ploaie. Dacă, de exemplu, a plouat, chiar și numai o jumătate de oră, mașina este inutilizabilă. Pur și simplu patinează. Nu poate fi folosită decât pe vreme absolut uscată. Întrebarea este dacă mașina poate fi folosită chiar pe locul de execuție, când ea este oprită. Mai întâi, mașina trebuie condusă la locul în chestiune, ceea ce nu este posibil decât pe timp frumos.

In general, locul de execuție se află la 10-15 km de drumurile principale, deja ales, greu accesibil. El este inaccesibil pe timp umed sau ploios. Dacă persoanele sunt conduse pe jos sau în mașină la locul de execuție, ele înfleg ce se întâmplă și intră la gânduri, lucru care trebuie pe cât posibil evitat. Rămâne soluția urcării lor în camioane la locul de adunare, apoi transportul la locul de execuție.

Am mascat mașina grupului D în rulotă. Am practicat pe fiecare parte a mașinilor mici o ferestruică, asemeni celor ce se văd adesea pe la casele fărânilor; [am practicat] două de fiecare parte a mașinilor mari. Aceste mașini au fost rapid remarcate și supranumite “ mașinile morții ”. Nu numai autoritățile, ci și civilii le

⁷⁰ . Autorul a trăit și a murit ca socialist convins. Petre Țuțea spunea că, la 20 de ani, un tânăr inteligent e normal să fie socialist. La 50 de ani însă, e mai puțin normal ! Petre Țuțea nu vrea să spună că cei care rămân socialiști la maturitate și la bătrânețe ar fi neapărat “ proști ”. El nu se gândea la prostie, ci la un anumit gen de naivitate. Autorul suferă de această naivitate specifică nu neapărat socialiștilor, ci unui anumit gen de inteligență și structură sufletească. Autorul se înșală ! La șaizeci de ani de la terminarea războiului, istoricii au aerul că nu văd nimic, imitând întrutotul exemplul politrucilor lui Ceaușescu, care abia după împușcarea acestuia și-au adus aminte că sunt istorici... (NT).

numesc astfel, de îndată ce le iau la ochi. După părerea mea, această mascare este insuficientă

Frânele mașinii Saurer pe care am condus-o de la Simferopol la Taganrog s-au dovedit a fi defectuoase în mers. SK-ul de la Marioupol a constatat că manșa frânei este combinată cu ulei [ungerea] și compresia. Prin persuasiune și corupție am convins HKP-ul să confecționeze o formă după care s-au putut turna două manșe. [Totuși] câteva zile mai târziu, când am ajuns la Stalino și Gerlowka, șoferii mașinilor se plâneau de aceleași defecțiuni. După o întrevedere cu comandantul acestor detașamente, m-am dus din nou la Marioupol pentru a face alte două manșe pentru fiecare dintre aceste mașini. Conform acordului perfectat, au fost turnate câte două manșe pentru fiecare mașină, șase au rămas în rezervă la Marioupol pentru grupul D, și încă șase au fost trimise Untersturmführer-ului SS Ernt pentru mașinile grupului C. Pentru grupurile B și A, manșele ar putea să ne vină de la Berlin, deoarece transportul lor de la Marioupol spre Nord este prea complicat și ar lua mult timp. Micile defecțiuni ale mașinilor au fost reparate de tehnicienii detașamentelor sau ai grupurilor, în propriul atelier.

Terenul desfundat și condițiile inimaginabile ale drumurilor slăbesc cu încetul punctele de sudură și locurile impermeabilizate. Am fost întrebat dacă reparările trebuiau făcute la Berlin. Operațiunea ar fi prea scumpă, ar cere multă benzină. Pentru a evita aceste cheltuieli, am dat ordin de a se efectua pe loc micile suduri iar în cazul că acest lucru s-ar dovedi imposibil, să se telegrafieze imediat la Berlin că mașina POL nr... este pe butuci. În plus, am ordonat îndepărtarea tuturor oamenilor în momentul gazării, pentru a nu-i expune eventualelor emanări. Cu această ocazie, aș vrea să fac observația următoare: după gazare, mai multe comandouri au descărcat camioanele cu proprii lor oameni. Am atras atenția SK-ului în chestiune asupra daunelor, morale și fizice, pe care le riscă aceștia, dacă nu imediat, ceva mai târziu. Oamenii mi se plâneau de dureri de cap după fiecare descărcare. Cu toate acestea, nu putem modifica ordonanța⁷¹, deoarece există temerea că definiții⁷² folositori vor profita de un moment favorabil pentru a fugi. Pentru a proteja oamenii împotriva acestui inconvenient, vă rog să promulgați ordonanța⁷³ în consecință.

Gazarea nu este făcută cum ar trebui. Pentru a termina cât mai repede, șoferii apasă accelerația până la fund⁷⁴. Această metodă sufocă, în loc să ucidă prin admirație. Directivele mele cer deschiderea manetelor în așa fel încât moartea să fie cât mai rapidă și mai dulce pentru cei în cauză. Aceștia [într-adevăr] nu se mai prezintă cu fața desfigurată și nu mai fac pe ei așa cum s-a constatat până acum.

⁷¹ . Este curios că a fost găsit acest raport al unui sublocotenent, și nu ordonanța la care el se referă. Să fi fost publicată ordonanța în chestiune și nu această [relativ neînsemnată] scrisoare. (NA).

⁷² . Care deținuți ? [Câți ? Din ce unitate ?] — (NA).

⁷³ . În care țară de pe lume locotenenți pronunță ordonanțe, (legi), la cererea sublocotenenților ? (NT)

⁷⁴ . Gazarea se făcea deci prin intermediul eșapamentului. Tehnicienii [nu scribii] ar trebui să se pronunțe. (NA)

Astăzi chiar voi merge la locurile de staționare ale grupului B. Eventuale noutăți mă așteaptă acolo.

Semnat : Dr BECKER,
Untersturmführer SS
 (După David ROUSSET, *Bufonul nu râde*)

Acest raport întărește o afirmație a lui Eugen Kogon din *Iadul organizat* :

“ SS-ul utiliza de asemenea camere de gazare ambulante : erau mașini care semănau perfect cu ducele celulare și al căror interior fusese amenajat în mod adecvat. În aceste mașini, asfixierea cu gaze nu pare să fi fost prea rapidă, ele mergeau destul de mult timp înainte de a se opri și de a descărca cadavrele ”.

(p. 154).

Eugen Kogon nu ne spune dacă s-a găsit vreuna din aceste mașini ale morții și nu citează acest raport. Oricum ar sta lucrurile, putem felicita traducătorul care, dacă nu a reușit să estompeze unele lacune, nici să satisfacă anumite curiozități, a imprimat textului o extraordinară fizionomie latină în expresia gândirii.

De remarcat :

1. [Lucru curios]: cercetătorii și căutătorii actuali de documente [privind lagărele germane de concentrare] se descurcă mai ușor în ce privește Marioupol [pe malul Mării de Azov] decât atunci când este vorba de ce s-a întâmplat la Dachau [câțiva km de München].

2. [Și mai curios] : se neglijează o ordonanță emisă de un ministru, se pune în evidență o simplă scrisoare relativă la chestiune, aceea a unui sub-locotenent către locotenentul său.

3. Admițând scrisoarea, se pare că nu s-au găsit mașinile cu pricina [în care caz, ce valoare are scrisoarea?], sau dacă s-au găsit cum se face că evenimentul n-a făcut aproape nici un fel de zgomot ?

CAPITOLUL V

SOCIOLOGII

EUGEN KOGON — *Infernul organizat*

Nu -l cunosc pe Eugen Kogon. Ceea ce știu despre el am aflat după publicarea cărții sale, din ceea ce spune el însuși despre el, precum și din recenziile din presă. Sub rezerva [unor informații ulterioare mai complete, deocamdată atât] : ziarist austriac, creștin social sau creștin progresist, arestat în urma *Anchluss*-ului, deportat la Buchenwald. Prezentat publicului francez drept sociolog.

L'Enfer organisé este mărturia cea mai comercială, scrisă în acest spirit. Ea cuprinde un număr considerabil de fapte, cele mai multe trăite. Nu este scutită de naivități, nici de exagerări. Cât privește explicațiile și interpretările, este de-a dreptul falsă. Aceasta ține, pe de o parte, de modul de raportare al autorului, care procedează “ în spirit politic ” (Cuvânt înainte, p. 14), iar pe de altă parte de aceea că ambiționează să justifice comportamentul birocrăției concentraționare într-un mod mai categoric și mai precis decât David Rousset.

În rest, după cum pretinde, Eugen Kogon expune evenimentele fără menajamente... ca om și creștin (Cuvânt înainte, p 14), fără intenția de a scrie “ o istorie a lagărelor de concentrare germane sau “ o compilație a tuturor ororilor comise ”. El aspiră să scrie o “ operă esențialmente sociologică, al cărei conținut uman, politic și moral, de autenticitate stabilită, are o valoare de exemplu ”. (Introducere, p 20).

Intenția era bună.

Se considera calificat pentru această misiune, și poate chiar era. Se prezintă ca :

“...având cel puțin cinci ani de captivitate..., pornit de jos în condițiile cele mai penibile și, încetul cu încetul ajuns la o poziție care i-a permis să vadă clar și să exercite o influență..., nu a aparținut clasei vedetelor lagărului..., nefiind patat de nici o infamie în comportamentul său de deținut ”.

(p 20).

După ce a fost timp de un an în komandoul *Effektenkammer* (atelierul de croitorie), muncă privilegiată, a devenit secretarul medicului șef al lagărului, Doctor *SS* Ding-Schuller, o funcție și mai privilegiată încă. În această ultimă calitate, avea să cunoască în detaliu toate intrigile concentraționare pe parcursul ultimilor săi doi ani de lagăr.

După ce am citit, am închis cartea. Apoi am redeschis-o și, pe pagina de gardă, sub titlu, am adăugat sub-titlul : sau *Pledoarie pro domo*.

⁷⁵ . Editura *La Jeune Parque*, noiembrie 1947. (NA).

Deftnutul EUGEN KOGON

La Buchenwald exista o “ Secție pentru studiul tifosului și al virușilor ”, care funcționa în Blocurile 46 și 50. Responsabilul ei era medicul șef al lagărului, Doctor SS Ding-Schuller.

Iată cum funcționa ea:

“ In Blocul 46 al lagărului de la Buchenwald — care era foarte bine amenajat, un model de curățenie — nu se practicau numai experiențe pe oameni ; aici erau izolați bolnavii de tifos contaminați pe cale naturală, în lagăr, sau ajunși în lagăr deja bolnavi. In măsura în care rezistau acestei teribile maladii, bolnavii se vindecau, Conducerea blocului fusese încredințată.. pe linie de nomenclatură concentraționară.. lui Arthur Dietzch, care capătase cunoștințe medicale prin practică⁷⁶. Dietzch era un comunist, prizonier politic de aproape douăzeci de ani⁷⁷, un om înrăit, unul dintre cei mai detestați și temuți printre prizonierii de la Buchenwald⁷⁸.

Direcția SS a lagărului și subofițerii aveau o teamă nebună de contaminare ; se credea că tifosul poate fi luat prin simplul contact, prin aer, prin tusea bolnavului. De aceea, nimeni nu intra vreodată în Blocul 46, situație de care profitau deftnuții, cu colaborarea detestatului Kapo Dietzch. Conducerea ilegală a lagărului profita de acest lucru, pe de o parte pentru a se debarasa de cei care colaborau cu direcția SS împotriva deftnuților (sau care păreau să colaboreze, ori pur și simplu erau impopulari)⁷⁹, iar pe de altă parte pentru a ascunde în Blocul 46 anumii deftnuți politici importanți, a căror viață era amenințată. Ceea ce uneori era dificil și periculos pentru Dietzch, căci nu avea ca infirmieri și personal de serviciu decât verzi ”

(p. 162).

“ In Blocul 50 se prepara vaccinul împotriva tifosului exantematic, pe bază de plămâni de șoareci și de iepuri, după metoda profesorului Giroud (de la Paris). Acest serviciu a fost fondat în august 1943. Cei mai buni medici, bacteriologi, serologi, chimiști și alți specialiști din lagăr colaborau la realizarea acestui vaccin ”

(p. 163).

Iată cum a ajuns Eugen Kogon însuși pe funcția sa

⁷⁶ . In vreme ce doctorul Seguin nu a fost niciodată recunoscut ca medic de către *Häftlingsführung*. Doctorul Seguin este Dr. X... de la p. 63. El a murit deoarece nu a fost niciodată recunoscut drept medic de comuniștii care l-au trimis la *Steinbruch* -Carieră. (NA).

⁷⁷ . Prin urmare hitleriștii l-au luat în primire de la Republica de la Weimar, continuitatea nu este lipsită de umor. Să fi fost acesta singurul obiectiv comun celor două regimuri ? (NA).

⁷⁸ . Arthur Dietzch nu pare să fi întâlnit un Martin-Chauffier. (NA).

⁷⁹ . Sau pur și simplu care deranjau, care urmau să fie promovați în posturi importante. Argumentul colaborării cu Direcția SS nu are nici o valoare — căci chiar această conducere ilegală (sic) colabora deschis cu SS-ul, așa cum va fi demonstrat mai încolo. (NA).

“ *Inca de la început, prin politica lor abilă, defnuiți îmi propuseseră să plaseze în acest Kommando tovarăși de toate naționalitățile, a căror viață era amenințată; Direcția SS manifesta aceeași teamă în fața acestui bloc, ca și în fața Blocului 46. Prin intermediul căpitanului SS Dr Ding Schuller, ca și prin intermediul defnuiților, această teamă fetișistă a SS-ului a fost întrefinută (de ex. prin inscripții plasate pe sârma ghimpată ce izola blocul). Candidați la moarte, precum fizicianul olandez Van Lingen, arhitectul Harry Pieck și alți olandezi, medicul polonez Dr. Marian Ciepielowski (șef de producție în acest serviciu), profesorul Dr. Balachowsky, de la Institutul Pasteur din Paris, autorul acestei cărți, în calitate sa de publicist austriac, șapte camarazi evrei, toți și-au găsit azil în acest bloc, cu aprobarea Dr. Ding-Schuller”* (p. 163).

Se înțelege că Eugen Kogon dăduse asigurări serioase celulei comuniste care exercita o influență ocultă în lagăr — contra altor celule politice, “ verzi ” și chiar comuniste! — pentru a obține numirea în acest post de încredere. Să reținem și superba întorsătură de condei : “ *cu aprobarea Dr Ding-Schuller*”.

Odată uns pe funcție, iată ce-și putea permite Eugen Kogon :

“ Urmare a rezoluțiilor ce sugeram, redactam și supuneam spre semnare, ei au fost la adăpost de raziile subite, de transporturile de exterminare...” (p. 163).

Sau :

“ *In timpul ultimilor doi ani în calitate de secretar al doctorului, am redactat, cu ajutorul specialistului Blocului 50, cel puțin o jumătate de duzină de comunicări medicale semnate de Dr. Schuller, asupra tifosului exantematic... Nu voi menționa decât în trecere faptul că eram în egală măsură însărcinat cu o parte din corespondența sa privată, inclusiv scrisorile de dragoste sau de condoleanțe. Adesea nici nu mai citea răspunsurile, îmi arunca scrisorile după ce le deschidea și îmi spunea : Ocupa-te de asta Kogon. Ți ce trebuie răspuns. E vreo văduvă care caută consolare...* ” (p. 270).

Ba chiar declară deschis :

“ *Il aveam la mână pe Dr. Ding-Schuller* ” (p. 218).

Și încă în așa măsură că-și putea permite fără grijă să fie în “ relații proaste cu temutul *Kapo* al Blocului 46 ”.

Din toate acestea rezultă că Eugen Kogon a știut să intre atât în grațiile mafiei autogospodărești (*Häftlingsführung*) cât și pe sub pielea uneia din cele mai înalte autorități *SS* din lagăr. Cei care au trăit într-un lagăr de concentrare vor fi de acord că un asemenea rezultat nu este posibil fără unele abateri de la regulile moralei.

Metoda

“ Pentru a risipi anumite temeri și pentru a arăta limpede că acest raport (astfel își numește el *Iadul organizat*) nu va deveni în nici un caz un act de acuzare

împotriva anumitor deținuți care ocupaseră o poziție dominantă în lagăr, l-am citit (la începutul lunii mai 1945, de îndată ce a fost pus pe hârtie, pe când nu lipseau decât ultimele două capitole dintr-un total de douăsprezece), unui grup de cincisprezece persoane care aparținuseră conducerii clandestine⁸⁰ a lagărului, sau care reprezentau anumite grupări politice de deținuți. Aceste persoane i-au aprobat exactitudinea și obiectivitatea.

Au asistat la această lectură :

1. Walter Bartel, comunist din Berlin, președinte al comitetului internațional al lagărului.

2. Heinz Baumeister, social democrat din Dortmund care, de-a lungul anilor, aparținu-se Secretariatului de la Buchenwald, al doilea secretar al Blocului 50.

3. Ernst Busse, comunist din Solingen, **Kapo** la infirmeria deținuților.

4. Boris Banilenko, șef al tineretului comunist în Ucraina, membru al Comitetului rus.

5. Hans Eiden, comunist din Treves, prim decan al lagărului.

6. Baptiste Feilen, comunist din Aix-la-Chapelle, **Kapo** la spălătorie.

7. Franz Hackel, independent de stânga din Praga. Unul dintre prietenii noștri, fără funcție în lagăr.

8. Stephan Heymann, comunist din Mannheim, membru al biroului de informații al lagărului.

9. Werner Hilpert, centrist din Leipzig, membru al comitetului internațional al lagărului.

10. Otto Harn, comunist din Viena, membru al comitetului austriac.

11. A. Kaltschin, prizonier de război rus, membru al Comitetului rus.

12. Otto Kipp, comunist din Dresda, **Kapo** supleant la infirmeria deținuților.

13. Ferdinand Römheld, comunist din Frankfurt/Main, primul secretar al infirmeriei deținuților.

14. Ernst Thappe, social democrat, șef al comitetului german.

15. Walter Wolff, comunist, șef al biroului de informații al lagărului ”. (pp. 20-21).

Declarația inițială este suficientă pentru a compromite întreaga mărturie :

“ Pentru a risipi anumite temeri și pentru a arăta limpede că acest raport nu va deveni în nici un caz un act de acuzare împotriva anumitor deținuți care ocupaseră o poziție dominantă în lagăr... ”

Eugen Kogon a omis relatarea celor ce puteau acuza nomenclatura, limitându-și regizoriul la Direcția **SS** ! Nici un istoric [cinstit] nu va accepta vreodată acest lucru. Putem presupune, nu fără temei, că procedând astfel, Eugen Kogon plătește

⁸⁰ . Eugen Kogon folosește ba cuvântul ilegal, ba cuvântul clandestin pentru a caracteriza autogospodărirea din lagăr (*Häftlingsführung*). În realitate, autogospodărirea nu era nici ilegală, nici clandestină.(NA). [Era adică perfect legală, instituită prin legile Reichului german]. (NT).

o datorie de recunoștință celor care l-au pricopsit ca băgător de seamă la Buchenwald și cu care are interese comune de apărare în fața opiniei publice.

Pe deasupra, cei 15 magnifici citați, care au decis asupra exactității și obiectivității sale, pot fi puși la îndoială. Toți sunt comuniști sau comunizanti, chiar și cei care figurează sub titlul de social-democrați, independenți sau centriști. Dacă, din întâmplare, există vreo excepție, ea nu se explică decât prin cine știe ce obligație. Ei formează tabloul celor mai înalte personalități ale mafiei sau nomenclaturii concentraționare de la Buchenwald : decani de lagăr, *Kapo*, etc.

Consider neînsemnate și fanteziste titlurile de președinți sau membri de comitete și comiții cu care s-au împoțonot. Și le-au decernat ei între ei, în momentul eliberării lagărului de către Americani, chiar ulterior. Nu mă opresc asupra noțiunii de “ comitet ”, care este introdusă în dezbatere, deoarece am lămurit problema în altă parte : au făcut o găselniță și au reușit să o impună invocând motive foarte nobile⁸¹.

După părerea mea, cei cincisprezece nomenclaturisti au fost foarte fericiți să găsească în Eugen Kogon o pană abilă pentru a-i feciorelniza în ochii posterității.

Autogospodăria — *Häftlingsführung*

“ Sarcinile sale erau următoarele: să mențină ordinea în lagăr, să vegheze la păstrarea disciplinei pentru a evita intervenția soldaților SS, etc. În timpul nopții, sarcina lor era să-i primească pe noii veniți, ceea ce permitea suprimarea patrulelor SS, a brutalităților și a șocurilor legate de acestea. Era o sarcină dificilă și ingrata: Garda [de deținuti] a lagărului de la Buchenwald batea rar, deși oedinele pugilistice erau dese și brutale. Noii sosiți, care veneau din alte lagăre, erau înspăimântați, mai întâi, când erau primiți de garda autogospodărească de la Buchenwald, dar apoi apreciau această primire mult mai blândă decât în alte părți... Evident exista totdeauna unul sau altul în garda autogospodărească, despre care, după modul său de exprimare, se putea spune că-i un SS ratat. Nu asta însă era important. Scopul [suprem] era acela de a: MENȚINE UN NUCLEU DE PRIZONIERI IMPOTRIVA DIRECȚIEI SS. Dacă garda noastră autogospodărească nu ar fi făcut să domneasă o impecabilă aparență de ordine, ce s-ar fi întâmplat cu întreg lagărul și cu miile de prizonieri, în urma operațiilor de pedepsire, last not least, în ultimele zile înainte de eliberare ?” (p 62).

După experiența personală, primirea convoiului meu în două lagăre diferite, nu pot spune că am fost primiți mai bine la Buchenwald decât la Dora, din contră. Însă trebuie să recunosc : condițiile generale de viață în cele două lagăre nu se puteau compara. Buchenwald era un sanatoriu în raport cu Dora. Ar fi o eroare să se

⁸¹ . Cf. Prima parte, capitolul II. (NA).

creadă că acest lucru se datora diferențelor de compoziție, de structură și de convingeri politice sau filozofice dintre cele două autogospodării. Dacă ar fi fost inversate, rezultatul ar fi fost identic și într-un caz și în celălalt. În ambele cazuri, condițiile generale de viață dictau comportamentul autogospodarilor și nu invers.

La vremea de care vorbește Eugen Kogon, Buchenwaldul era la capătul evoluției sale. Totul era terminat sau aproape : serviciile erau la locul lor, totul funcționa perfect. Mai puțin expuși tracaserilor pe care le implică dezordinea, soldații **SS** ei înșiși, prinși într-un program regulat, aproape lipsit de imprevizibil, aveau nervii nu tocmai dispuși la explozie. La Dora, din contră, lagărul era în plină construcție, totul trebuia creat, totul trebuia instalat cu mijloacele limitate ale unei țări în război. Dezordinea era la ea acasă. Toate erau pe dos, Direcția **SS** inabordabilă, **Häftlingsführung**-ul nu știa ce să mai inventeze pentru a-i fi pe plac, depășindu-i adesea așteptările. La Buchenwald, violențele unui **Kapo** sau ale unui decan de lagăr, identice în mobilurile și scopurile lor, aveau consecințe mult mai puțin teribile pentru masa deținuților, într-o stare de lucruri era din toate punctele de vedere mai bună.

Ca probă suplimentară și chiar de prisos, se poate adăuga că în toamna lui 1944, lagărul de la Dora era la rândul său aproape pus la punct, astfel că, deși **Häftlingsführung**-ul nu-și schimbase întru nimic comportamentul, condițiile materiale și morale de viață deveniseră comparabile cu cele de la Buchenwald. În acel moment însă, sfârșitul războiului s-a precipitat, bombardamentele au limitat posibilitățile de aprovizionare, înaintarea Alianților pe cele două fronturi a suplimentat numărul deținuților cu cei evacuați din lagărele din Est ca și din Vest, astfel că totul a fost repus în chestiune.

Să privim mai de aproape raționamentul că pentru a menține un nucleu împotriva Direcției **SS**, era important să i te substitui, nici mai mult, nici mai puțin ! Imposibil de înțeles într-o cât tot lagărul era, împotriva Direcției **SS**. Se poate susține că ar fi fost preferabilă menținerea în viață a tuturor, pentru a-i crea dificultăți suplimentare Direcției **SS**. A tuturor, nu doar a unui nucleu la ordinele **SS** ! S-a optat pentru soluția care a salvat sau nu acest prețios nucleu, dar a trimis sigur la moarte masa deținuților. Așa cum recunosc însă Eugen Kogon și David Rousset, omenia⁸² nu era singurul criteriu avut în vedere :

⁸² . În originalul francez apare termenul **urbanité**, care nu are nevoie să fie tradus. În Franța însă, care are câteva secole bune de **urbanism** în fața noastră, termenul are un dublu sens. Cel de "omenie", pentru care am optat noi se limitează la politețe, la afabilitate, la urbanism... burghez. Dacă autorul a ales **urbanité** este pur și simplu pentru că franceza nu (mai) posedă un echivalent al omeniei noastre. Bine înțeles, ea posedă termeni ca **humain, humainement, humanisation, humanisme, humanité**... Într-o țară însă care a vândut vreme de secole oameni din Africa, desemnând înfloritoarea activitate prin substantivul feminin **traite**, derivat din verbul tranzitiv **traire**, care înseamnă "a mulge" vaca, de exemplu, acești termeni, la Sorbona, nu-s decât premise silogistice ghintuite în **Organonul** lui Aristotel. La Paris, sau în oricare alt mediu de **urbanité**, acești termeni sună astăzi mai curând a șuruburi de ghilotină, instrumentul năzdrăvan prin care, cu mai mult sau mai puțină urbanitate, s-a întreținut până de curând crezia milenară că omul ar fi măsura tuturor lucrurilor... (NT).

“ In fapt, defnuffii nu au primit niciodatã slabele rafti care le erau destinate în principiu. Mai întâi, Direcția SS lua ceea ce-i plăcea. Apoi, defnuffii care lucrau în magaziiile de alimente și în bucătării se descurcau pentru a-și lua cu vârf și îndesat partea lor. Urmasii de dormitoare, care deturnau încă o bună parte, pentru ei și pentru amicii lor. Restul era destinat nenorocitorilor defnuffi de rând ”.

(p. 107).

Precizăm : toți cei care dețineau o oarecare autoritate în lagăr erau bine plasați pentru a fura : decanul de lagăr care elibera totalitatea rațiilor, fiecare **Kapo** sau șef de bloc care se serveau copios primii, șeful de echipă sau de dormitor care tăiau pâinea sau distribuiau supa în bide, polițistul, secretarul, etc... Curios că Eugen Kogon nu menționează acest lucru.

Toți acești oameni se îmbuibau literalmente cu produsele furate și își plimbau prin lagăr mutrele înfloritoare. Nici un scrupul nu -i oprea:

“ Pentru bolnavii din infirmeria defnuffilor exista o hrană specială, numită dietă, foarte caudată ca supliment. Cea mai mare parte din ea era deturnată în folosul personalităților lagărului: Decani de Blocuri, Kapo, etc. In fiecare lagăr puteau fi întâlniți COMUNIȘTI SAU CRIMINALI CARE, TIMP DE ANI DE ZILE PRIMISERĂ, PE LÂNGĂ CELELALTE AVANTAJE, SUPLIMENTELE PENTRU BOLNAVI. Afacere fie pe bază de relații cu bucătăria bolnavilor, compusă exclusiv din oameni aparținând categoriei de defnuffi care dominau lagărul, fie pe bază de schimb de servicii. Inconturnabilii Kapo de la atelierul de croitorie, de cizmarie, de la magazia de haine sau de unelte, etc., ofereau, în schimbul hranei, ceea ce li se cerea. In lagărul de la Buchenwald, din 1939 până în 1941, aproape 40 000 de ouă au fost astfel deturnate, în chiar interiorul lagărului ”.

(p. 110-112).

În acest timp, privați de dieta lor, pe care Direcția SS le-o destinase, bolnavii de la infirmerie mureau. Explicând mecanismul hoției, Kogon îl prezintă ca un simplu aspect al “ sistemului D ”, în care-și băgau mâinile până la coate toți deținuții de pe circuitul alimentar. E vorba aici de o inexactitate și de un act de bunăvoință față de *Häftlingsführung*. Muncitorul [deținutul albină] unui *Kommando* oarecare nu putea fura : gata să-l denunțe, un **Kapo** sau un *Vorarbeiter* supravegheau îndeaproape. Cel mult putea risca, distribuirea rațiilor fiind făcută, să ia ceva de la vreunul din tovarășii de nenoroc. Cât despre **Kapo** sau *Vorarbeiter*, ei se concertau pentru a lua din ansamblul rațiilor, înainte de distribuire. O făceau cu cinism și rămâneau nepedepsiți, deoarece era imposibil să fie denunțați altfel decât pe cale ierarhică. Ei erau ierarhia, ei furau ! Pentru ei înșiși, pentru amicii lor, pentru funcționarii de autoritatea cărora le depindea postul, pentru eșaloanele de vârf ale nomenclaturii, pentru superiorii SS a căror protecție și-o asigurau ori și-o păstrau astfel.

În ce privește dieta bolnavilor, prea cinstitul **Kapo** de la infirmerie, care a certificat exactitatea și obiectivitatea mărturiei lui Kogon!, fura o bună parte din

ea, pentru colegii săi și pentru comuniștii acreditați⁸³. În timpul sejurului meu la Buchenwald, în fiecare dimineață trebuia păstrată o cantitate de lapte, în jur de un litru, din când în când și alte bunătăți pentru Erich, șeful Blocului 48. Dacă raportăm această operație la scara lagărului, putem măsura deja cantitatea de lapte de care bolnavii de la infirmerie erau astfel privați. În comparație, șterpelitul relativ minor de pe circuit era nesemnificativ.

Că era vorba de meniul obișnuit sau de dietă, bolnavi sau nu, deținuții aveau două motive în plus pentru a muri : cota Direcției **SS**⁸⁴ și cota nomenclaturiștilor. Erau aceleași două motive sau cauze de unde porneau toate loviturile și necazurile. În aceste condiții, cei mai mulți deținuți preferau să aibă de-a face direct cu cadrele **SS**. Orice **Kapo** fura peste măsură și lovea peste măsură, altfel nu ar fi putut fi pe placul **SS**-ului. Rar se întâmpla ca o simplă admonestare din partea unui soldat sau ofițer **SS** să nu antreneze, pe deasupra, o ploaie de lovituri din partea incontestabilului **Kapo**.

Argumentele

Argumentele care justifică tendința salvării unei elite cu orice preț și înaintea oricărei alte priorități nu sunt mai edificatoare decât faptele.

“ Ce s-ar fi întâmplat cu întregul lagăr în momentul Eliberării ? ”.

se întreabă de la bun început Eugen Kogon cu groază. Din cele prezentate până acum rezultă că nu s-ar fi întâmplat nimic rău : lagărul în întregul lui ar fi avut un motiv mai puțin să piară dacă această nomenclatură nu ar fi existat. Nu-i suficient să adaugi :

“ Astfel că primele tancuri americane, venind dinspre Nord-Vest, au găsit Buchenwaldul eliberat ”
(p. 304).

și să pui meritul pe seama autogospodarilor nomenclaturiști, pentru ca afirmația să fie adevărată. După o astfel de logică s-ar putea spune la fel de bine că Americanii venind dinspre Nord-Vest au intrat într-o Franță eliberată, ceea ce ar fi ridicol ! Adevărul este că trupele **SS** au fugit din fața ofensivei americane și că, încercând să ducă cu ei un număr cât mai mare posibil de deținuți, au lansat nomenclaturiștii cu bastoanele la vânătoare de oameni prin lagăr.

⁸³ . Nu toți comuniștii erau acreditați, înscăunați. Unii dintre ei erau oameni cinstiți, care se pierdeau în masa deținuților, cu care împărțeau cele bune și cele rele. (NA).

⁸⁴ . Soldații și ofițerii **SS** nu-și pierdeau timpul să fure ei înșiși, sau o făceau cu multă timiditate. Era suficient să închidă ochii, să lase să se fure în contul lor. În acest fel erau serviți mai vârtos, mai prompt, și nici nu se putea spune că au furat ! (NA).

Grație lor, operațiunea s-a făcut cu un minim de dezordine. Dacă, printr-o miraculoasă întâmplare, ofensiva Americanilor ar fi fost stopată în fața lagărului de o vigoasă contra-ofensivă germană ce ar fi schimbat soarta războiului, raționamentul lui Eugen Kogon sugerează perspectiva ce transpare în următoarele cuvinte :

“ Direcțiile SS ale lagărelor nu erau capabile să exercite asupra zecilor de mii de deținuți decât un control exterior și sporadic ” (p. 275).

Altfel spus, într-o Germanie victorioasă, fiecare dintre nomenclaturiștii lagărelor ar fi putut invoca devotamentul și contribuția sa personală la menținerea ordinii, pentru a obține eliberarea. Nu mai puțin, textul de mai sus s-ar fi putut publica fără a i se schimba o virgulă.

“ Printr-o luptă neîntreruptă, trebuia distrusă și făcută inoperantă metoda SS care amesteca diversele categorii de deținuți, întrefinând adversitățile naturale și provocând altele artificiale. Motivele acestei lupte erau clare pentru “ roșii ”. “ Verzi ”, aveau alte rațiuni decât cele politice, ei nu doreau decât frâu liber practicilor lor obișnuite: corupție, șantaj, avantaje materiale. Orice control le era insuportabil, mai ales cel din chiar interiorul lagărului ”

(p. 278)

Orice metodă ar fi folosit SS-ul, ea trebuia necesarmente să devină inoperantă câtă vreme era practică de alții în același scop, contra acelorași inamici și sub aceeași formă. Mai mult : Nu numai inoperantă, ci chiar inutilă, căci soldații SS nu ar mai fi avut nici o nevoie să lovească, câtă vreme cei cărora ei delegaseră această putere loveau mai bine decât ei înșiși. Nu ar mai fi avut nevoie nici să fure pentru că aleșii lor erau mai experți în materie iar câștigul era același, dacă nu chiar mai substanțial. Nu ar mai fi avut nevoie nici să ucidă la foc mic pentru că alții o făceau în contul lor, ordinea rezultată fiind cu atât mai seducătoare.

Pe de altă parte, n-am observat niciodată ca intervenția birocrăției concentraționare să fi șters adversitățile naturale, nici ca diversele categorii de deținuți să fi fost mai puțin amestecate decât fusese decis de SS.

Metodele folosite, nu erau adecvate scopului urmărit și mărturisit, care nu era de a divide pentru a conduce. Acest principiu aplicat de orice putere doritoare să dureze, era valabil și pentru *Häftlingsführung* și pentru SS. În vreme ce Direcția SS opunea nediferențiat masa deținuților celor pe care îi alesese pentru a-i guverna, nomenclatura auto-gospodărească miza pe nuanța politică, natura delictului și pe selectarea unui nucleu de o anume calitate.

Ceea ce este amuzant (la distanță !) în această teză, este distincția ce se face între “ roșii ” și “ verzi ” la putere, acuzarea acestora de pe urmă de corupție, șantaj și iubire de arginți. “ Roșii ” ce făceau, în ce-i privește, dacă nu exact acestea toate ? Pentru deținutul de rând, care era diferența, câtă vreme el nu o putea măsura pe un rezultat concret ?

Intr-o lume bizantinizată după câteva decenii de învățământ mic-burghez, juxtapunerea unor propoziții abstracte capătă mai multă importanță decât

nemiloasa înlănțuire a faptelor. O morală care, pentru a stabili un contrast între delictul de drept comun și delictul politic, are nevoie de a presupune o diferență de substanță între cei vinovați, nu pregătește nici o identitate de mobiluri comportamentale la unii și la ceilalți, indiferent de circumstanțe. Ea favorizează excesiv neglijarea influenței mediului (într-un mediu care pune zilnic viața în pericol), a reacțiilor celor mai dezinteresați și mai ireproșabili indivizi, dacă i-am transplanta acolo. Este ceea ce s-a întâmplat în lagărele de concentrare germane : necesitățile luptei pentru supraviețuire, dorințele mai mult sau mai puțin mărturisite, au luat-o înaintea tuturor principiilor morale. La bază era dorința de a trăi sau de a supraviețui. La cei mai puțin scrupuloși, ea s-a dublat de nevoia de a fura hrană, apoi de a se organiza pentru a fura mai bine. Cei mai abili în a se organiza pentru a se hrăni mai bine (politicii “ roșii ”, deoarece operațiunea cerea mai multă îndemânare decât forță) au fost cei mai capabili pentru a cuceri puterea, fiind mai bine hrăniți. Ei au fost de asemenea și cei mai puternici în a o păstra, fiind cei mai abili din punct de vedere intelectual. Nici un principiu moral, în sensul normal, din lumea neconcentraționară, nu a intervenit în această înlănțuire de fapte, altfel decât prin absență.

După care se poate scrie:

“ In fiecare lagăr, defnuffi politici se străduiau să pună mâna pe aparatul administrativ sau, dacă era cazul, luptau pentru a-l păstra. Aceasta pentru a se apăra prin toate mijloacele împotriva Direcției SS, nu doar pentru a duce dura luptă pentru supraviețuire, ci și pentru a ajuta, în măsura posibilului, la dezagregarea și prăbușirea sistemului. In multe lagăre, șefii defnuffilor politici au dus, ani de zile, o muncă de acest tip, cu o admirabilă perseverență și cu un total dispreț al morții ”
(p. 275).

Însă oricât de laudativă ar fi această decontare, ea nu reușește să mascheze faptul că asimilează toți deținuții politici (chiar și pe cei care nu au căutat niciodată să exercite vreo autoritate asupra tovarășilor lor de suferință) celor mai puțin scrupuloși dintre ei. Nici mărturisirea : Pentru a se apăra prin toate mijloacele... Iată ce putea însemna prin toate mijloacele: *“ Când SS-ul cerea nomenclaturii să facă o selecție a defnuffilor “inapți să trăiască”⁸⁵, pentru a-i ucide, și când un refuz ar fi putut însemna sfârșitul puterii roșilor și reînțoarcerea verzilor, atunci trebuia să fii gata să-ți asumi acest păcat. Nu exista decât alegerea între o participare activă la această selecție și o probabilă retragere a responsabilităților în lagăr, ceea ce putea avea consecințe și mai rele. Cu cât faceai apel mai mult la conștiință, cu atât era mai greu de luat decizia. Cum aceasta trebuia luată fără întârziere, era mai bine să fie încredințată unor temperamente robuste, pentru a nu ne transforma cu toții în martiri, și a trăi ca martori ”*
(p. 327).

Am arătat deja că nu era vorba de a selecționa inapții să trăiască, ci inapții să muncească. Nuanța este sensibilă. Dacă vrem să o neglijăm cu orice preț, era mai

⁸⁵ . Intre ghilimele din textul de origine. (NA).

bine să se riște o retragere probabilă⁸⁶ a responsabilităților în lagăr, decât să-ți încarci conștiința cu această participare activă, totdeauna zeloasă în practică. “ Verzii ” ar fi revenit la putere ? Și după aceea ? Mai întâi, nu aveau capacitatea să o păstreze. Apoi, chiar și în acest caz, nu ar fi dat dovadă de mai mult zel în ceea ce privește masa deținuților. N-ar fi desemnat un număr mai mare de inapți și nu ar fi ținut mai puțin cont de calitate deoarece, în aceste selecții, “ roșii ” nu se sinchiseau mai mult de culoarea politică decât “ verzii ”, dacă *Häftlingsführung*-ul nu era interesat de vreunul dintre ai săi. Dacă trebuia să-ți asumi același păcat în fața moralei, pentru ce să le iei puterea “ verzilor ” și să o păstrezi împotriva lor ? Verzii fiind la putere, este posibil ca inapții selecționați, câțiva, să nu fi fost aceiași. Nimic nu s-ar fi schimbat în ceea ce privește numărul, care era determinat de statistica generală a muncii, după posibilitatea materială a lagărului de a suporta un număr mai mic sau mai mare de ne-lucrători. Eugen Kogon însuși n-ar fi avut poate posibilitatea să devină sau să rămână secretarul intim al medicului-căpitan *SS* Dr. Ding-Schuller. Aruncat în masa deținuților, pus în situația de a fi lovit, de a-i fi foame, poate ar fi căzut și el în rândul inapților. Foarte probabil, alți cincisprezece magnifici i-ar fi blagoslovit mărturia. Atunci s-ar fi produs cea mai de neimaginat dintre catastrofe, iar eventualitatea... “ *de a nu ne transforma cu tofii în martiri și de a trăi ca martori* ” (Deja citat)... nu s-ar mai fi realizat.

Ca și cum în fața istoriei era musai ca cei din banda lui Kogon să ajungă martori, mai degrabă decât alții (decât Michelin de Clermont-Ferrand, decât François de Tesson, decât Doctorul Seguin, decât Crémieux, decât Desnos)⁸⁷, căci acei “ *noi* ” și acei “ *tofi* ” nu se referă decât la privilegiații din *Häftlingsführung* și nu la toți deținuții politici care constituiau practic adevărata masă. Autorului nu îi trece prin cap nici un moment că, mulțumindu-se să mănânce mai puțin și să lovească mai puțin, birocrăția concentraționară ar fi putut salva aproape totalitatea deținuților, ceea ce nu ar fi prezentat astăzi decât avantaje prin aceea că ar fi fost și ei martori. Iată că un om atât de în temă, care așează de altfel o anumită cultură, a putut ajunge la asemenea mizerabile concluzii ! Aceasta se datorează faptului că a vrut să judece indivizii și evenimentele lumii concentraționare cu unități de măsură exterioare acesteia. Când pe baza criteriilor morale occidentale, judecăm ceea ce se petrece în Rusia sau în China, comitem aceeași eroare, rezultatul fiind acela că nu înțelegem nimic din ce se petrece acolo⁸⁸. În anumite puncte din lume

⁸⁶ . Retragere probabilă, nu sigură. (NA).

⁸⁷ . Numele câtorva deținuți morți. Recunoaștem între ei pe Dr Seguin, cel care n-a fost recunoscut drept medic de către nomenclatura comunistă și care a murit la Carieră. (NT).

⁸⁸ . Nu-i o noutate că Occidentul judecă potrivit unei optici *sui generis*. Autorul nu ne spune ce s-ar fi întâmplat dacă chiar în Occident, fiecare popor ar fi fost lăsat să-și facă ordinea lui, să creeze liber tipul de om către care aspiră. În *Responsabilii celui de al doilea Război mondial*, carte scrisă în ultimii ani de viață, Rassinier răspunde, măcar parțial, la această întrebare. Ca francez și ca fiu al unei anumite epoci, era departe de a-i iubi pe nemți. Omenia și probitatea intelectuală l-au ajutat să depășească acest complex, să-i judece pe nemți cinstit și just. Potrivit concluziilor cărții la care facem referință, Germania a suportat războiul, nu l-a provocat. Istoriografia post sovietică recunoaște și ea acest lucru: la 22 iunie 1941, când Germania atacă Uniunea Sovietică, ea nu face decât să defanseze cu două săptămâni ofensiva sovietică în plină pregătire la acea dată. Cf. Suvorov, *Spargatorul de ghiațe* (NT).

s-a creat o anumită Ordine care, pusă în practică, a condus la un tip uman ale cărui concepții sociale de viață și al cărui comportament individual sunt diferite, chiar opuse la ceea ce noi suntem dispuși să admitem. Tot așa și în lagărele de concentrare. Zece ani de practică concentraționară au fost suficienți pentru impunerea ordinei funcție de care trebuie să judecăm totul. Această ordine, mai ales, a dat naștere unui nou tip de om, ceva între deținutul de drept comun și deținutul politic, primul pervertindu-l pe cel de al doilea, coborându-l la nivelul său, fără ca el însuși să se lase prea mult influențat de “ conștiința ” acestuia. Din acest punct de vedere, lagărul era bine adaptat din chiar concepția sa inițială. Lagărul este acela care a imprimat deținuților de toate culorile reacțiile lor și nu invers. Față de această constatare și în măsura în care se va admite că ea nu este o simplă construcție spirituală, morala non-concentraționară poate interveni pentru a ierta, nu însă și pentru a justifica.

Comportamentul Direcției SS

Să comparăm următoarele două afirmații :

1. “ Deținuții care își maltratau camarazii sau îi loveau până la moarte nu erau pedepsiți de către Direcția SS, trebuind să fie lichidați de justiția deținuților ”

(p. 98)

2. “ Dimineața, un deținut a fost găsit spânzurat într-un bloc. Din anchetă a rezultat că spânzuratul a murit după ce a fost crunt bătut și călcat în picioare, că ucigașul, șef de dormitor ce acționa din ordinul decanului de bloc Osterloh⁸⁶, nu-l spânzurase decât pentru a simula o sinucidere. Victima nu avea altă vină decât aceea de a fi protestat contra unui furt de pâine de către cel care avea să-i devină călău. Direcția SS a lagărului a reușit să mușamalizeze afacerea și să repună ucigașul pe funcția lui de șef de dormitor. Nimic nu se schimbase ”

(p. 50).

Este adevărat. În general, Direcția SS nu intervenea în disputele și certurile deținuților între ei. Nu ne puteam aștepta la justiție din partea ei. Nici nu putea fi altfel, căci :

“ Ea ignora cu desșvârșire ceea ce se petrecea dincolo de sârma ghimpată care o separa de deținuți ”.

(p. 275).

Bine înțeles, nomenclaturistii din *Häftlingsführung* făceau tot ce depindea de ei pentru ca Direcția SS să nu afle ce nu trebuia. Erijându-se în veritabilă justiție a deținuților, nomenclatura lua cele mai aberante decizii, știind bine că nimeni nu le putea ataca, căci numai ea era în măsură să facă apel la Direcția SS. Un astfel de apel nu intervenea decât atunci când nomenclatura se simțea amenințată, aceasta fiind singura ei posibilitate de a-și consolida legitimitatea în primejdie. În rest, nomenclatura nu avea nici un interes să provoace intervenția direcției SS, știind

⁸⁹ · Osterloh era un deținut politic “ verde ”, ceea ce și explică faptul că acestui incident i-a fost atribuită o valoare de exemplu. (NA).

foarte bine că aceasta va fi mai puțin severă decât ea. Ori, acest lucru i-ar fi scăzut enorm printre deținuți autoritatea și capacitatea de a governa lagărul, lucru ce ar fi determinat, mai devreme sau mai târziu retrogradarea și înlocuirea ei. Toate acestea se rezolvau printr-un compromis. Nomenclatura făcea astfel ca orice situație să rămână în incinta delimitată prin sârma ghimpată, ea fiind cea mai interesată întru menținerea etanșeității acestui ecran protector. La rândul ei, Direcția SS nu aspira să cunoască toate detaliile bucătăriei deținuților și nici nu avea interesul să detroneze nomenclatura câtă vreme ordinea și disciplina păreau ireproșabile. Dacă Osterloh ar fi apaținut coteriei “ roșii ”, nimic nu ar fi ajuns la urechile Direcției SS. Deținutul în cauză ar fi fost declarat “ sinucis ”, lucru care nu ar fi creat nici un fel de probleme. Osterloh era însă “ verde ” și reprezenta o ultimă parcelă de putere în cadrul coteriei sale. Coteria “ roșie ” nu l-a denunțat decât în speranța lichidării celei “ verzi ”, astfel încât întreaga putere să-i revină numai ei. Direcția SS nu a dat curs dorinței coteriei “ roșii ”. Tocmai în asta consta Ordinea SS: un șef de bloc, chiar vinovat, nu trebuia suspectat și cu atât mai mult pedepsit pentru o simplă reclamație venită de jos. Ea ar fi luat aceeași decizie dacă Osterloh ar fi fost “ roșu ”, iar reclamația “ verde ”. Culoarea deținuților nu conta pentru ea. Putem inversa termenii problemei, făcând din acuzat victimă și din victimă ucigaș. În acest caz, nomenclatura însăși ar fi judecat precum Direcția SS. Fără să-și bată capul cu culoarea lui Osterloh în persoană, ea s-ar fi considerat amenințată în prerogativele ei și ar fi semnalat evenimentul Direcției SS cerând o sancțiune exemplară — mai puțin desigur în situația mult mai probabilă că ar fi aplicat chiar ea pedeapsa și abia apoi ar fi cerut aprobarea superiorilor SS. În prima eventualitate, SS-ul transmitea dosarul la eșalonul superior și aștepta decizia acestuia (nu mai vorbesc de reclamațiile care veneau de peste tot în vreme ce ucigașul era în așteptare la Bunkăr⁸⁷). În al doilea caz, adică în situația că nomenclatura ar fi aplicat ea însăși pedeapsa, Direcția SS nu ar fi avut alta de făcut decât să aprobe decizia nomenclaturii, evitând astfel explicațiile și justificările față de eșalonul superior. Ambele cazuri sunt perfect compatibile cu ordinea revăzută și corijată în sensul Direcției SS. În ce privește afacerea Osterloh, căreia “ roșii ” îi imprimaseră în mod imprudent caracterul unei dezbateri de conștiință și de onestitate ce punea Direcția SS în dificultate, eșalonul superior din Berlin a cerut atâtea informații și a creat atâtea dificultăți încât ierarhia SS Buchenwald abia a reușit să o mușamalizeze. Se înțelege că direcțiile SS din lagăre evitau astfel de situații în raporturile lor cu superiorii SS din Berlin. Tot felul de neajunsuri și de inconveniente puteau rezulta de aici, inclusiv transferarea disciplinară în alte unități, măsură ce implica incalculabile consecințe în timp de război. Berlinul era ținut într-o ignoranță totală. Direcțiile SS din lagăre reglau problemele pe loc, neinformând Berlinul

⁹⁰. Bunkărul era închisoarea interioară din lagăr. După Kogon, (p. 74), Bunkărul este invenția lui Richter, primul decan al lagărului, într-o vreme când Direcția SS nu se gândea la așa ceva. (N. A).

decât de ceea ce nu putea fi ascuns în nici un fel⁸⁸. Pentru cei ce cred că exagerăm, iată un alt text ce privește lagărul de la Buchenwald :

“ Vizitele eşaloanelor superioare **SS** în lagăre erau frecvente. Cu această ocazie, Direcțiile locale **SS** recurgeau la o metodă foarte originală : disimulau, pe de o parte, tot ceea ce nu trebuia văzut și exhibau, pe de alta, ceea ce le convenea. Se ascundea cu grijă și din timp tot ceea ce putea trăda faptul că deținuții erau uneori torturați. Faimoasele “ șevaleturi ” care în mod normal se găseau pe locurile de apel erau cu grijă ascunse într-o baracă până după plecarea superiorilor. Cu ocazia unei vizite neașteptate, “ șevaletul ” și alte instrumente de tortură nu au putut fi asunse la timp. Unul dintre vizitatori a avut curiozitatea să întrebe la ce servește curiosul instrument. Fără măcar să clipească, șeful de lagăr [deținut] a răspuns că este vorba de un utilaj de tâmplărie ce servește pentru executarea unor comenzi speciale. Spânzurătoarea și piua de care se agățau deținuții erau de asemenea ascunse cu grijă. Vizitatorii nu puteau vedea decât locurile model pregătite cu grijă : infirmeria, cinematograful, bucătăria, biblioteca, magazinele, spălătoria, bordelul, ferma agricolă. Dacă vizitatorii ajungeau să intre într-un bloc de locuit, acesta nu putea fi decât cel în care locuiau frizerii și alte slugi privilegiate ale Direcției **SS**. Aceste blocuri era bine îngrijite, fără să fie vreodată suprapopulate. În grădina de zarzavat sau în atelierul de sculptură, vizitatorilor **SS** li se distribuiau cadouri drept amintiri ”. (p. 258)

Textul următor ne spune cine erau acești vizitatori :

“ Erau vizite oficiale și vizite particulare. Ultimele erau deosebit de frecvente pe timpul vacanțelor, când ofițerii **SS** prezentau lagărul prietenilor și familiilor lor. Majoritatea acestora aparțineau ei înșiși ierarhiei **SS**, **SA**, poliției sau armatei (*Wehrmacht*). Vizitele oficiale erau de mai multe feluri. În mod frecvent veneau noile promoții de polițiști sau de jandarmi, dintr-o școală din vecinătate. Bine înțeles, veneau adesea și promoțiile de aspiranți **SS**. După începutul războiului, vizitele ofițerilor din armată au devenit și mai frecvente, mai ales ale celor din aviație. Din când în când veneau și vizitatori civili. Într-o zi a sosit o delegație de tineri din țările fasciste care veniseră la Weimar pentru un congres cultural oarecare. Veneau de asemenea tineri aparținând organizației oficiale a tineretului hitlerist. Uneori veneau vizitatori de marcă, de exemplu gauleiterul Saukel, prefectul de poliție din Weimar Hennike, prințul Wadeck Pymont, contele Ciano, ministru de externe al Italiei, comandanți de circumscripții militare, Doctorul

⁹¹ . Cei ce consideră că exagerez sunt rugați să se raporteze la cazul fundației “ Mama și Copilul ” din Versailles, deja amintit. În Franța, Ministerul Justiției și al Educației Naționale ignoră ce se petrece în închisori și case de corecție pentru copii. Regulile de disciplină din închisori și școlile speciale violează constant instrucțiunile oficiale. Opinia publică află câte ceva cu ocazia scandalurilor periodice. Situație identică în toate țările lumii : există medii aparent onorabile ce se întrepătrund și unde, ca în exemplul cu regimentul și colonelul, cel ce decide este în ultimă instanță caporalul. La limitele acestor “ medii onorabile ” se găsesc popoarele din colonii. Ministerul coloniilor și Ministerul de Război, de care depind acestea, nu cunosc comportamentul subordonaților lor la fața locului, pe care îi responsabilizează prin circulare umanitare la zile mari. (NA).

Conti și alții. Acești vizitatori de marcă rămâneau adesea până la apelul de seară ”.
(p. 257)

Așa dar, Eugen Kogon recunoaște că se ascundeau cu grijă urmele a tot ce ar fi putut aminti violența, bătaia și tortura. Acestea erau ascunse nu numai vizitatorilor străini sau oarecare ci mai ales înaltelor personalități **SS** și ale celui de al III-lea Reich. Imi închipui că dacă aceste personalități ar fi vizitat lagărele de la Dachau sau Birkenau, li s-ar fi furnizat, cu privire la camerele de gazare, același gen de explicații ca pentru “șevaletul” de la Buchenwald. Ajunși aici, pun întrebarea următoare : după cele pe care le-am văzut, cine mai poate crede cu adevărat că ororile din lagărele de concentrare germane făceau parte dintr-un plan bine pus la punct *în înaltele sfere* ale Germaniei hitleriste ? În măsura în care, în ciuda faptului că lucrurile de acest fel li se ascundeau, autoritățile centrale din Berlin simțeau totuși că ceva scârțâie la nivelul administrației lagărelor, ele nu întârziu să ceară explicații și să impună directorilor **SS** din lagăre revenirea la ordine. Iată unul dintre aceste apeluri la ordine, emanând de la șeful Secțiunii D care, la data de 4 aprilie 1942 stipula următoarele :

“ Șeful **Reichführer SS** și șef al Poliției germane a ordonat ca bătaia la fund sau bastonada, atât pentru bărbații cât și pentru femeile în închisoare preventivă, să nu se aplice pe popoul gol decât în cazurile când în mod expres este considerată *agravată*. În toate celelalte cazuri, bastonada trebuie aplicată ca și până acum, conform instrucțiunilor anterioare ale **Reichführer-ului SS** ”.

Eugen Kogon, care citează această circulară emanând de la **Reichführer-ul SS** Heinrich Himler, adaugă :

“ În principiu, înainte de a aplica bastonada, Direcția **SS** a lagărului trebuia să ceară aprobarea Berlinului. În plus, medicul lagărului trebuia să certifice soldatului **SS** însărcinat cu această misiune că deținutul este perfect sănătos. Practic, regula s-a aplicat altfel, și încă până la sfârșit. Se atășa deținutul pedepsit pe “șevalet” și i se aplicau câte lovituri se nimereau. [Între timp se cerea aprobarea la Berlin]. După ce aceasta sosea, se trecea la reexecutarea pedepsei, de data asta în mod oficial ”.
(p. 99)

De regulă, bastonada era aplicată pe fundul gol. Tocmai pentru a lupta împotriva acestui abuz, și nu pentru a agrava pedeapsa, **Reichführer-ul** Heinrich Himler expediase în lagăre circulara pe care am văzut-o. Putem considera barbar⁹² faptul

⁹² . Bastonada nu are nimic de-a face cu barbaria. Barbarii s-au produs la Dresda, la Hiroșima, la Nagasaki, la Pitești, în întregul Gulag... Barbarii nemaivăzute au loc contra poporului palestinian, căruia i se fură țara de sub picioare... Barbarii sunt parodiile judiciare ce coafează crime rituale : cazul Nuremberg, asasinarea Mareșalului Antonescu și altele. A aplica unui delicvent un număr de lovituri pe fundul acoperit sau descoperit reprezintă o pedeapsă părintească, destinată să-i bage mințile în cap. Ea s-a practicat, și se va practica. Suprimarea ei este o ipocrizie. S-au introdus pedepse “ științifice ”, uneori diabolice, s-a generalizat și oficializat tortura sistematică (Israel). Acolo unde bastonada necesită o circulară din partea numărului doi sau trei din stat, unde ea nu poate avea loc fără aviz medical, și de la Berlin, acolo nu se pot petrece abuzuri prea mari. Bastonada și-a arătat virtuțile. S-ar fi impus după revoluția din 1989. Vreme de 45 de ani, lumea asistase, tremurase, aplaudase comunismul. O măsură socială sănătoasă ar fi fost bastonarea nomenclaturii mărunte : secretarii **BOB** din întreprinderi, profesorii de științe sociale și toți mâncătorii de rahat,

că bastonada făcea parte dintre pedepse. Aceasta este o altă problemă. În Germania, unde până la sfârșitul primului Război mondial (1918), această pedeapsă putea fi aplicată oricui, și unde, sub numele de *Schlague*, era considerată drept pedeapsa cea mai nevinovată, nu este de mirare că a fost menținută de regimul hitlerist pentru marii delicvenți. Republica de la Weimar nu se sfiise nici ea, se pare, să aprecieze [virtuțile-i pedagogice rupte din rai]. Într-o țară ca Franța, unde nenumărate circulare au confirmat și răscornit, de peste un secol, suprimarea acestei pedepse, milioane de negri continuă să fie expuși și o încasează efectiv pe fundul gol, mai ales că, ghinionul lor, trăiesc în regiuni atât de calde că ar trebui să se îmbrace special pentru a urca acoperiți pe *Calul balan* ! Într-o altă circulară, datată 28 decembrie 1942, (înregistrată în cartea de circulări secrete sub numărul 66/42 – Referință D/III/14h/82.42.Lg/Wy, semnată de generalul *SS* și *Waffen SS* Kludre), Oficiul central de Gestiune economică ordonă :

“ Medicii lagărelor trebuie să supravegheze îndeaproape hrana deținuților. De comun acord cu administrația lagărelor, ei trebuie să prezinte comandantilor acestora propuneri concrete de ameliorare, care nu trebuie să rămână literă moartă. Medicii lagărelor sunt obligați să controleze aplicarea lor zi de zi ”.

(p. 111).

“În fiecare lagăr, trebuie ca rata mortalității să scadă simțitor, astfel ca numărul deținuților să se apropie de nivelul exigențelor *Reichführer*-ului *SS*. Medicii șefi ai lagărelor nu trebuie să neglijeze nimic, nu trebuie să economisească nici un efort pentru a răspunde acestor exigențe. Cel mai bun medic într-un lagăr nu este acela care se remarcă printr-o duritate ne la locul ei, ci acela care prin îngrijirea sănătății muncitorilor menține la cel mai înalt nivel posibil capacitatea de muncă pe fiecare șantier ”.

(p. 111 și 141, citat de două ori)

Există probabil și alte documente în sprijinul tezei pe care o susțin. Ele dorm în arhivele germane sau, dacă au fost identificate, încă nu au fost publicate. Metoda folosită pentru a lumina acest aspect este cu adevărat bizară. Un singur exemplu : sub titlul *Bufonul nu râde*, David Rousset a publicat o culegere de documente relative la atrocitățile germane în toate domeniile. El este însă absolut mut asupra celei de a doua circulari, pe care am văzut-o mai sus. Motivul : aceasta îi distruge în mare parte argumentația. Pe prima o citează, este adevărat, dar îi denaturează complet sensul⁹³. Din acest punct de vedere, dacă trebuie să fim atenți în ce pri-

gardieni din închisori, anumiți milițieni și funcționari din aparatul judiciar, anumiți securiști. Suficient să-i scoți în piața publică, în zi de sabat, și să-i tratezi la... obrazul lor! Domnii profesori, de exemplu, care o viață întreagă și-au mințit elevii cu retribuția după nevoi și alte bazaconii, care acum continuă cu Holocaustul și *Shoah* ! Neamul românesc a suferit teroarea iudeo-comunistă iar acum este acuzat de crime imaginare tocmai de călăii lui de ieri. Istoricii “ noștri ” nu-s istoricii noștri câtă vreme sunt în slujba minciunii, a dușmanului. O sfântă bastonadă, prin tragere la sorți, nu ar strica întregului Institut de Istorie Recentă, în frunte cu venerabilul Andrei Pippidis. (NT).

⁹³ .David Rousset a făcut mult caz de o ordonanță a celui de al III-lea Reich cu privire la protecția broaștelor. Nu a găsit nimic mai inteligent decât să compare textul acestei ordonanțe cu regimul impus lagărelor de concentrare. Trebuie oare să amintesc aici că Republica Franceză a promulgat culegeri întregi de legi cu privire la protecția broaștelor, a peștilor, etc, care an de an se reper-

vește explicațiile și interpretările lui Eugen Kogon, nu mai puțin trebuie să-i mulțumim că a pus degetul pe rană, chiar dacă a făcut-o, după cum este probabil, aproape împotriva voinței sale.

Personalul Sanitar

“ In primii ani, personalul sanitar era total incompetent. Treptat însă, acest personal a dobândit o mare experiență practică. Primul *kapo* de la infirmeria din Buchenwald era tipograf de meserie. Walter Kramer, succesorul său, personalitate puternică și om de curaj era un foarte bun muncitor și organizator. Cu timpul a devenit un remarcabil specialist în răni și operații de tot felul. Prin poziția sa, titularul demnității de *kapo* al infirmeriei avea, în toate lagărele, o influență considerabilă asupra condițiilor generale de viață. DEȚINUȚII NU PROMOVAU NICI ODATĂ UN [MEDIC] SPECIALIST PE ACEASTĂ FUNCȚIE⁹⁴, DEȘI LUCRUL AR FI FOST POSIBIL ÎN NENUMĂRATE LAGĂRE. DEȚINUȚII AU PREFERAT TOTDEAUNA CA INFIRMIER O PERSOANĂ ABSOLUT DEVOTATĂ PĂTURII CONDUCĂTOARE din lagăr. Atunci când, în noiembrie 1941, șeful infirmeriei, *kapo*-ul Kramer și colaboratorul lui cel mai apropiat Peix au fost împușcați, direcția infirmeriei nu a fost încredințată unui medic ci, vechiului deputat comunist din Reichstag, Ernst Busse, care, cu adjunctul lui Otto Kipp din Dresda s-au consacrat laturii strict administrative⁹⁵ a serviciului, aducând o mare contribuție la remarcabila stabilizare a condițiilor de viață. Fără îndoială, un [medic] specialist în fruntea acestui serviciu [de sănătate] ar fi condus întregul lagăr la o catastrofă, căci el nu ar fi fost capabil să domine intrigile complicate și răscomplicate care se soldau adesea prin moarte de om ”. (p. 135).

De mirare că un astfel de raționament a putut fi articulat. Și mai de mirare este că publicul a înghițit gălușca precum peștele râma. Ne-am fi putut aștepta la proteste colective irezistibile, la marșuri de indignare publică ! Pentru ca cititorul să înțeleagă mai bine cum stau lucrurile, amintesc că, la rândul său, fiecare *kapo* își alegea colaboratorii după criteriile care nu avea nimic de-a face cu competențele medicale. Acești așa ziși “ șefi ai deținuților ” reprezentau un teribil risc sanitar pentru miile și zecile de mii de prizonieri, cărora, pe deasupra, le furau hrana și adesea le îndreptau spinarea cu bâta. Fără ca Direcția *SS* să o oblige întru nimic, nomenclatura și mafia autogospodărească vegheau sănătatea deținuților prin

cutează în circulări și reglementări la nivel de prefecturi ? Ar fi ușor să comparăm aceste texte privind dragostea și protecția pe care o datorăm animalelor cu realitatea copiilor abandonați în mizerie, cu soarta tristă a popoarelor coloniale și mai ales cu regimul din închisori. (NA).

⁹⁴ . Generalizarea este abuzivă. Este vorba în exclusivitate de indivizi care s-au promovat ei înșiși șefi ai deținuților, grație autorității delegate de Direcția *SS*. (NA).

⁹⁵ . Toți deținuții de la Buchenwald pot confirma că punctul de vedere al deputatului comunist Ernst Busse era decisiv în materie medicală și sanitară. (NA).

intermediul unor oameni absolut incompetenți. Tragedia începea chiar la ușa infirmeriei :

“ Când bolnavul reușea, în sfârșit, să ajungă, trebuia mai întâi să stea afară, la coadă, pe timp frumos sau în ploaie, cu pantofii curați. Pentru că examinarea tuturor bolnavilor nu era posibilă și pentru că printre ei se găseau deținuți dornici să o lase mai moale cu munca, un robust vlăjgan proceda cu conștiinciozitate la o primă selecție radicală a bolnavilor ”.

(p. 130)

Inevitabilul *kapo* era ales pentru competențele sale comuniste. La rândul lui, acesta își alegea vlăjganul nu funcție de priceperea în a localiza bolile sau bolnavii ci după cât era de robust și de priceput în a face “ curățenie ”, la nevoie de toți bolnavii, în fața infirmeriei. Pur și simplu, era ales după cum știa să bată și să se facă temut. Pentru a-și menține forța de muncă, vlăjganul primea un substanțial supliment de hrană. Infirmerii erau aleși după aceleași nobile criterii. Direcția *SS* trebuia să insiste și uneori chiar să amenințe pentru ca nomenclatura să accepte prezența unui medic în infirmerie. Lucrul nu era ușor. De aceea, Direcția *SS* era obligată să fie de față la sosirea convoaielor de noi veniți, altfel nu avea cum să descopere un medic printre aceștia. Nu mai vorbesc de umilințele și de amenințările pe care medicii trebuiau să le suporte din partea nomenclaturii de fiecare dată când conștiința lor profesională intra în contradicție cu politica și intrigile din lagăr.

Eugen Kogon însă nu vede altceva decât avantajele procedurii : *kapo*-ul Kramer devenise “ un remarcabil specialist în răni și operații de tot felul ”. Iată-l că adaugă :

“ Willi Jellineck, un prieten de-al meu, fusese patisier la Viena. La Buchenwald a devenit gropar, adică un zero în ierarhia lagărului. În calitatea sa de jidan, tânăr, bine făcut și de o forță herculeană, avea puține șanse de supraviețuire pe vremea lui Koch. Ce a ajuns el până la urmă ? Cel mai bun expert în tuberculoză, asta a ajuns ! Un practician remarcabil care a îngrijit nenumărați camarazi, inclusiv un bacteriolog de la blocul 50 ”.

(p. 324).

Dacă începem prin a închide ochii față de utilizarea și soarta pe care nomenclatura o rezerva medicilor de meserie, cărora le-a preferat pe Kramer și Jellineck, dacă facem abstracție de numărul de deținuți care au plătit cu viața și cu sănătatea lor studiile și performanțele medicale ale acestor iluștri discipoli ai lui Esculap, nu vedem de ce o astfel de remarcabilă experiență medicală și pedagogică nu ar putea fi generalizată la lumea non-concentraționară. Nu-i nevoie decât de două decrete, care ar putea fi promulgate fără întârziere. Primul ar suprima toate Facultățile de Medicină și le-ar înlocui cu școli profesionale de patisieri și de strungari (meseria lui Kramer). Al doilea decret ar expedia pe șantiere, în mine și păduri toți medicii care mișună prin spitale sau care țin cabinete, spre a fi înlocuiți cu patisieri și strungari comuniști sau cripto-comuniști.

Fără nici o îndoială, aceștia de pe urmă ar face față la modul cel mai onorabil. Cu singura condiție de a nu ține seamă de morții și de suferințele nenumărate pe care le-ar provoca ci de a-i aprecia după îndemânarea și iuțeala cu care ar rezolva intrigile politice și de altă natură la nivelul întregii societăți. Este și aceasta o manieră, printre altele, de a vedea lucrurile.

Devotament

“ De la bun început, deținuții ce lucrau în cadrul serviciilor dentare au încercat să-și ajute cât mai mult camarazii. În toate centrele dentare, asumându-și riscuri inimaginabile, aceștia lucrau clandestin diverse proteze și aparate dentare pentru cei cărora SS-ul le sfărâmasse dantura sau care își pierduseră dinții din cauza condițiilor dificile de viață ”.

(p. 131).

Lucrul este exact. Atâta doar că respectivii camarazi ajutați erau mereu aceeași: ba un *kapo*, ba un șef de bloc, ba un decan de lagăr, un secretar... Aceia dintre deținuții de rând care își pierduseră dinții pentru motivele indicate au murit fără să recupereze alții, respectiv au trebuit să aștepte eliberarea pentru a se îngriji. Clandestinitatea acestei munci este imaginară, ea comportând acordul prealabil al Direcției SS :

“ În cursul iernii 1939-1940, am reușit să pun pe picioare o sală de operații clandestină. Lucrul a fost posibil grație colaborării mai multor komandouri și a acordului tacit al doctorului Blies... ”.

(p. 132).

Dacă ținem cont că aceste instalații dentare și chirurgicale erau prevăzute pentru toți deținuții, din toate lagărele, înțelegem mai bine importanța lor. În fapt, grație complicității unor SS bine plasați, ele au putut fi deturnate întru profitul exclusiv al nomenclurii. Dacă autorii acestei deturnări frauduloase își asumau riscuri grave, văzute de jos, aceste riscuri erau cât se poate de juste !

Eugen Kogon își dă seama el însuși de fragilitatea raționamentului său :

“ În ultimul an, administrația internă de la Buchenwald era atât de bine organizată că Direcția SS pierduse practic dreptul de control asupra anumitor chestiuni de primă importanță. Obosită și depășită de împrejurări, Direcția SS închidea ochii din ce în ce mai des, abandonând din ce în ce mai mult teren în fața nomenclurii.

De această stare de lucruri profita fără excepție pătura conducătoare⁹⁶, care se identifica mai mult sau mai puțin cu forțele antifasciste active. Marea masă a deținuților nu beneficia decât excepțional și indirect, în sensul că nimeni nu se mai temea de intervenția Direcției SS din moment ce direcția deținuților luase, pe proprie răspundere și putere, măsurile necesare în interesul tuturor ”.

(p. 284)

⁹⁶ . Delicios eufemism (NA).

A spune că Direcția *SS* închidea din ce în ce mai des ochii și abandona din ce în ce mai mult teren în fața nomenclaturii pentru că era obosită și depășită de împrejurări reprezintă încă o foarte discutabilă manieră de a vedea lucrurile. În ce mă privește, sunt absolut convins că atitudinea Direcției *SS* se explică nu prin aceea că era obosită și depășită de împrejurări, ci satisfăcută de numeroasele și vizibilele probe de devotament și eficacitate în menținerea ordinii, pe care le promise din partea nomenclaturii. Direcția *SS* știa bine că putea conta pe nomenclatură în foarte numeroase cazuri și probleme.

Cât privește măsurile luate în interesul tuturor, ele evitau probabil intervenția Direcției *SS*, numai că tocmai aici este buba : acest avantaj important al nomenclaturii era nu mai puțin sursa și cauza tuturor catastrofelor care se abăteau pe capul nostru, al masei. E preferabil să ai de-a face cu Dumnezeu direct, nu cu sfinții ! De altfel, dacă puterea se consolidează în măsura în care reușește a diviza opoziția, nu mai puțin ea slăbește în măsura în care este ea însăși pradă disensiunilor. O direcție *SS* care ar fi practicat un control constant și meticolos asupra a tot ce se petrecea în lagăr, ar fi condus la neîncredere și spirit de conivență în raporturile sale cu nomenclatura autogospodărească (*Häftlingsführung*). Din punctul de vedere *SS*, așa ceva trebuia evitat cu orice preț. Nu mai puțin, acesta era și interesul nomenclaturii care, odată Rubiconul traversat, evita precum dracul tămâia primejdia de a se regăsi într-o bună zi readusă cu picioarele pe pământ, adică la nivelul masei deținuților, a muritorilor de rând. Oricare ar fi fost prețul răscumpărării colective, ea prefera practicarea celei mai josnice lingușeli și flata-riseli. Beneficiul sigur scontat era atât salvarea poziției sale dominante, în imediat, cât și posibilitatea înaltelor și subtilelor manevre ulterioare, după eliberarea care nu mai putea întârzia să vină.

Cinema, Sport

“ Odată sau de două ori pe săptămână, uneori cu lungi pauze, ni se prezentau filme de divertisment și documentare. Date fiind condițiile grele de viață concentraționară, foarte mulți dintre camarazi renunțau la acest amuzament ”.

(p. 128)

“ Una din bizareriile vieții de lagăr consta în aceea că aveam posibilitatea să facem un fel de sport, deși cu viața pe care o duceam noi, numai de asta nu ne ardea. Totuși, exista un număr de tineri care credeau în iluzia forței lor fizice și care reușiseră să obțină din partea conducerii *SS* autorizația de a juca fotbal. Slăbănogii care abia se puteau ține pe picioare, oameni descărnați și decalcificați, epuizați și pe jumătate morți asistau cu plăcere la acest spectacol ”.

(pp. 124-125).

Acești slăbănogi, descărnați, decalcificați și pe jumătate morți, pe care Eugen Kogon i-a văzut că asistau cu plăcere, în picioare, la o partidă de fotbal, sunt aceiași despre care el crede că nu mergeau la cinematograful, unde erau scaune, din cauza prea grelelor condiții de viață.

Mulți dintre deținuți nu mergeau la cinematograful întrucât atunci când ocazia se prezenta, toate locurile erau rezervate de nomenclatură. Cât privește fotbalul, situația era diferită. Terenul era în aer liber, accesibil pentru toată lumea, câmpul din jur era suficient de mare, toată lumea putea asista. Se mai întâmpla însă, uneori, că vreun *kapo* cu conștiința mai ridicată, făcea irupție printre spectatori, cu bâta în mână, spre a-i trimite la blocuri să se odihnească. După-amiaza de duminică trebuia vezi Doamne neapărat folosită pentru odihnă. Deținuții de rând nefiind capabili să înțeleagă asta singuri, se găsea câte unul cu moș să le bage mințile cu bâta în cap.

Cât despre “ tinerii care credeau în iluzia forțelor lor fizice ” și care constituiau echipa de fotbal [a lagărului], era vorba de membrii nomenclaturii sau de protejații acesteia : ei se ghiftuiau cu hrana furată din rațiile celor ce-i priveau, ei nu munceau. Ca sportivi, se păstrau doar în plină formă.

Bordelul

“ Bordelul era cunoscut sub numele pudic de *Sonderbau*⁹⁷. Pentru cei care nu dispuneau de relații, timpul de vizită era limitat la douăzeci de minute... Cât privește Direcția *SS*, scopul bordelului era tocmai de a corupe și verifica nomenclatura din fruntea deținuților. Direcția ilegală a deținuților din lagăr dăduse cuvântul de ordine de a sabota bordelul. În ansamblul lor, membrii direcției deținuților au respectat această indicație, astfel că intenția Direcției *SS* a fost dejucată ”.

(pp. 170-171)

Ca și cinematograful, bordelul nu era accesibil decât membrilor nomenclaturii (*Häftlingsführung*), singurii de altfel în situația de a-i găsi o oarecare utilitate. Nimeni nu s-a plâns verodată. Discuțiile în jurul acestei realizări nu prezintă nici un interes. Totuși, doresc să remarc că :

“ Deținuți lipsiți de moralitate, printre care un număr destul de mare de politici [nomenclaturiști], s-au dat la raporturi monstruoase cu copii [pedofilie !] ”.

(p. 236)

Nomenclaturiștii respectivi ar fi făcut mai bine să se ducă la bordel, din moment ce aveau posibilitatea. A-i lăuda pentru că au refuzat bordelul, că nu s-au lăsat corupți, devine o monstruoasă impostură din momentul în care în dosul refuzului se ascunde *pedofilia*... Direcția *SS* prevăzuse un bordel pentru fiecare lagăr de concentrare, tocmai pentru a preveni *pedofilia*.

⁹⁷ . Casă specială (NA).

Turnatoria

“ Direcția **SS** avea spioni, care o informau cu privire la evenimentele interne. Ea obținuse rezultate mai mult sau mai puțin interesante cu spioni pe fiecare lagăr aleși printre deținuții de drept comun, printre asociați și chiar printre politici ”.

(p. 276).

“ Poliția (**Gestapo**) nu recurgea decât foarte rar la spioni și turnători printre deținuți... Experiențele **Gestapo** erau atât de puțin încurajatoare încât, din fericire, nu s-a recurs la spioni și la turnători decât în foarte rare cazuri ”.

(p. 255)

Surprinzător că un procedeu care dădea bune rezultate când era utilizat de către **SS**, eșua total în mâna **Gestapo**-ului. Este adevărat că **Gestapo**-ul nu a recurs decât în mod excepțional la spioni și turnători, aceasta însă pentru simplul fapt că nu avea nici o nevoie [lagărele nefiind în competența sa]. Orice prizonier care deținea o parcelă de putere sau o funcție considera aceasta, pe bună dreptate, ca o favoare; în consecință, atitudinea sa naturală era aceea de turnător sau informator, fie direct, fie prin intermediul unei persoane interpușe. Dacă **Gestapo**-ul avea nevoie de o informație, n-avea decât să o ceară Direcției **SS**...

Dacă examinăm această problemă cu lupa, se impune concluzia că lagărele erau împânzite de o vastă rețea de turnători și de informatori. Printre aceștia exista un număr important de mizerabili care informau nomenclatura din servilitate congenitală și pentru o nimica toată : o farfurie de supă, o felie de pâine, un calup de margarină... Oricât de mari vor fi fost turnătoriile lor, din lipsă de istorici, acestea nu au intrat încă în istorie... Deasupra acestora însă se afla întreaga nomenclatură auto-gospodărească, care nu se sfia să toarne în caz de nevoie. Bine înțeles, nomenclatura (*Häftlingsführung*) era compusă din indivizi care adesea se turnau între ei. În aceste condiții, turnatoria îmbrăca foarte adesea aspecte singulare :

“ Wolf (fost ofițer **SS**, homosexual, decan de lagăr în 1942) își turna camarazii în folosul Polonezilor (era amanta unui Polonez). Într-o anumită situație, orbit parcă de năravul său, Wolf a ajuns la amenințări. Știa că un comunist german din Magdeburg urma să fie eliberat. A exprimat opinia că eliberarea s-ar putea duce pe apa sâmbetei dacă Direcția **SS** ar afla activitatea politică din lagăr a celui interesat. I s-a răspuns că **SS**-ul va afla, nu mai puțin, aventurile sale homosexuale. Cearta a ajuns la paroxism, astfel că nomenclatura a devansat acțiunea antifasciștilor polonezi, turnându-i pe toți Direcției **SS**”.

(p. 280).

Cu alte cuvinte, turnatoria nu era condamnată decât atunci când era practică de către “ verzi ”. Ea devenea un lucru normal și chiar laudativ, de îndată ce era

practicată de către “ roșii ”. “ Roșii ” erau mândri și fericiți de privilegiul lor absolut : acela de a putea lipi pe fruntea victimelor lor eticheta de *fascist* ! Ba chiar mai mult :

“ La Buchenwald, în 1941, cazul cel mai cunoscut și mai sinistru de turnătorie voluntară⁹⁸ a fost acela al emigrantului rus Grogorij Kushnir-Kushnarev, care se dădea fost general țarist. Vreme de luni de zile, el a reușit să câștige încrederea multora, după care s-a apucat să toarne Direcției *SS*, mai ales pe prizonierii ruși. Acest agent *Gestapo* avea pe conștiință moartea a sute de deținuți. Turna în modul cel mai infam⁹⁹ pe toți cei cu care era în conflict, chiar pentru motive absolut secundare... Direcția *SS* își proteja informatorul, care vreme îndelungată a scăpat cu viață numai pentru că nu a putut fi nici odată surprins singur, spre a fi lichidat. La un moment dat, grație protecției *SS*, Kushnir-Kushnarev a devenit, practic, directorul secretariatului deținuților. Instalat pe post, nu s-a mai mulțumit cu turnarea celor ce nu-i erau pe plac. S-a pus cu toate forțele să împiedice utilizarea autogospodăriei în favoarea deținuților. În sfârșit, în primele zile ale lui 1942, Kushnir-Kushnarev nu numai că s-a îmbolnăvit, dar s-a dovedit destul de stupid pentru a se duce la infirmerie. În acest fel, s-a livrat dușmanului. Cu binecuvântarea Dr *SS* Haven, care urmărea de mult timp această afacere și care era de partea “ roșilor ”, falsul general țarist a fost declarat contagios. Apoi a fost izolat, după care, câteva ore mai târziu, i s-a injectat otravă ”. (p. 276).

Acest Grogorij Kushnir-Kushnarev era probabil vinovat de cele ce i s-au reproșat. Totuși, cei care au fost pe funcția lui înainte de el, ca și cei care au ocupat-o după el, s-au comportat în același fel, și au pe conștiință aceleași crime. Lui Kushnarev nu-i lipsea decât aprobarea din partea lui Eugen Kogon. Oricum ar sta lucrurile, este dificil de admis că Direcția *SS*, prin Dr Haven, și-a asumat în mod gratuit un rol atât de important în eliminarea lui. Eugen Kogon adaugă :

“ Imi amintesc și astăzi sentimentul de ușurare cu care lagărul a aflat moartea lui Kushnarev. Vestea morții lui la infirmerie s-a răspândit cu viteza fulgerului ”.

Clanul din care făcea parte Kogon a simțit fără îndoială o ușurare, ceea ce se înțelege : funcția mortului urma să fie ocupată de o persoană desemnată de acest clan. Pentru restul lagărului nu a fost vorba de o ușurare ci numai de satisfacție : executarea sau asasinarea unui membru important al nomenclaturii era totdeauna primită cu speranță de ameliorare a condițiilor comune de viață. După câțva timp, înțelegând că nimic nu s-a schimbat, deținuții s-au pus cu prudență, în așteptarea execuției următoare. Nimănui nu-i convenea să fie sacrificat pe altarul adevărului sau al minciunii, între care nu exista nici o diferență de oroare.

⁹⁸ . Conform acestei filosofii, ar exista și o turnătorie ... involuntară ! Delațiunea concentraționară comporta nuanțe și puncte de vedere... (NA).

⁹⁹ . După Eugen Kogon ar exista deci o turnătorie mai puțin sau chiar deloc “ infamă ” ! (NA).

Transporturi

“ Se știe că, în fiecare lagăr, responsabilitatea utilizării oamenilor cădea în sarcina Biroului de statistică a muncii, compus din deținuți. La rândul lui, acest birou lucra sub ordinele șefului brațelor de muncă și al serviciului muncii. Cu anii, cererile de mână de lucru au devenit atât de importante încât Direcția **SS** nu a mai putut face față. La Buchenwald, Căpitanul Schwartz a încercat o singură dată să formeze un transport de 1000 de deținuți. După ce a ținut aproape întregul lagăr o jumătate de zi pe platforma de apel, pentru a examina fiecare om în parte, abia a reușit să formeze un detașament de 600 de oameni. Chiar și cei aleși însă, au reușit s-o șteargă pe nesimțite de la fața locului. În final, Schwartz s-a trezit de unul singur ”.

(p. 286).

În ce mă privește, nu văd inconvenientul experienței lui Schwartz. Ar fi fost de dorit ca el să se repete ori de câte ori era vorba de organizarea vreunui transport către un loc de muncă sau altul. Ideal ar fi fost ca Direcția **SS** să nu reușească organizarea nici unui transport. Dar :

“ Din acest moment, șeful Biroului Brațelor de Muncă abandonează în sarcina deținuților de la *Arbeitstatistik* toate chestiunile privitoare la repartitia forței de muncă ”.

(Ibid)

În aceste condiții, odată reuniți pe platforma de apel, nimeni nu mai putea s-o șteargă, cum a fost cazul cu încercarea căpitanului Schwartz. Fiecare *kapo*, fiecare șef de bloc, fiecare *Lagerschutz*¹⁰⁰, cu bulanul de cauciuc în mână, forma un baraj amenințător contra oricărei tentative de fugă. Toți acești *kapo*, șefi de bloc și polițiști erau comuniști, antifasciști sau antihitleriști, dar ei nu îngăduiau nimănui să tulbure ordinea hitleristă și efortul de război al celui de al III-lea Reich. Față de ei, cărora nimeni nu le putea scăpa, căpitanul **SS** Schwartz avea aerul unui bunic depășit de exuberanța nepoților. Nomenclatura avea dreptul să nominalizeze deținuții pentru fiecare transport și o făcea, după cum s-a văzut, cu un zel pentru care Direcția **SS** nu găsea nici un elogiu prea mare.

Tablou general

“ O posibilitate ce rezulta din puterea obținută prin corupție era îmbogățirea unuia sau a mai multor deținuți pe seama celorlalți. Aceasta a luat proporții

¹⁰⁰ . Polițist-deținut. (NA).

rușinoase chiar și în lagărele unde nomenclatura la putere era relativ corectă din punct de vedere politic. Mulți dintre grangurii acestei nomenclaturi duceau o viață princiară, în vreme ce camarazii lor mureau cu sutele. Lăzile cu unt sau margarină, cârnați, conserve, zahăr, făină și altele erau scoase ilegal din lagăr, cu ajutorul complicilor din *SS*, care se ocupau cu expedierea lor inclusiv către familiile deținuților. Faptul de a fura alimentele destinate deținuților nu poate fi în nici un fel justificat. Furturile acestea deveniseră exasperante, mai ales într-o vreme când, față de soldații *SS* din teritoriu, care nu mai purtau frumoasele cisme de altă dată [până sub genunchi] ci simpli bocanci cazoni, nomenclaturiștii închiaburiți se plimbau prin lagăr *trași la opifl* costumați la modă, haine pe măsură - unii purtau chiar după ei un cățel în lesă ! Toate astea în condițiile în care masa deținuților suporta haosul, mizeria, murdăria, foametea, boala și moartea. Instinctul de conservare depășea toate limitele imaginabile. S-a ajuns la un fariseism radical, ce se potriveaua ca nuca-n perete cu idealurile sociale și politice nu mai puțin și la tot pasul proclamate de cei în cauză ”. (p. 287).

Asta era situația în toate lagărele. Cu multă indulgență și abandonând orice reticență, dacă ar fi să expunem bine și în cât mai puține cuvinte această situație, am alege, la capitolul motive sau cauze, instinctul de conservare; la capitolul mijloace de realizare, fără posibilitate de eroare, este vorba de corupție. Comentariul nostru asupra tabloului general din lagăre s-ar putea opri aici. Tot ceea ce s-ar mai putea adăuga este că acest de când lumea instinct de conservare reprezintă cu totul altceva decât ceea ce susține o morală puerilă. De la necruțătorul Guitton, care în cetatea La Rochelle asediată de Richelieu își scotea propriul sânge din vine spre a-și hrăni copilul amenințat de inaniție, și până la mitologicul Saturn ce-și devora copiii la naștere pentru a evita revolta de mai târziu a *Titanilor*, care aveau să-l răstoarne, există un întreg eventai de reacții umane. Într-o lume care asigură din abundență cele necesare tuturor indivizilor, s-ar putea crede că avem mult mai multe șanse să întâlnim un Guitton decât un Saturn. Comportamentul individual al celor mai mulți nu ne permite să afirmăm contrariul. Atâta doar că acest comportament nu-i decât un fel de oje pe unghii... Pentru a vedea adevărata natură umană și prețul pe care viața îl are pentru cei mai mulți dintre noi e suficient să intervină o înrăutățire radicală a condițiilor sociale și economice.

Prin gura nevinovată a tuturor copiilor din Franța, bunul simț popular strigă la toate răspântiile povestea cu a fost odată o corăbioară... Povestea ne consolează lăsând să se înțeleagă că oroarea ar fi mai mică de vreme ce norocul decide cine trebuie mâncat și nu o conjurație sau o decizie luată în mod democratic, în cadrul unei adunări generale... Pentru aceeași opinie publică însă a fost suficient ca în locul corăbiei să se pună problema unui avion — acela al generalului italian Nobile, prăbușit în imensitatea polară de gheață. Se știe că generalul a fost acuzat de a fi supraviețuit până la sosirea expediției de salvare prin mângăria unuia sau a mai multora dintre camarazii săi. Publicul nu reacționează cu mai multă energie contra povestirilor despre lagărele de concentrare întrucât rezultă prea clar din ele că nomenclatura concentraționară a utilizat toate mijloacele de corupție spre a

păstra pentru ea toate paietele scurte¹⁰¹, lăsând Direcția SS să organizeze tragerea la sorți. În aceste condiții, ca și generalul Nobile, nomenclatura se hrănea practic cu trupurile camarazilor de suferință.

Înainte de război am cunoscut mulți care ar fi preferat să moară în picioare decât să trăiască îngenuncheați. Erau fără îndoială sinceri când spuneau asta, totuși, în lagăre au trăit nu numai în genunchi ci chiar pe burtă, unii dintre ei comițând acte din cele mai condamnabile. Reîntorși la viața normală, fără să fi înțeles că prin exemplul dat au suferit o gravă înfrângere, continuă să se agite cu tot atâta intransigență în ce privește preceptele morale, recitând discursuri identice de dimineața până seara și de seara până dimineața. Nu se mai pot opri nici acum, în cadrul vieții normale, fiind gata să continue cu bolșevicii ceea ce le-a reușit atât de bine cu hitleriștii.

Se vede și o simt foarte bine că instinctul de conservare a fost factorul hotărâtor pentru toți, atât pentru simplul deținut în fața nomenclaturistului cât și pentru acesta față de cadrele inferioare SS, care la rândul lor tremurau în fața superiorilor SS. Instinctul de concentrare reprezintă cheia de boltă fără de care cele petrecute în lumea concentraționară nu pot fi înțelese. Toată lumea simte acest lucru dar nimeni nu vrea să o recunoască, din care cauză s-a recurs la psihanaliză. Am ajuns astfel în situația doctorilor lui Molière care dacă vorbeau pacienților într-o latină pe care nu o cunoșteau mai bine decât medicina o făceau pentru că știau că pot conta pe asentimentul resemnat și idiot al acestora, al opiniei publice în general.

APRECIERI

“ Atât din punctul de vedere al deținuților cât și din acela al direcției SS, evenimentele din lagărele de concentrare comportă o multitudine de singularități psihologice. În general, reacțiile prizonierilor par mai de înțeles decât cele ale opresorilor lor. Reacțiile deținuților rămâneau în limitele normalului, în vreme ce reacțiile SS erau marcate de inuman ”.

(p. 305).

Din punctul meu de vedere ar fi mai just să spunem că reacțiile unora ca și ale altora erau de domeniul umanului, în sensul biologic al cuvântului. În ceea ce privește nomenclatura și direcția SS, reacțiile acestora erau deopotrivă de inumane, în sensul moral al cuvântului. Ceva mai încolo, Eugen Kogon precizează:

¹⁰¹ . Manieră populară foarte răspândită de a alege dintr-un grup pe cel care trebuie să facă sau să suporte ceva, inclusiv pe cel care trebuie să fie mâncat de ceilalți, de vreme ce grupul nu are alte resurse. Fiecare trage pe rând un pai, dintr-un mănunchi astfel prezentat încât nu se vede decât un capăt al paielor. Capetele sunt identice, dar lungimea paielor este diferită. Cine trage paiul scurt a scăpat, cine trage pe cel lung este sacrificat în favoarea grupului. În afara cazului generalului Nobile, care datează din anii '40, mai cunoscut poate este cazul avionului prăbușit în munții Boliviei, către sfârșitul anilor '60, cu care ocazie s-a întâmplat același lucru. (NT).

“ Cei care s-au transformat cel mai puțin în lagăre au fost asocialii și criminalii profesioniști. Motivul trebuie căutat în paralelismul existent între structura lor psihică și socială și structura psihică și socială a SS-ului ”.

(p. 320)

Se poate. Ceea ce trebuie însă precizat este că mediul concentraționar, fără să fie de natură a da criminalului profesionist o mentalitate politică, furniza totuși deținuților politici destule motive pentru a-i ajuta să devină borfași. Acest fenomen nu caracterizează numai lagărele de concentrare. El se întâlnește constant în toate casele de corecție și în toate închisorile unde oamenii sunt pervertiți sub pretextul reeducării lor.

Teoria refulării a lui Freud explică foarte bine toate acestea și ar fi inutil să insistăm. Teoria valorii exemplului nu contrazice însă pe aceea a refulării. În toate instituțiile de coercițiune, mentalitatea de ansamblu, rezultată din practica sistematică a constrângerii, are tendința de a se modela la cel mai de jos nivel cu putință, nivel reprezentat în general de către gardian, factorul de legătură și de uniune între toți deținuții. Să nu ne mire aceasta : mediul social în cadrul căruia trăim cu toții condamnă cu o virtuoaasă indignare mediul concentraționar, ceea ce nu-l împiedică totuși să adopte, în diverse grade, anumite practici specifice acestuia. Mediul nostru social este cauza care a permis și permite politicianilor practicile tâlhărești care nu mai miră de mult pe nimeni. Este de sperat că această situație nu se va eterniza și că politicianul criminal și corupt nu va putea face vreme îndelungată figură de erou.

Eugen Kogon pare să fi anticipat acest reproș atunci când a scris în *Prefață* sa :

“ Era o lume în sine, un stat în sine, o ordine în afara oricărui drept și în care odată aruncat omul nu mai avea alta de făcut decât să-și salveze mizerabila existență. În lupta care se angaja în acest scop, viciile s-au dovedit mai puternice și mai eficiente decât virtuțile. Lupta cineva contra direcției *SS* ? Nu se poate susține așa ceva. Fiecare lupta mai curând și mai degrabă contra camarazilor de captivitate¹⁰² .

Zecile de mii de supraviețuitori, pe care regimul de teroare impus de către aroganții camarazi de captivitate i-a făcut să sufere mai mult chiar decât infamiile *SS*-ului, îmi vor fi recunoscători pentru faptul de a nu fi ezitat să pun în lumină rolul jucat în diverse lagăre de către anumite tipuri de deținuți politici, care astăzi fac mult zgomot cu antifascismul lor intransigent. Știu foarte bine că mulți dintre camarazii de detenție au suferit enorm văzând că tocmai cei care, în lagăr, s-au pretat la brutalități și alte acte injuste, o fac acum pe eroii, lăsându-se aureolați de naivi, de neștiutori care habar n-au că sunt manipulați precum pionii pe tabla de șah. Profitorii lagărelor de concentrare nu au a se aștepta la nimic de la studiul de față care, dimpotrivă, oferă mijloacele necesare pentru a pune la locul lor aceste

¹⁰² . Generalizare abuzivă. Fiecare lupta nu contra camarazilor de captivitate, ci contra nomenclurii corupte aflată în serviciul direcției *SS*. (NA).

glorii de carton. In ce lagăr ai fost tu ? In ce *kommando* ? Ce funcție ai avut ? Din ce partid făceai parte ? Etc. ”. (p. 17).

Din păcate, Eugen Kogon nu s-a ținut de cuvânt. Putem căuta oricât și oriunde în cartea sa tipul politic precis la care se referă în liniile de mai sus. Dimpotrivă, de la un capăt la celălalt, în mod direct sau indirect, cartea sa este o pledoarie pentru partidul comunist :

“ Acest zid elastic pe care l-am putut opune Direcției *SS*... Comuniștii germani au fost cei care ne-au furnizat cele mai bune mijloace de realizare a acestei sarcini, apoi elementele antifasciste, în primul rând comuniștii...” (p. 286)

Intr-o anumită măsură, Eugen Kogon pledează pentru el însuși. Mă gândesc că mulți dintre cititorii lui, chiar dintre cei mai neavertizați, ajunși la capătul lecturii, vor simți nevoia de a-i aplica chiar lui propria sa metodă : Dar dumneata, domnule Eugen Kogon, ce funcție ai avut ? In ce kommando ? Intrebări cu atât mai legitime cu cât se știe bine că în birocrăția concentraționară singurii care puteau intra și rămâne erau comuniștii.

Ce concluzie se impune după toate acestea ? Iat-o :

“ Povestirile despre lagărele de concentrare provoacă mirare, neîncredere. Abia dacă ating înțelegerea cititorului. Nu-i pun acestuia inima la încercare...” (p. 347).

Bine înțeles, dar cine-i de vină ? In beția eliberării, exhibând resentimente acumulate în lungii ani de ocupație, opinia publică a admis și verzi și uscate. Raporturile sociale normalizându-se însă și atmosfera însănătoșindu-se, a devenit din ce în ce mai dificil să te prezinți cu orice ineptii în fața oamenilor. Nu întâmplător, povestirile despre lagărele de concentrare par mai curând justificări decât mărturii. Cei mai mulți oameni se întreabă deja cum de s-au putut lăsa păcăliți în așa hal. Încă puțin și opinia publică ar putea bascula cu totul, cerând punerea sub acuzare a tuturor acestor martori [pe cât de gălăgioși, pe atât de mincinoși].

Nota bene

Am trecut sub tăcere un anumit număr de istorii neverosimile și alte artificii de stil. Printre primele figurează cea mai mare parte a mărturiilor privind ascultarea clandestină a posturilor străine de radio. Niciodată nu am crezut în posibilitatea montării și a utilizării unui post clandestin de radio într-un lagăr de concentrare. Dacă *Vocea Americii*, a Angliei sau a *Franței libere* au putut pătrunde vreodată, a fost cu asentimentul *SS* și în cadrul unor împrejurări ce țin cu totul de întâmplare. In consecință, ele nu au putut fi ascultate decât de foarte puțini deținuți dintre privilegiații nomenclaturiști. Astfel a fost cazul la Dora, pe timpul scurtei perioade când am ocupat funcția de *Schwung* (ordonanță) pe lângă adjutantul ce comanda compania sau secția de câini (*Hundesstaffel*). Munca mea consta în curățenia unui bloc plin de gradați *SS*. Trebuia să le fac cismele, să le fac paturile, să le spăl gamelele, corvezi pe care le îndeplineam cu umilință și conștiinciozitate. In fiecare

dintre camerele acestui bloc era un aparat de radio. Nu mi-aș fi permis să întorc butonul vreunuia pentru tot aurul din lume, nici chiar atunci când știam că sunt absolut singur. În două sau trei rânduri, către orele opt dimineața, când toți subordonații săi erau la muncă, adjutantul meu m-a chemat în camera sa, rugându-mă să-i traduc în germană emisiunile BBC din franceză.

Sera, întors în lagăr, comunicam discret cele auzite prietenilor mei Delabre din Belfort și Bourguet din Creusot, recomandându-le să le păstreze pentru ei, să nu le spună decât la amici de încredere, într-o formă care să nu permită identificarea sursei.

Nu mi s-a întâmplat nimic¹⁰³. Nu mai puțin, a existat o afacere de ascultare a posturilor străine de radio la care, dacă nu mă înșel, a fost amestecat Debeaumarché. Nu-mi aduc aminte despre ce era vorba exact. Unul dintre membrii acestui grup mi-a povestit într-o zi despre un post clandestin de radio care s-ar fi găsit în lagăr, și că un anumit grup de “politici” primeau ordine de la Englezi, pe unde ... Printre spusele sale figurau noutățile pe care le auzisem chiar în dimineața respectivă la adjutantul meu. Am afișat scepticismul meu în termeni care l-au făcut neîncredător. Bine am făcut : după câteva zile, s-au produs arestări masive, printre care respectivul interlocutor și Debeaumarché, de care am amintit. Istoria s-a terminat cu câțiva spânzurați. Era vorba, din câte mi-am dat seama, de un deținut în situația mea, care a vorbit prea mult și ale cărui cuvinte imprudente au ajuns la urechea Serviciului Secret *SS* de poliție *Sicherheitsdienst*, prin intermediul unui turnător din nomenclatură.

Când Eugen Kogon scrie :

“ Cu alți câțiva inițiați am petrecut multe nopți în fața unui radio cu cinci lămpi, pe care îl luasem de la medicul *SS* Ding-Schuller pentru a-l repara în lagăr. Ascultam *Vocea Americii* și *Soldatsender*¹⁰⁴, stenografiind știrile importante ”.

(p. 283)

Il cred, ce să-i fac ! Nu-mi vine însă a crede că a ascultat emisiunile în chestiune în compania doctorului Ding-Schuller¹⁰⁵. Prin tot restul poveștilor lui nu face decât să-și dea aere, ține cu tot dinadinsul să ne facă să credem în compor-

¹⁰³ . E drept, nu am constituit un “Comitet” și nu ne-am lăudat că am fi în relații cu Aliații. (NA).

¹⁰⁴ . Post american în limba germană. (NA).

¹⁰⁵ . În cartea sa *Zvastica contra caduceului*, François Bayle ne aduce la cunoștință o curioasă depoziție a lui Eugen Kogon la Nuremberg. Ding-Schuller, medic-șef la Buchenwald i-ar fi cerut să se ocupe de soția și de copiii săi în caz că Germania ar fi pierdut războiul (!...) Dacă această cerere comporta un serviciu similar în favoarea lui Kogon (ceea ce el nu ne va spune în nici un caz) situația unică a acestui deținut privilegiat s-ar explica printr-un contract de colaborare a cărui inspirație și scop trebuie să fie mult mai puțin nobil decât ceea ce ne-a mărturisit el până acum. Totuși, orice speculație în acest sens ar însemna o aventură. Ne limităm a înregistra : colaborarea *SS*-Kogon, după cum o mărturisește acesta, a fost efectivă, amicală și adesea intimă. Prețul plătit de masa deținuților, asta-i o altă problemă. Să nu uităm. Kogon mai era angajat într-o colaborare : aceea cu partidul comunist. (NA).

tamentul revoluționar al celor ce dețineau puterea [nomenclaturii] și de a le scuza mai ușor abuzurile.

În ce privește artificiile de stil, am neglijat afirmații de genul următor :

“ Amintim depunerea jurământului de către aspiranții **SS** la miezul nopții, în catedrala din Brunschwig. Acolo, în fața osemintelor lui Henric I, singurul împărat german pe care îl aprecia, Himler se lăsa ispitit în sensul dezvoltării unei mistici a **Comunității conjuraților**. Apoi se grăbea să viziteze, la lumina soarelui, un lagăr de concentrare sau altul pentru a asista la biciuirea în serie a prizonierilor politici¹⁰⁶ .

(p. 24)

“ Doamna Koch, care fusese înainte steneotipistă într-o fabrică de țigări se îmbăia uneori într-o cadă plină cu vin de Madera ”

(p. 266)

S-a încetățenit obiceiul de a prezenta marile personalități din fruntea Germaniei hitleriste într-o postură cât se poate de proastă. Cuvântul de ordine, pe cât se pare, este ca liderii hitleriști să fie prezentați în așa fel încât să rezulte neapărat sadismul lor. Tendința provine din aceeași stare de spirit care a determinat revista **Râsul (Le Rire)** să publice în septembrie 1916 fotografia unui copil cu mâinile tăiate; sau revista **Dimineața (Le Matin)** din 15 aprilie 1916 să-l prezinte pe împăratul Wilhelm al II-lea drept un paranoiac canceros care mai are cel mult câteva luni de trăit. Se știe că împăratul german a murit douăzeci de ani mai târziu la Hammerongen (Olanda). În sfârșit, ca să dăm un exemplu cu privire la cel de al II-lea Război mondial, revista **L'Auto**, în septembrie 1939, sub semnătura lui Henri Desgranges îl prezintă pe Göring căutând disperat un săpun spre a se spăla. Banalitatea și ridicolul unor astfel de procedee nu-și găsesc egalul decât în credulitatea populară și imperturbabilitatea cu care cei care le folosesc se repetă cu privire la toți inamicii¹⁰⁷, în toate războaiele.

CONCLUZII

Fără îndoială, mulți alți cercetători, după mine, se vor consacra elucidării, clarificării și explicării celor petrecute în lagărele de concentrare germane din timpul celui de al II-lea Război mondial. Uni vor adopta probabil aceeași metodă, vor continua investigațiile și vor îmbunătăți argumentarea. Alții vor adopta cu totul alte metode de cercetare și alte criterii de clasificare a faptelor. Se vor găsi unii

¹⁰⁶ . Kogon ar trebui să se decidă: dacă “ șevaletul ” de la Buchenwald nu putea fi văzut nici măcar de prefectul de poliție din Weimar, cum ar fi putut el fi prezentat ministrului său ? (NA).

¹⁰⁷ . În ultimii ani, propaganda sionistă mondială, pregătind opinia publică deja anesteziată, a comparat atât pe Saddam Husein cât și pe Slobodan Milosevici cu Hitler. Putem paria de pe acum : cu ocazia următoarelor invazii la care SUA vor recurge de îndată ce vor termina de digerat Afganistanul și Irakul, presa ne va prezenta emuli de-ai lui Hitler la Damasc; Teheran sau poate chiar Phenian ! (NT).

care vor folosi lumea concentraționară drept pretext pentru o anumită literatură. Se va găsi poate chiar un nou Norton Cru¹⁰⁸, inspirându-se din lucrările adevăratului Norton Cru pe marginea Primului război mondial, spre a ne prezenta într-o zi o critică veridică cu privire la tot ce s-a scris despre lagărele de concentrare...

În ce mă privește, nu am dorit decât să deschid calea unui examen critic, efortul meu limitându-se la anumite fapte esențiale și mai ales la materialitatea lor efectivă, punct de plecare obligatoriu și necesar al oricărei dezbateri viitoare, demnă de acest nume. Deși nu ne-am ocupat decât de câteva cazuri tipice, pe care le considerăm alese în modul cel mai judicios, studiul nostru înmățășază viața concentraționară în punctele ei sensibile, permițând cititorului să-și facă o opinie cu privire la ceea ce a citit sau va mai citi încă în acest domeniu. Din acest punct de vedere, considerăm că ne-am atins scopul. Fără să ne-o fi propus în mod deliberat, studiul nostru poate contribui la mai buna înțelegere a unei alte probleme, cea a universului concentraționar sovietic.

De curând a văzut lumina tiparului *Ghetoul din Rasarit*, o carte asupra căreia critica nu a găsit de cuviință să întârzie prea mult. Marc Dvorjetski, autorul ei, supraviețuitor al unui impresionant număr de masacre și al unui trecut absolut incredibil simte parcă nevoia irezistibilă să se justifice fără încetare :

“ spune, vorbește, cum se face că tu ai rămas în viață în vreme ce milioane de oameni sunt morți ”.

Să o recunoaștem cinstit, conștiința celor mai mulți dintre supraviețuitorii lagărelor germane nu pare excesiv de tulburată de astfel de întrebări indiscrete, de exigențe morale. Nu putem scăpa însă cu una cu două de întrebările ce țin de natura însăși a lucrurilor. Dacă conștiința individuală a fiecăruia dintre supraviețuitori se dovedește incapabilă să-i pună celui în cauză întrebarea pe buze, să-l facă să se întrebe și chiar să și-o reproșeze : cum se face că a rămas tocmai el în viață ?, bună voința publicului, să nu uităm, are și ea limitele ei ! Din punctul de vedere care ne interesează, supraviețuitorii de la Auschwitz tac. Publicul însă și-a pierdut răbdarea și le-o strigă de la obraz : “ dă-i drumul, spune ! Cum se face că sunteți încă atâția în viață ? ”. Intrucât mă privește, cred că am răspuns în bună măsură la această întrebare.

Lucrurile însă se leagă între ele. O întrebare azi provoacă alta mâine și așa mai departe. Încet, încet publicul iese din inerție, din hipnoză. Un “ cum a putut fi posibil ? ” provoacă un alt “ cum a putut fi posibil ? ”, după cum el însuși va fi avut poate la origini un prim “ cum a putut fi posibil ? ”. Cititorii care nu se vor fi lăsat amețiți de fraze încep să se întrebe : cum se face că mărturiile anumitor foști deportați lasă impresia evidentă că autorii lor nu știu cum s-o mai scoată de pe mână ? Răspunsul nu-i ușor de dat. Pentru a-i separa pe cei care au fost dominați, chiar zdrobiți de experiența trăită, de cei care au acționat potrivit unor

¹⁰⁸ . Norton Cru, istoric, autor, între altele, al unei foarte interesante lucrări consacrată mărturiilor în istorie, (*Despre mărturii*), criteriilor de apreciere și de interpretare a acestora, credibilității lor. (NT).

mobilități politice sau unor puternice interese personale, ar trebui psihanalizați în mod competent și pe îndelete toți supraviețuitorii...

Supraviețuitorii comuniști, în mod evident, acționează și “ mărturisesc ” în conformitate cu un indiscutabil interes al partidului comunist : dacă omenirea este lovită de un cataclism social față de care comuniștii reacționează în modul cel mai inteligent, mai nobil și mai eficace, beneficiul exemplului cade asupra organizației sau doctrinei respective. În afară de acest beneficiu scontat de foarte mulți supraviețuitori, mai există un interes încă și mai general. Interesul dominant la scară mondială cere ca atenția publicului să fie concentrată exclusiv pe fostele lagăre germane de concentrare. Câtă vreme ne ocupăm de lagărele germane, nu ne rămâne timp pentru cele sovietice, câtă vreme ne concentrăm asupra trecutului uităm de prezent și de viitor. Mai există încă un interes, unul de natură personală, care privește pe fiecare supraviețuitor în parte : busculându-se toți să depună ca martori și strigând cât îi țin borjocii, se evită, nu mai puțin, boxa acuzaților¹⁰⁹.

Aici, ca peste tot, această mulțime de “ martori supraviețuitori ” a dat dovadă de o solidaritate indisociabilă. Lumea civilizată și-a putut astfel fonda politica ei față de Germania pe baza concluziilor trase din informațiile furnizate de acești nomenclaturiști și mafioți, paznici, gardieni și călăi ai propriilor lor camarazi. Era exact ceea ce-i trebuia lumii civilizate la sfârșitul războiului : pe lângă că-și putea acuza și ponegri fostul inamic, era o excelentă ocazie de a ni se prezenta ultimii ticăloși ai nomenclaturii mafiote concentraționare drept modele de umanitate...

În ce privește non-comuniștii, lucrurile se prezintă sub o altă lumină și nu aş vrea să mă pronunț deocamdată. Alături însă de cei care nu au realizat sensul trăirii lor concentraționare, îi găsim pe aceia care au crezut cu adevărat în moralitatea comunistilor, care au visat și au idealizat înțelegerea cu Uniunea Sovietică în scopul stabilirii unei păci mondiale juste și frățești. Bine înțeles, nu putem trece nici peste cei care aveau de plătit comunistilor o datorie de recunoștință, reală sau imaginară, nici peste cei care au urmat curentul și care au declarat ceea ce au declarat numai pentru că asta era moda... În ultimă instanță, numeroși erau cei care considerau că Europa va fi invadată de comunism și care, după ce văzuseră la

¹⁰⁹ . În afara celor trei interese menționate de autor, mai există cel puțin încă unul, acela al avantajului material imediat și de perspectivă. De oriunde ar fi venit, martorii acuzații în procesele rituale (cel al Mareșalului Antonescu, cel de la Nuremberg, Frankfurt (1959-1960), Ierusalim (Eichmann, Demianuk) și altele) beneficiau de substanțiale prime de deplasare și de compensare în contul aducerilor aminte, fără să mai vorbim de interviurile reconfortante, flatante și remunerate, în fața unor ziaristi cooperanți, sugestivi și inspiratori... Avantajele materiale sub formă de pensii nu au fost și nu sunt neglijabile. După unii cercetători, astăzi ar exista în Israel și în lume mai mulți pensionari ai Germaniei decât vor fi existat vreodată prizonieri jidani în lagărele germane. Lucrul pare desigur incredibil. Vom fi primii care ne vom bucura atunci când statul Israel, Congresul Mondial Evreiesc sau vreun alt organism reprezentativ și competent va preciza lucrurile în detaliul lor, mergând până la o dezmințire argumentată. Până atunci însă, iată un ultim caz în Europa. Francezul Louis Rougé din Brignolles (Var) a lucrat în Germania ca salariat obligatoriu (dar plătit) între mai 1943 și mai 1945. În urma unei impresionante farse judiciare, un tribunal francez a condamnat Germania să-i verse o sumă de 76 224 E ca salariu restant plus 200 000 E ca prejudiciu moral. Guvernul german nu are decât să se execute. Robia actuală a poporului german pare fără limite... (NT).

lucru metodele comuniste în lagărele germane și-au zis că-i mai prudent să contracteze din timp o poliță de asigurare bolșevică. Nu de frică, dar nu strică !

Ca întotdeauna, istoria neglijează și trece peste micile și nenumărate imposturi la scara imaginației omenești. Istoria și-a urmat cursul căruia trebuie să ne adaptăm cu toții. Nu va fi ușor să luminăm toate obscuritățile și cu atât mai greu să îndreptăm toate nedreptățile. Cititorul va trebui să se întrebe aspra importanței faptelor examinate în această carte, a materialității lor mai ales. Abia apoi să judece oportunitatea cărții de față.

*

* *

Intr-un articol¹¹⁰ care a făcut senzație¹¹¹, Jean-Paul Sartre și Merleau-Ponty au scris :

“ Citind și răsčitind mărturiile foștilor deținuți, nu găsim în lagărele sovietice sadismul, religia morții și nihilismul (legate paradoxal de interese precise, când alături, când în contra acestora) care au sfârșit prin a produce lagărele de concentrare germane ”.

Dacă acceptăm versiunea oficializată de către umanitatea complice a mărturisirilor despre lagărele germane, trebuie să dăm câștig de cauză lui Sartre și Merleau-Ponty contra lui David Rousset. De prisos să insistăm cu privire la unde ne va duce aceasta, atât în ceea ce privește natura regimului sovietic cât și în clarificarea problemei în sine a lagărelor de concentrare. Bine înțeles, refuzând acordul nostru lui Sartre și Merleau-Ponty, nu revine la a-i da automat apă la moară lui David Rousset. Ceea ce caracterizează aceste fapte discutabile în conținutul lor este tocmai aceea că ele nu sunt susceptibile de nici un fel de interpretare valabilă.

Cea mai bună concluzie pe care aș putea să o dau cărții de față este ideea de ansamblu care mi-a fost sugerată de confruntarea punctelor de vedere ale lui David Rousset, Jean-Paul Sartre și Merleau-Ponty cu propria mea experiență¹¹² :

Lui David Rousset îi pot fi opuse argumentele concrete ale rațiunii practice. Este vorba de argumente simple și accesibile tuturor, ele topindu-se în afirmația că *Apelul* său nu are valoare nici prin originea sau conținutul, nici prin căile pe care el se propagă, nici prin cei cărora le este adresat, nici prin scopul urmărit, nici

¹¹⁰ . “ *Zilele vieții noastre* ”, în revista *Temps modernes*, ianuarie 1950. (NA).

¹¹¹ . În *Cafeneaua Florei* (Notă de Albert Paraz).

¹¹² . Sub titlul “ De la rațiunile filosofice la imperativele bunului simț ”, această idee de ansamblu a fost adresată revistei *Temps modernes* ca răspuns la articolul lui Sartre și Merleau-Ponty. Bine înțeles, aceștia nu au catadixit să-l publice. Comunicat revistei *Libertaire*, articolul a fost publicat în numărul din 9 februarie 1950. Apoi, revista *La Revolution prolétarienne* a publicat câteva largi extrase. (NA).

prin ceea ce ne-ar putea inspira teamă sau speranță, funcție de poziția pe care ne plasăm.

Practic, nici unul din sectoarele opiniei publice nu s-a lăsat înșelat. Incercarea a dat greș. La două luni¹¹³ după lansare, *Apelul* său nu se mai bucură decât de favorurile revistei *Figaro littéraire*¹¹⁴, adică de audiența a 100 000 de cititori, dintre care mulți au fost probabil deja călcați pe bătăături.

De vreme ce s-a recurs la rațiunea pură și la obiecții filosofice și doctrinale e semn că ulciorul nu mai merge la apă, că de acum nu se mai discută pe fapte ci pe retorică. Dreptatea va fi a aceluia care va țipa mai tare !

Retorica este soră bună cu sofistica, cu divagațiile de tot felul, cu bătutul apei în piuă. Oricât ne-ar seduce cu întorsăturile ei neașteptate sub bagheta anumitor maeștri, retorica nu convinge pe nimeni. Abstracțiunile ei speculative sunt cu atât mai șubrede cu cât se bazează chipurile pe metode și principii mai riguroase.

Rațiunile bunului simț sunt de cu totul altă greutate în raport cu scolastica *ceartea universalilor*, deși de mai mică valoare în sens intrinsec sau absolut.

Ieșirea pompierească pe scenă a lui David Rousset, cu *Apelul* său *In ajutorul deportaților sovietici*, tras pe opt coloane în prima pagină a lui *Figaro littéraire*, amintește alte ieșiri de același gen. Forma ei este aceea a tuturor apelurilor războinice pentru pace : *In ajutorul Poloniei martire*, *In ajutorul Sudeților*, *In ajutorul poporului german oprimat* (1939), *In ajutorul nefericitei Serbii* (1914), etc. Din apel pentru pace în apel pentru pace urcăm până la prima Cruciadă, pe care Pierre pustnicul a predicat-o în termenii aceleiași retorici, punând ca temă centrală mormântul lui Cristos. Dat fiind numărul de deportați din întreaga lume (Grecia, Spania, Franța și, de ce nu, Statele Unite), nu numai din Rusia, caracterul restrictiv impus acesteia apare în plin flagrant. Cusătura se vede prea bine, spiritele lucide au remarcat peste tot așa neagră... Este de datoria noastră să o subliniem și pentru ceilalți.

A profita de ocazie pentru a pune problema muncii silnice sau forțate peste tot și mai ales în colonii înseamnă a lărgi simțitor dezbaterea, lucru care nu poate să nu fie de bun augur. A discuta la infinit despre sistemul sovietic sau despre cel american este o manieră de a limita, nu și de a evita problema. A bate apa în piuă cu privire la tot ce diferențiază sistemele sovietic și american, la raporturile lor vizibile și nu numai, cu privire la injustiția socială în general, revine la a pune problema pe un cu totul alt teren, unde i se pierde urma cum se pierde apa în Sahara. Vom ajunge la savante dizertații cu privire la cel de al III-lea război mondial și influența paralelismului căilor ferate asupra fazelor lunii... Fără să sufere de o localizare geografică precisă, subiectul comportă nu mai puțin o limită clară și dis-

¹¹³ . *Apelul* lui David Rousset fusese publicat la 10 ianuarie 1950. (NA).

¹¹⁴ . Intre timp, *Figaro Littéraire* a lăsat-o și el mai moale. Singurul beneficiu al operațiunii pare să fie *Legiunea de Onoare*, pe care David Rousset a primit-o pentru merite militare... Vă rugăm să nu radeți... (NA).

tinctă : este vorba de o problemă privind deportarea oamenilor, lagărele de concentrare și munca silnică.

În cadrul acestor considerații la ale cărei extreme se situează și limitele controverselor, nu strică să ne ocupăm mai întâi de acele aspecte ale ripostei care consolidează poziția lui David Rousset în loc să o slăbească.

*

* *

După Eliberarea de 23 August 1944, povestirile despre lagăre au creat o astfel de psihoză încât s-a putut scrie că :

“ Citind și răsčitind mărturiile foștilor deținuți, nu găsim în lagărele sovietice sadismul, religia morții și nihilismul (...) care au sfârșit prin a produce lagărele de concentrare germane ”. (deja citat)

Această psihoză nu liniștește însă decât conștiința celor a căror atitudine precedă gândirea și care nu au trăit nici experiența germană nici pe cea sovietică a lagărelor. Supraviețuitorii lagărelor sovietice sunt mult mai pușin numeroși decât supraviețuitorii lagărelor germane, lucru valabil atât pentru Franța cât și pentru întregul Occident. Dacă nu se poate spune că mărturiile supraviețuitorilor lagărelor sovietice sunt a priori de bună credință și inspirate de o mai reală obiectivitate, nu este mai pușin evident că ele intervin într-un climat social mai sănătos [decât isteria generală] ce a urmat capitulării necondiționate a Germaniei. Pe de altă parte, toți cei care au trăit în promiscuitatea prizonierilor ruși din Germania ne-au făcut parte de convingerea lor că aceștia păreau să aibă la activ o lungă practică a vieții de lagăr.

În ce mă privește, am stat vreme de șaisprezece luni în mijlocul câtorva mii de ucrainieni, în lagărul de la Dora. Comportamentul celor mai mulți dintre ei arăta că aceștia trecuseră practic dintr-un lagăr în altul. Nu făceau nici un fel de secret din faptul că tratamentul suportat în cele două sisteme concentraționale era identic. Nu mai amintesc mărturia recentă a Margaretei-Buber-Neuman, care confirmă cele observate de mine. Cât privește celelalte multiple aspecte ale problemei, să lășăm Istoriei grija de a ne spune cum s-a făcut că lagărele germane, concepute și ele după “ formulele unui socialism paradisiac ” au devenit practic, dar numai practic, lagăre de exterminare.

La un anumit nivel de generalitate, realitatea și adevărul se confundă în simplitatea lor : lagărele de concentrare sunt un instrument de stat în regimurile politice unde represiunea polițienească devine garantul autorității statale. De la o țară la alta, între diferitele lagăre, diferențele sunt de nuanță, nu de esență. Lagărele

sovietice se aseamănă punct cu punct celor germane¹¹⁵ și, pe cât se pare, celor din Grecia, întrucât, în toate cele trei cazuri, statul se confundă cu dificultăți de mărime relativ egală : războiul în cazul Germaniei, războiul civil în cazul Greciei, dificultatea exploatării imensului teritoriu de 1/6 din pământul planetei, și încă cu mijloace rudimentare, în cazul Uniunii Sovietice.

Dacă Franța de astăzi [1950] ar ajunge din punct de vedere economic la nivelul Germaniei din 1939, sau la cel al Uniunii Sovietice ori al Greciei, ceea ce nu-i exclus, Carrère, La Noé sau Vierge se vor asemana din ce în ce mai mult și sub toate aspectele lagărelor de la Buchenwald, Karaganda sau Makronissos. Rămâne de văzut de altfel dacă nu cumva diferența se reduce deja la o simplă nuanță¹¹⁶.

Raționamentul viciat din start, de o primă premiză falsă, nu poate conduce decât la eroare peste eroare. De la particular se trece la general, de la efect la cauză... Nimic de mirare că se ajunge la a așterne negru pe hârtie :

“ Oricare ar fi natura actualei societăți sovietice, URSS-ul se găsește, în cadrul actualului echilibru de forțe [1950], situat grosso modo de partea acelor care luptă contre formelor de exploatare cunoscute ”.

sau :

“ Fascismul este o angoasă a bolșevismului, de la care împrumută forma exterioară pentru a-i distruge mai cu spor conținutul : la *Stimmung* internaționalist și proletar. Dacă se trage concluzia că comunismul este fascism, nu facem decât să răspundem dorinței ardente a acestuia de pe urmă care totdeauna a încercat să mascheze criza capitalistă și inspirația umană a marxismului ”.

sau, în sfârșit :

“ Aceasta înseamnă că noi nu avem nimic comun cu un național-socialist, că avem aceleași valori cu un comunist ”.

Prima obiecție este fără valoare. O importantă parte a opiniei publice ar putea-o răsturna în chiar termenii ei afirmând că :

¹¹⁵ . Autorul se înșală : lagărele sovietice nu au fost concepute după formulele unui *socialism paradisiac* și deci nu se aseamănă cu cele germane. Formulată cu douăzeci și cinci de ani înainte de Soljenițin, eroarea este explicabilă. Formația lui intelectuală, spiritul de generozitate de care este animat îl împiedică să vadă talmudismul de la originea lagărelor sovietice : “ amaleciții ” sovietici ai lui Dzerjinski și Lenin trebuiau exterminați până la unul, ca și “ amaleciții ” palestinieni de astăzi. Gândirea talmudică, preluată de sionism, poruncește nu numai exterminarea fizică a adversarului, ci și a amintirii lui, adică a adevărului încarnat de acesta, a omeniei lui. Lagărele sovietice nu pot fi înțelese din perspectiva formulei *Jedem das Seine*, de pe frontispiciul celor germane. Gulagul nu cunoaște ideea de soartă, de destin. El cunoaște ukazurile *Sovnarkomului*, adică traducerea în limbaj laic a fanatismului și a terorismului talmudic. (NT).

¹¹⁶ . Mai ales dacă luăm drept unitate de măsură comportamentul armatei și al poliției franceze din colonii, unde, după evenimentele din Indochina și din Africa de Nord, nimeni nu mai poate susține că acestea s-ar comporta altfel decât poliția și armata germană față de Rezistența din Franța ocupată. (NA).

“ Oricare ar fi natura actualei societăți americane, SUA sunt situate grosso modo, în cadrul actualului echilibru de forțe, de partea acelor care luptă contra formelor de exploatare ce nu ne sunt cunoscute ”.

Pentru justificare, s-ar putea adăuga :

“ ... comportându-se astfel încât ceilalți să fie din ce în ce mai puțin sensibili ”.

Se vede pericolul : dacă admitem că formele de exploatare “ necunoscute ” sunt mai grave și mai numeroase decât cele “ cunoscute ”, dacă putem dovedi că primele sunt în progresie constantă în vreme ce ultimele sunt în regresie sau măcar la nivel constant, trebuie convenit că această importantă parte a opiniei publice dispune de abundente rezerve în materie de justificare morală. Lucru cu atât mai ușor cu cât ea nu are decât să împrumute ce-i trebuie [în materie de justificare morală] de la unul din semnatarii obiecției, Merleau-Ponty, care scria, în teza sa despre umanism și teroare :

“ Ceea ce poate servi de criteriu în aprecierea unui regim pe planul umanismului este nu teroarea, sau manifestarea acesteia, care este violența, ci faptul că una și cealaltă sunt fie în progres și deci chemate să dureze în timp, fie în regres și deci chemate să dispară de la sine ”. (citată de autor din memorie)

Ceea ce este adevărat pentru teroare și violență trebuie să fie și pentru lagăre, care nu sunt decât unul din rezultatele terorii și violenței; și care, prin numărul lor, nu fac decât dovada unei terori mai mici sau mai mari, respectiv a unei violențe mai mari sau mai mici. Așa stând lucrurile, pe ce se fondează distincția introdusă în favoarea Uniunii Sovietice ? Ar fi fost deci preferabil și în același timp mai prudent și mai conform cu tradiția socialistă să se ia de la bun început un avantaj asupra lui David Rousset, prin a se declara contra tuturor formelor de exploatare, cunoscute sau necunoscute.

A doua obiecție, introdusă sub forma unui silogism, provine din confuzia termenilor : fascismul este o angoasă în fața bolșevismului, spune premiza majoră; apoi, premiza minoră continuă : dacă deducem că fascismul este comunism. Sub penița unui retor de mâna a doua, îndrăzneala nu ar provoca decât cel mult o ridicare de umeri¹¹⁷. Când o găsim însă sub penița lui Merleau-Ponty și Jean-Paul Sartre reuniți, nu putem să nu ne gândim, față de gimnastica lor obstrucționistă, la regulile probității morale și intelectuale.

Bolșevismul este identificat cu fascismul, nu cu comunismul. Cei care o fac au în vedere efectele, luându-și toate precauțiile pentru a defini fascismul prin caractere care fac din acesta altceva, mai mult decât o “ angoasă ” în fața bolșevismului.

Cu alte cuvinte, dacă restabilim cele două propoziții pe planul coerenței termenilor, concluzia cade de la sine și din tot silogismul nu mai rămâne decât

¹¹⁷. Nu și dacă citim *L'Agité du Bocal* (Notă de A. Paraz).

perfectiunea formei. Dacă totuși ținem cu tot dinadinsul să construim un silogism pe această temă, singurul care mi se pare valabil ar fi următorul :

“ 1. Fascismul și bolșevismul sunt o angoasă față de comunism (sau socialism), de la care ele împrumută forma exterioară (Hitler a fost un național-socialist iar Stalin continuă să vorbească de socialism într-o singură țară) pentru a distruge mai sigur conținutul : la *Stimmung* internationaliste și proletar.

2. Dacă considerăm că fascismul și bolșevismul sunt comunism sau socialism,

3. Răspundem tocmai la aspirația fascismului și a bolșevismului de a masca criza capitalistă și inspirația umană a marxismului ”.

Respingerea identificării fascismului cu bolșevismul la care aspiră silogismul, deși pune aparent asemănarea acestora în chiar premiza majoră, ne-ar pune pe drumul altor dezvoltări logice și al altor unități de măsură (...). A insista încă ar însemna să cădem în păcatul celei mai perfecte diversiuni, cu alte cuvinte la a scrie o nouă *Mizerie a Filosofiei* adaptată la condițiile de astăzi.

*
* *

Rămâne drama opiniei radicale care nu găsește altă posibilitate de a se apropia de problema concentraționară decât prin intermediul controversatei dileme : sau participă la prepararea celui de al III-lea război mondial, în măsura în care adoptă un punct de vedere, sau revine la bolșevism prin alinierea pe vechile sofisme, în măsura în care acceptă celălalt punct de vedere.

Figaro littéraire și David Rousset s-au pus în poziție de inferioritate trăgând primii, oferind pe deasupra o excelentă ocazie de raliere. Orice șansă de succes depindea însă de rămânerea pe terenul ales, acela al pretextelor și mobilurilor.

Pretextul este însă o copilărie, o prostie : cum să numim altfel faptul că guvernării de la Kremlin nu vor accepta niciodată ca o comisie internațională de anchetă asupra muncii forțate să circule liber în teritoriu sovietic. Mai mult : cum și în ce fel ar putea fi ajutați prizonierii din lagărele sovietice, câtă vreme regimul stalinist rămâne în picioare ? Speranța mea de a-l vedea prăbușit se fondează pe trei eventualități :

1. Stalinismul se va prăbuși de la sine, lucru care s-a mai văzut în istorie : Grecia antică era deja moartă înainte de a fi cucerită de romani.
2. Stalinismul se va prăbuși sub efectul unei revoluții interne.
3. Stalinismul va fi doborât ca urmare a unui război.

Uniunea Sovietică fiind în plin avânt industrial și limitându-și cu mare discernământ ambițiile după mijloace, primele două eventualități par excluse pentru multă vreme. Nu rămâne [în imediat] decât cea de a treia eventualitate, atât de subțire și de șubredă, mai ales de când ne lăudăm la tot pasul că ea a reușit atât de bine contra lui Hitler.

Faptul că David Rousset și-a extins de curând investigațiile la toate țările unde se găsesc lagăre de concentrare nu schimbă nici caracterul, nici sensul acestei

probleme. La locul crimei rămâne titlul cunoscut : *In ajutorul deportaților sovietici*. De altfel, nici Grecia, nici Spania, nici chiar Franța nu ar accepta comisii internaționale de anchetă care să “ spioneze ” sub pretext că anchetează cu privire la munca forțată. Ar trebui ca inițiativa să plece din partea ONU și să fie întărită prin amenințare de excludere a celor ce nu s-ar supune — ceea ce este inconcepuibil. Nu ar mai rămâne nimeni în ONU, poate doar Elveția, care deocamdată nu face parte. Lucrul este foarte regretabil întrucât nu vom ști niciodată în ce măsură *Figaro littéraire* s-a înșelat sau nu în darea sa de seamă cu privire la lucrările Comisiei [Internaționale] de anchetă vizând alte țări decât Uniunea Sovietică.

Nu putem înțelege cu adevărat cine se ascunde în spatele lui *Figaro littéraire* câtă vreme uităm că în chiar această revistă Claude Mauriac a scris nu de mult :

“ Suntem încă prea aproape de tortură și de deportări pentru a putea vorbi pe un ton de obiectivitate ”.

(octombrie, 1949)

Ceea ce tradus în clar vrea să însemne : nu putem spune tot ceea ce am vrea cu privire la Uniunea Sovietică, și mai puțin încă cu privire la Germania, absolut nimic cu privire la Grecia, Spania sau Franța¹¹⁸ !

Bine înțeles, nu putem spune mare lucru dacă nu avem o idee de ansamblu cu privire la opera lui David Rousset. În *Univers concentrăionar*, lagărele au fost prezentate ca o problemă de regim [politic], succesul înregistrat a fost meritat. În *Zilele morții noastre* și în alte scrieri, Rousset s-a apucat să sublinieze și să laude comportamentul deținuților comuniști, pe baza unor fapte neverificate și care nu au găsit în marele public creditul imens de care s-au bucurat decât pentru că, în urma războiului, publicul nu se sculase încă de sub reanimare. În *Bufonul nu râde*, Rousset și-a asumat mari riscuri acuzând numai Germania pentru lagărele ei. El nu putea ignora lagărele sovietice despre care circulau cărți și alte documente încă din anii 1935-1936, și despre care trebuia să știe multe încă de pe vremea când milita în rândurile trotskyștilor. În mod deliberat, Rousset a contribuit la sporirea confuziei generale. Crimele și teroarea bolșevică în Rusia fiind trecute sub tăcere sau minimalizate, s-au creat condițiile necesare pentru ca adepții lor să

¹¹⁸ . Intre timp situația a evoluat. Suntem mult mai aproape de tortură și de deportări, pentru a relua limbajul lui Claude Mauriac, suntem în plină tortură și în deportări. Suntem torturați intelectualmente, siluiți pe plan spiritual și moral, suntem deportați din condiția umană care ni se interzice pur și simplu ! Ideologiceste vorbind, războiul nu s-a încheiat. Situația a evoluat în sensul rău : putem spune orice despre Grecia, Spania, Franța, despre papa de la Roma, caii înaripați și cercurile pătrate... Nu putem spune însă pentru nimic în lume *Vestea ce bună* a zilelor noastre. Evanghelia mileniului III : “ Camerele de gazare nu au existat decât în imaginația maladivă a detractorilor Germaniei și a poporului german. Regimul național-socialist condus de cancelarul Adolf Hitler (30 ianuarie 1933 — 30 aprilie 1945) nu a întocmit nici un fel de program de exterminare a vreunui popor, nici a evreilor, nici a țiganilor, nici a altora ”. Incapabili de a dovedi alegațiunile lor, învingătorii Germaniei au declarat război omului ca om ! Cel ce refuză să creadă minciuna camerelor de gazare și mincinosul genocid pus în seama Germaniei este considerat “ terorist ”, asimilat acestora. Atentatele din 11 septembrie 2001 din Statele Unite au fost puse la cale de către CIA, tocmai în vederea creerii condițiilor pentru trecerea la un regim de teroare planetară. Toate acestea depășesc însă limitele traducerii de față. (NT).

acaparareze puterea în Franța. Pe plan extern, Rousset a săpat și mai adâncă prăpastia dintre Franța și Germania.

Apoi, descoperind lagărele sovietice, nu a făcut alta decât să urmeze mișcarea de translație laterală care este caracteristica esențială a politicii guvernamentale după plecarea echipei lui Maurice Thorez [din guvern]. Atitudinea sa de azi este urmarea logică a celei de ieri. După ce a dat apă la moară tripartismului bolșevizant francez, Rousset trebuia să furnizeze americanilor și englezilor baza ideologică indispensabilă unei bune pregătiri de război. Era scris ca Rousset și *Figaro littéraire* să se întâlnească. Remarcăm că cei doi, purtându-se rând pe rând unul pe altul în spinare, produceau intervenția lor concertată după mărturiile lui Victor Serge, Margaret Neuman, Guy Vinatrel, *Mon ami Vassia* și alții, fără să contribuie cu nimic la lărgirea dezbaterii, fără să aducă nimic nou : o mărturie asupra unor evenimente pe care nu le-a trăit și care nu face decât să înregistreze falimentul unei politici în profitul alteia, care va falimenta și ea, dacă nu sub ochii noștri în orice caz în fața istoriei.

Două elemente de suspiciune. Primul constă în machiavelismul unei reviste, al doilea în aptitudinea unui om de a se cameleoniza funcție de interesele ultimilor stăpâni. La aceste elemente de suspiciune se mai adaugă altele, cele dictate de experiența istorică. În 1939 ca și în anii precedenți, exacțiunile [reale sau imaginare] Germaniei au fost scoase în evidență prin aceleași metode. Intreaga presă vorbea numai despre asta. Alt subiect nu mai exista. Era clar : asistam la pregătirea ideologică a celui de al II-lea Război mondial, pregătire care din punct de vedere material era gata mai de mult¹¹⁹. Războiul avea să izbucnească în curând.

Astăzi, în întreaga presă, nu se vorbește decât de încălcările Uniunii Sovietice pe plan umanist. Orice alte probleme sunt trecute sub tăcere, mai ales acelea decurgând din practica extensibilă la infinit a lagărelor de concentrare ca mijloc de guvernare. Aceleași cauze produc aceleași efecte !

Opinia publică sătulă de tot ce i s-a îndrugat cu privire la lagărele germane, dezamăgiță de forma sub care, de o parte sau de alta i se prezintă lagărele sovietice, presimte ceva putred în Danemarca și pare să aștepte a fi invitată să pună degetul, ca Toma... Abia apoi se va putea vorbi de obiectivitate !

Cât privește lagărele de concentrare, limbajul obiectivității n-are nevoie nici de prea multe precauțiuni, nici de un exces de cuvinte. Cazul lagărelor de concentrare, de muncă forțată și de deportare nu poate fi examinat decât pe plan uman și în cadrul raporturilor Statului cu individul. Lagărele există în toate țările, cel puțin ca posibilitate. Clientela lor se schimbă funcție de evenimente, de circumstanțe mai mult sau mai puțin întâmplătoare ! Lagărele ne amenință pe toți, pretutindeni. Cei care sunt deja închiși în prezent, nu pot scăpa decât în măsura în care cei liberi încă sunt destinați să intre la rândul lor.

¹¹⁹ . După cum am mai spus, Paul Rassinier este deopotrivă autor al unei cărți speciale pe această temă, *Responsabilii celui de al II-lea Război mondial*, disponibilă în curând. (NT).

Trebuie să ne ridicăm cu toții contra acestei amenințări. Trebuie să ne revoltăm contra lagărului în sine, independent de locul unde se găsește, de regimul politic care l-a înființat și de scopurile urmărite de acesta. Trebuie să ne ridicăm împotriva lagărelor de concentrare în același fel ca împotriva închisorilor și a pedepsei cu moartea. Orice particularism, orice acțiune care desemnează oprobriului public mai curând o națiune decât alta, care tolerează lagărul în anumite cazuri, fie în mod explicit fie prin omisiune calculată, slăbește lupta individuală sau colectivă pentru libertate, o deturneză de sensul său veritabil și ne îndepărtează de țelul final, în loc să ne apropie.

Nu vom întârzia să realizăm într-o zi deserviciul făcut cauzei Drepturilor Omului atunci când cea de a IV-a Republică Franceză a internat în lagăre “colaboratorii” sau presupușii colaboratori, tot așa cum cea de a III-a Republică a internat non-conformiștii în 1939 și cum Statul Francez a internat rezistenții sub ocupația germană.

Pentru a putea vorbi și gândi astfel, nu trebuie să ne batem capul și să ne pierdem vremea spre a ne integra sau îndepărta de clanul staliștiilor sau de cel al americanilor. Fără o suficientă stăpânire a mijloacelor mintale nu putem separa, pe planul gândirii, regimul sovietic de socialism, nici regimul american de democrație. Acest efort trebuie făcut de fiecare om al zilelor noastre. Este indiscutabil că unul din aceste două regimuri este mai puțin rău decât celălalt. Aceasta însă dovedește atât : că efortul de zi cu zi este mai mic [sau mai mare] de o parte sau de alta a Cortinei de Fier...

Nu este vorba de o fidelitate rău înțeleasă de vechi deportați care, de altfel, nu poate pune opinia publică în situația de a alege între două poziții *anti* sau două poziții *pro* ! Este vorba despre cu totul altceva : este vorba de fidelitatea unei elite în raport cu propria sa tradiție, care constă în a se defini ea însăși în raport cu propria sa misiune și nu de a îndeplini misiunea sau treaba altora.

Mâcon, 15 mai 1950

IERARHIA LAGĂRULUI DE CONCENTRARE B E R L I N (G e s t a p o)

Auschwitz	Dachau	Buchenwald	Mauthausen	Etc
Lagăr auxiliar	Lagăr auxiliar	DORA	Lagăr auxiliar	Lagăr auxiliar

.....I. SS FÜHRUNG — DIRECȚIA SS.....

Lager kommandant — Comandantul lagărului

General Rapportführer — Raportor general al vieții de lagăr

Șef al unui serviciu Șef al unui serviciu Șef al unui serviciu Etc Etc Șef de Bloc

Arbeitstatistik Verwaltung Kontrolle Arbeit Responsabil SS de Bloc

II. HÄFTLINGSFÜHRUNG—AUTOGOSPODĂRIRE

Lageraltester — Decan sau Șef de lagăr¹²⁰

Kapo Kapo Kapo Kapo Etc Etc Decan sau Șef de Bloc

Vorarbeiter Vorarbeiter Etc Etc Etc Schreiber¹²¹
Stubendienst¹²²

III. HÄFTLING — MASA DEȚINUȚILOR

Deținuți pe echipe	Masa deținuților încadrați în muncă	Deținuți la odihnă Deținuți la odihnă organizată
--------------------	-------------------------------------	--

¹²⁰ . Ales de către Direcția SS printre deținuți. (NA).

¹²¹ . Contabil de Bloc. (NA).

¹²² . Om de serviciu pe bloc (NA).

PAUL RASSINIER

Paul Rassinier s-a născut la 18 martie 1906 la Bermont, în apropiere de Montbéliard. Tatăl său a fost un militant socialist din generația lui Jean Jaurès într-o epocă în care socialismul însemna încă ceva. El a fost mobilizat în cadrul primului Război mondial.

Familia Rassinier a întâmpinat cu simpatie și speranță revoluțiile din Rusia și din Germania.

În 1922, la vârsta de 16 ani și sub influența lui Victor Serge, Paul Rassinier aderă la Partidul Comunist din Franța. Foarte repede avea să treacă însă în opoziție. Va fi exclus în anul 1932. După excluderea din Partidul Comunist, activează în fruntea Federației Comuniste Independente din Est, în cadrul căreia publică ziarul *Muncitorul din Belfort*. Participă la diferite tentative de unificare a mișcării revoluționare, atât pe plan sindical, cu oameni ca Rosmer sau Monatte (*La Révolution Proletarienne*) cât și pe plan politic, alături de cunoscutul dizident și transfug sovietic Boris Suvarin, fost secretar al lui Stalin (*Les Cercles Communistes Démocratiques*).

Constatând falimentul mișcării muncitorești și față de imposibilitatea practică a reconstituirii unei organizații revoluționare independente, care să nu fie o simplă sectă, va adera, începând cu 6 martie 1934, la Secțiunea Franceză a Internaționale Muncitorești (SFIO).

Secretar al Federației Socialiste de Belfort, Rassinier aparține tendinței lui Marceau Pivert, apoi a lui Paul Faure și încearcă să popularizeze în provincia sa ideologia pacifistă a lui Louis Lecoin. Suspectat de pacifism (1939), nu reușește să evite lagărele de concentrare ale celei de a III-a Republici Franceze decât grație protecției lui Paul Faure, persoană bine plasată în ierarhia masonică a Marelui Orient de Franța, care dirija pe ascuns pregătirea războiului contra Germaniei cancelarului Adolf Hitler.

Continuă aceeași luptă și sub ocupația germană, devenind rezistent de îndată ce armistițiul franco-german s-a semnat în iunie 1940. Cofondator al mișcării de rezistență Libération-Nord, Rassinier organizează producția de documente false de identitate și fondează ziarul clandestin “ *La IV-e République* ”, despre care avea să vorbească *Radio Londra* și *Vocea Franței Libere* a generalului De Gaulle.

Este arestat de GESTAPO în octombrie 1943. Va fi torturat vreme de unsprezece zile (mâini zdrobite, maxilar fracturat, organe interne tumefiate, etc). Refuză să-și trădeze camarazii de luptă. În speranța că-l va putea face să vorbească, Gestapo-ul îi arestează soția, amenințând-o i și pe ea cu deportarea. În final, după o lună de presiuni și de insucces total, poliția germană o va pune în libertate.

Rassinier este deportat la Buchenwald și la Dora, pentru o durată totală de nouăsprezece luni. Se va întoarce în Franța invalid la 95%, apoi, în pragul morții, cum se credea, va fi evaluat invalid la 105% ! Grație unei discipline de fier în materie alimentară și de igienă de viață reușește să recupereze, devotamentul familiei și al prietenilor ajutându-l să se pună pe picioare.

Iși va relua locul în fruntea Federației Socialiste Belfort și nu va ezita să declare că el nu a întâlnit nici odată în cadrul Rezistenței majoritatea celor care se afișau ca atare după Eliberarea de la 23 August 1944.

A fost ales deputat socialist de Belfort, în cadrul celei de a doua Constituante. La alegerile din 10 noiembrie 1946 este bătut, Partidul Comunist îndemnându-și partizanii să voteze mai curând cu “ dreapta radicală ” decât cu socialistul Rassinier.

Către sfârșitul vieții se retrage din viața politică activă și se consacră cercetării istorice. În urma publicării *Minciunii lui Ulise*, Rassinier înfruntă o teribilă campanie de ură și de defăimare. Ca urmare a intervențiilor lui Guy Mollet și Daniel Mayer va fi exclus și din SFIO. Va conserva până la moarte prietenia unor militanți socialiști, comuniști, pacifiști și anarhiști independenți ca Marceau Pivert, Louis Lecoq, Louis Louvet, Alfred Rosmer, André Prudhommeaux.

Până la sfârșitul vieții va întreține relații amicale și științifice cu anumiți istorici și alți oameni onești, unii aparținând “ dreptei ” sau chiar “ extremei drepte ”, lucru care îi va fi reproșat cu vehemență de către diverși cenzori și alți sfinți ipocriți!

Moare la 28 iulie 1967 cu convingerea că opera sa va sfârși prin a-și găsi locul cuvenit în cadrul mișcării de idei și a vieții intelectuale din Franța vremii lui. Cei ce l-au asistat în ultimele zile și momente de viață au raportat convingerea lui că omenirea va produce o generație capabilă să înțeleagă cele ce s-au petrecut cu adevărat în toate lagărele de concentrare.

Paul Rassinier a fost decorat cu Medalia de Argint a Recunoștinței Franceze și cu Rozeta Rezistenței, ordine pe care nu le-a purtat niciodată.

Tabla de materii

Prefață la ediția românească	p. 4
Prolog	p. 18
Experiența trăită de mine însumi	p. 23
Capitolul I : Un furnicar la porțile Iadului	p. 24
Capitolul II : Cercurile Iadului	p. 37
Capitolul III : Luntrea lui Caron	p. 50
Capitolul IV : O oază de fericire, Anticamera morții	p. 67
Capitolul V : Naufragiu	p. 78
Capitolul VI : Pământul oamenilor liberi	p. 82
II. Experiența altora	p. 97
Capitolul I : Literatura concentraționară	p. 98
Capitolul II : Martorii minori	p. 107
Fratele Birin	p. 107
Sosirea la Buchenwald	p. 108
Regimul din lagăr	p. 109
Lagărul de la Dora	p. 109
Erori grave	p. 110
Destinul deportaților	p. 112
Abatele Jean-Paul Renard	p. 113
Abatele Robert Ploton	p. 114
Disciplina la Pușcăria centrală din Riom (1939)	p. 116
Inchisorile de după eliberarea de la 23 August 1944	p. 117
Germani prizonieri în Franța	p. 119
Capitolul III : Louis-Martin Chauffier	p. 121
Tip de Raționament	p. 122
Alt tip de raționament	p. 123
Regimul lagărelor germane de concentrare și de muncă	p. 124
Violențe...	p. 127
Capitolul IV Psihologii : David Rousset și Universul concentraționar	p. 129
Postulatul teoriei	p. 131
Munca	p. 132
Häftlingsführung sau autogospodărirea concentraționară	p. 134
Obiectivitatea	p. 139
Traduttore, traditore	p. 146
Declarație sub jurământ	p. 147
Raportul unui sublocotenent către un locotenent	p. 148
Capitolul V Sociologii. Eugen Kogon, Infernul organizat	p. 151
Deținutul Eugen Kogon	p. 152
Metoda	p. 153
Autogospodărirea — Häftlingsführung	p. 154
Argumentele	p. 158
Comportamentul Direcției SS	p. 162
Personalul sanitar...	p. 167
Devotament	p. 169
Cinema-Sport	p. 170
Bordelul	p. 171
Turnătoră	p. 172
Transporturi	p. 174
Tablou general	p. 174
Aprecieri	p. 176
Nota bene	p. 178
Concluzii	p. 180
Ierarhia lagărului de concentrare	p. 192

